

การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ILLEGAL MIGRATION OF THAI LABOURS INTO THE REPUBLIC OF KOREA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Criminology and Criminal Justice

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทย ในสาธารณรัฐเกาหลี
โดย	น.ส.นิมนตรา ศรีเสน
สาขาวิชา	อาชญวิทยาและงานยุติธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิติ ภาวีครพันธ์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตียา เพชรมณี)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ เจริญศรี)	

นิมนตรา ศรีเสน : การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี. (THE ILLEGAL MIGRATION OF THAI LABOURS INTO THE REPUBLIC OF KOREA) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.จักรกริช สังขมณี

งานวิจัยเรื่องการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกระบวนลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานตัดสินใจเลือกใช้ช่องทางผิดกฎหมาย และศึกษามุมมองของภาครัฐที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านแนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศ แนวคิดการเคลื่อนย้าย และมุมมองทางอาชญาวิทยา เพื่อทำความเข้าใจพลวัตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของแรงงานเหล่านั้นต่อกระบวนการและสถานะของการกระทำที่ผิดกฎหมายอาศัยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกแรงงานผู้มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 5 คน บริษัทนำเที่ยว เจ้าหน้าที่รัฐ ร่วมกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยพบว่ารูปแบบของการลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการเดินทางจากแต่เดิมที่อาศัยนายหน้าผิดกฎหมายมาสู่การเดินทางด้วยตนเองโดยมีผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่ที่ปลายทาง เมื่อเทียบกับการเคลื่อนย้ายที่ผ่านมา พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีระดับของการศึกษาที่สูงขึ้นและมีอายุน้อยลง โดยเฉพาะกับผู้ที่เพิ่งตัดสินใจเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายเป็นครั้งแรก เดิมทีผู้อพยพที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจที่ยากลำบากเป็นชนกลุ่มหลักที่แสวงหาโอกาสจากตลาดแรงงานที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการเคลื่อนย้ายของแรงงานผิดกฎหมายในปัจจุบันพบว่าการอพยพในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในกลุ่มของครอบครัวชนชั้นกลางที่ไม่มีหนี้สินมากขึ้น แม้ว่ารายได้ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ แต่ปัจจัยอื่น ๆ อย่างเช่น โอกาสทางเศรษฐกิจ การรู้ช่องว่างทางกฎหมายและบทลงโทษที่ไม่รุนแรงรวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ และการมีประสบการณ์การเดินทางไปทั่วโลก ล้วนมีบทบาทอย่างมากต่อการกำหนดรูปแบบการอพยพย้ายถิ่นอย่างผิดกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป

สาขาวิชา อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม   ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2561   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6080954524 : MAJOR CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE

KEYWORD: Thai labour, illegal migrant worker, the republic of Korea, mobility

Nimontra Srisen : THE ILLEGAL MIGRATION OF THAI LABOURS INTO THE REPUBLIC OF KOREA. Advisor: Asst. Prof. JAKKRIT SANGKHAMANEE, Ph.D.

The purposes of this research are study to changes of illegal migration process of Thai labours into the Republic of Korea, to study the factors that encourage labours to decide to do illegal way and to study the government aspect through the problem. This study illustrates the change of illegal Thai migrant workers through the lens of international labour migration, mobility and criminological. It aims to identify dynamism and factors influencing labour's decision-making in regard to their illegality. The data is collected from in-depth interviews of the experienced labours, travel agents, government officers together with participant observation and documentary research.

The findings from the study show that the approach of illegal migration has mainly changed from formerly relying solely on illegal agents to traveling alone while having 'the helpers' at the destination. Compared with the past mobility, most of the recent illegal labours have higher education and younger age, especially those who just marked their first step as illegal migrants. Originally, people with economic-stricken background was the main group in seeking opportunities through illegal labour market. However, as the study shows from the recent mobility, the middle-class family with no debts also participated in this illegal labour market. Income still remains as a major decision-making factor, but other factors—the wider economic opportunities, the recognition of legal gap and mild punishment, the availability of information through online access as well as the experiences from traveling the world—also play a great roles in the changing pattern of illegal migratory practices.

Field of Study:	Criminology and Criminal Justice	Student's Signature .....
Academic Year:	2018	Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงจากความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. จักรกริช สังขมณี ที่เห็นความสำคัญของหัวข้องานวิจัยและเห็นความตั้งใจของผู้วิจัย ขอบพระคุณที่สละเวลาอันมีค่า สำหรับการชี้แนะแนวทางในการเขียนงาน ช่วยประสานงานในการติดต่อผู้ให้ข้อมูล และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอาใจใส่และติดตามการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยอยู่เสมอ หากปราศจากอาจารย์ ผู้วิจัยคงเขียนงานอย่างยากลำบากและอาจสำเร็จได้โดยยาก และขอขอบพระคุณ รศ.ดร. นิตี ภาวีครพันธ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. ฐิติยา เพชรมณี กรรมการ และ ผศ.ดร. จันทนี เจริญศรี กรรมการภายนอก ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้มาโดยตลอด

ขอบพระคุณท่านสิงห์ทอง ลามพิเศษพันธ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล ที่ให้เกียรติสัมภาษณ์ และแนะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับวิทยานิพนธ์ และขอบคุณเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และสนับสนุนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทั้งงานพิธีการเข้าเมืองด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพฯ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 ศูนย์ประสานปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหาหางาน กงคัมครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ และสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี รวมทั้งผู้มีส่วนช่วยในการประสานงาน ติดต่อ และอำนวยความสะดวกทุกท่าน เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน และรวดเร็ว

ขอบคุณเพื่อนปริญญาโทที่เป็นกำลังใจ และคอยช่วยเหลือกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ขอขอบคุณ รุ่นพี่ รุ่นน้อง ทุกคนที่ช่วยเป็นกำลังใจ คอยช่วยเหลือในส่วนที่ต้องประสานงานกับหน่วยงาน ช่วยให้เข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับวิทยานิพนธ์ และขอบคุณครอบครัว Mr. Meng ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในระหว่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่เกาหลี

ขอบคุณครอบครัว พ่อ แม่ อา คุณย่า คุณปู่ สำหรับแรงสนับสนุนมาโดยตลอด ทั้งแรงทรัพย์ แรงกาย และแรงใจ ผู้วิจัยเข้าใจถึงความจำกัดของครอบครัวเสมอ แต่ทุกท่านก็ยังคงสนับสนุนผู้วิจัยอย่างสุดความสามารถ ความสำเร็จนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับทุกท่าน

และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามงานวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์	10
1.4 ขอบเขตการวิจัย	10
1.5 นิยามศัพท์	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศและการย้ายถิ่นฐานของแรงงานไทย.....	12
2.2 แนวคิดเรื่องการเคลื่อนย้าย.....	16
2.3 แนวคิดและทฤษฎีทางอาชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายและการย้ายถิ่น ...	20
2.4 กระบวนการการทำงานของระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment Permit System for Foreign Workers: EPS) และกระบวนการไปทำงานนอกเหนือจากระบบ EPS.....	23
2.5 ศึกษาเปรียบเทียบการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังต่างประเทศอื่น ๆ ด้วยกระบวนการของรัฐและและมิใช่รัฐ.....	28

2.6 กรอบแนวคิด (Conceptual Framework).....	37
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	38
3.1 รูปแบบของการวิจัย.....	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
3.3 ขั้นตอนในการวิจัย.....	42
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
3.5 ข้อจำกัดทางการวิจัย.....	43
3.6 จริยธรรมการวิจัย.....	43
บทที่ 4 มุมมองของภาครัฐต่อแรงงานไทยผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี.....	46
4.1 มุมมองของภาครัฐต่อแรงงานไทย.....	46
4.2 ผลกระทบและแนวทางการป้องกันปัญหาโดยหน่วยงานของรัฐ.....	50
บทที่ 5 การลักลอบและปัจจัยส่งเสริมให้แรงงานไทยตัดสินใจเลือก เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายใน สาธารณรัฐเกาหลี.....	57
5.1 การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี.....	57
5.2 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและสถิติการส่งกลับคนไทย.....	65
5.3 การเดินทางผ่านท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง.....	69
5.4 เรื่องเล่าจากแรงงานไทยผู้มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย.....	72
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	92
สรุปผลการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม.....	99
ประวัติผู้เขียน.....	104

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนคนไทยที่พำนักเกินระยะเวลาในสาธารณรัฐเกาหลี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562	2
ตารางที่ 2 จำนวนคนหางานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี (จำแนกตามประเภทการเดินทาง) ยอดสรุปประจำปี พ.ศ. 2561.....	8
ตารางที่ 3 สถิติการเดินทางกลับประเทศอย่างสมัครใจตามมาตรการผ่อนปรนของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี ที่ให้แรงงานต่างชาติที่ลี้ภัยลอบทำงานผิดกฎหมายเดินทางกลับประเทศโดยไม่ถูกขึ้นบัญชีเป็นผู้กระทำผิด ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.....	48
ตารางที่ 4 จำนวนคนไทยที่พำนักในสาธารณรัฐเกาหลีโดยประมาณการ ประจำปี พ.ศ. 2561.....	58
ตารางที่ 5 ผลจากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2561 – 14 มีนาคม พ.ศ. 2562.....	60
ตารางที่ 6 สถิติคนไทยที่ถูกปฏิเสธเข้าเมืองแล้วถูกส่งกลับ ประจำปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามท่าอากาศยานที่มีเที่ยวบินไปสาธารณรัฐเกาหลี	66
ตารางที่ 7 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามเพศ	66
ตารางที่ 8 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามลักษณะการเดินทาง	67
ตารางที่ 9 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามเหตุผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองสาธารณรัฐเกาหลี.....	68

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปที่ 1 การโพสต์โฆษณาในเฟซบุ๊ก.....	62
รูปที่ 2 ภาพแสดงการติดต่อกับนายหน้าโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2562.....	64
รูปที่ 3 ภาพแสดงการติดต่อกับนายหน้าโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2562.....	65
รูปที่ 4 ด้านตรวจคนหางานดอนเมือง และศูนย์ช่วยเหลือแรงงานไทยที่กลับจากสาธารณรัฐเกาหลี	69
รูปที่ 5 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานกำลังปฏิบัติหน้าที่ระงับการเดินทางของผู้มีแนวโน้ม จะลักลอบไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี	70
รูปที่ 6 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานกำลังปฏิบัติหน้าที่ระงับการเดินทางของผู้มีแนวโน้ม จะลักลอบไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี	71
รูปที่ 7 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานรอรับแรงงานไทยที่เดินทางกลับจากสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ต่อไป.....	72
รูปที่ 8 งานไทยเฟสติวัล ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 20 – 21 เมษายน 2562 ณ Cheonggye Plaza กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี.....	85
รูปที่ 9 บุคลากรงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล ในงานไทยเฟสติวัล ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 20 – 21 เมษายน 2562 ณ Cheonggye Plaza กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี.....	86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

“ลักลอบทำงานผิดกฎหมาย บริษัททัวร์ป่วนคนไทยหนีเข้าเกาหลีใต้”

(ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2560)

“ผีน้อยทำพิษ ! เกาหลีใต้จ่อยกเลิกฟรีวีซ่า นทท.ไทย เช่นปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย

(กระปุกดอทคอม, 2561)

“ผีน้อยพ่นพิษ! รัฐบาลเกาหลีใต้พิจารณายุติฟรีวีซ่าคนไทย หลังหนีไปทำงานเป็นแสนคน”

(ข่าวสดออนไลน์, 2561)

“เกาหลีเข้ม ส่งคนไทยกลับยกคำ ไม่ให้เข้าประเทศ หลังผีน้อยอาละวาดหนัก!”

(ข่าวสดออนไลน์, 2562)

ปัญหาแรงงานไทยลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีกำลังเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจอย่างมาก ปัจจุบันมีคนไทยพำนักอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีประมาณ 190,000 คน แต่ในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีผู้พำนักเกินระยะเวลามากถึง 138,591 คน (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล, 2562) จากตัวเลขผู้พำนักเกินเวลาจำนวนมากนี้ ส่งผลให้โดยตลอดทั้งปี พ.ศ. 2561 นั้น มีนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังสาธารณรัฐเกาหลีถูกปฏิเสธการเข้าเมืองที่สนามบินมากถึง 26,400 คน (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2560) และจากพาดหัวข่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่มีแรงงานไทยลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายจำนวนมากนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปอย่างสุจริตใจ และนำไปสู่ความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง รวมทั้งในอนาคตอาจมีการพิจารณายกเลิกความตกลงยกเว้นการตรวจลงตรากับผู้ถือหนังสือเดินทางประเทศไทย

จำนวนของแรงงานไทยที่ลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลียังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยเห็นได้จากสถิติของคนไทยที่พำนักเกินระยะเวลาในสาธารณรัฐเกาหลี แม้ว่าภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง เช่น มาตรการสกัดกั้นแรงงานก่อนที่จะเดินทางไปยังสาธารณรัฐเกาหลีของกรมจัดหางานในทุก ๆ ท่าอากาศยานที่มีเที่ยวบินเดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลี รวมทั้งมีการปราบปรามนายหน้าจัดหางานโดยไม่มีใบอนุญาตเพื่อป้องกันไม่ให้แรงงานตกเป็นเหยื่อทั้งในพื้นที่ท่าอากาศยานและในช่องทางต่าง ๆ ของโซเชี่ยลมีเดีย รวมทั้งมีความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี เช่น ดำเนินมาตรการป้องกันไม่ให้แรงงานถูกหลอกลวงจากนายหน้าผิดกฎหมาย โดยเป็นการลงพื้นที่ให้ความรู้กับชาวบ้านในพื้นที่เสี่ยง คือเป็นแหล่งชุมชนหรือหมู่บ้านในต่างจังหวัดที่นายหน้ามักทำการโฆษณาชักชวนให้เห็นถึงความสำเร็จของการไปทำงานในต่างประเทศโดยเป็นการแฝงไปใช้ชีวิตกับคนในชุมชน

ตารางที่ 1 จำนวนคนไทยที่พำนักเกินระยะเวลาในสาธารณรัฐเกาหลี
ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ปี	2556	2557	2558	2559	2560	2561.6	2561.9	2561	2562.2
จำนวนผู้พำนักทั้งหมด	55,110	94,314	93,348	100,860	153,259	182,331	192,163	197,764	191,491
จำนวนผู้พำนักเกินระยะเวลา	20,665	44,238	52,519	56,099	68,449	114,771	128,520	138,591	141,658
ร้อยละของผู้พำนักอย่างผิดกฎหมาย	37.5%	47%	56.3%	55.6%	44.7%	62.9	66.9%	70.07%	74%

ที่มา: สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล, พ.ศ. 2562

แต่ในอีกมุมหนึ่งการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของแรงงานไทยนั้น กลุ่มแรงงานเหล่านี้สามารถนำรายได้กลับเข้าประเทศได้อย่างมหาศาล โดยจากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า รายได้ที่แรงงานไทยในต่างประเทศส่งกลับโดยผ่านระบบธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (ตุลาคม พ.ศ. 2560 – กันยายน พ.ศ. 2561) มีรายได้รวมทั้งสิ้น 140,806 ล้านบาท โดยเฉลี่ยแล้วแรงงานไทยส่งรายได้กลับเข้าประเทศไม่ต่ำกว่าเดือนละ 11,000 ล้านบาท และในแต่ละปีมีแรงงานไทยเดินทางไปทำงานในต่างประเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ ปีละกว่า 60,000 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในทุก ๆ ปี กรมจัดหางานเคยได้รายงานสถิติว่าประเทศที่แรงงานไทยนิยมไปทำงานมากที่สุดประจำปี พ.ศ. 2561 คือประเทศไต้หวัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.89 ของจำนวนแรงงานไทยที่ไปทำงานและไปฝึกงานในต่างประเทศ (กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2561) รองลงมาได้แก่ อิสราเอล ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันในแต่ละปี การที่ในแต่ละปีมีแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศเป็นจำนวนมากนี้ ก่อให้เกิดนโยบายส่งเสริมการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศในหลายยุคหลายสมัยของรัฐบาลไทย เช่น ในยุคของรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ระบุในข้อ 3.2.4 ว่า “ส่งเสริมให้แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุนด้านสินเชื่อการไปทำงานในต่างประเทศ การฝึกทักษะฝีมือและทักษะในการใช้ภาษา การสร้างหลักประกัน การคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศและการติดตามดูแลมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบระหว่างการทำงานในต่างประเทศ” (อุดม สาทิโต, 2552) จะเห็นได้ว่าภาครัฐนั้นได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพของแรงงานไทยเพื่อการไปทำงานในต่างประเทศไปจนถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิภาพของแรงงานในด้านต่าง ๆ

การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศของแรงงานไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางแบบส่วนบุคคลและเริ่มมีการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น จนกระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2515 ได้มีการจัดตั้งบริษัทจัดหางานสำหรับการไปทำงานในต่างประเทศโดยเฉพาะ (ปิยะวัฒน์ คงช่วย, 2554) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้การส่งออกแรงงานนั้นมีความเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบตะวันออกกลางก่อนจะขยายออกไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ในช่วงทศวรรษที่ 1960 หรือช่วงประมาณปี พ.ศ. 2500 การไปทำงานในต่างประเทศในช่วงแรกเป็นการไปทำงานในลักษณะที่ไปอยู่ถาวรในประเทศที่มีการจ่ายค่าตอบแทนที่สูง แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภทมีฝีมือและมีความสามารถทางวิชาชีพ แรงงานจากประเทศแถบเอเชีย

จะเคลื่อนย้ายไปเป็นแรงงานในประเทศแถบยุโรปและอเมริกาเหนือ เป็นการไปทำงานด้วยตนเอง ไม่ได้ผ่านนายหน้าหรือส่วนงานราชการ ดังที่กล่าวไปข้างต้นว่าได้มีการจัดตั้งบริษัทจัดหางานสำหรับการไปทำงานในต่างประเทศในช่วง พ.ศ. 2515 ซึ่งมีสำนักงานเอกชนจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ในระยะแรกยังคงไม่ได้เป็นที่สนใจของแรงงานมากนักแต่ก็เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี พ.ศ. 2518 กลุ่มประเทศแรก ๆ ที่แรงงานไทยนิยมไปทำงานคือกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมน้ำมันในแถบตะวันออกกลางเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวราคาน้ำมันดิบมีราคาสูง นายจ้างมีความต้องการแรงงานต่างชาติจำนวนมากในตลาดงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจำนวนมากไปยังตะวันออกกลาง แต่ภายหลังวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐซาอุดีอาระเบียไม่ราบรื่นทำให้ตลาดงานแรงงานของไทยเปลี่ยนแปลงจากประเทศในตะวันออกกลางมาเป็นกลุ่มประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ ฮ่องกงและสาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น โดยทั้ง 4 ประเทศหลังนี้จะมีความสอดคล้องกับแนวคิดกับการเป็นสี่เสือแห่งเอเชียซึ่งหมายถึงกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงปี พ.ศ. 2503 – 2533 ซึ่งทั้งหมดนี้มีการพัฒนาไปสู่การก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและมีรายได้ต่อหัวที่สูงขึ้น ทั้ง 4 ประเทศนี้มีการเติบโตที่ขึ้นอยู่กับนโยบายทางด้านอุตสาหกรรมที่ให้ความสำคัญกับการส่งออกและมีผลให้เกิดการขยายของตลาดแรงงาน

สำหรับการเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีนั้น จะต้องกล่าวไปถึงการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐเกาหลีที่เริ่มขึ้นจากความร่วมมือทางด้านการทหารและความมั่นคง โดยในช่วงสงครามเกาหลีระหว่างปี พ.ศ. 2493 - 2496 ประเทศไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมกองกำลังสหประชาชาติ เพื่อป้องกันสาธารณรัฐเกาหลีจากการรุกรานของเกาหลีเหนือ และจากจุดเริ่มต้นดังกล่าวจึงมีการสานสัมพันธ์และพัฒนาความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ กระทั่งไทยและสาธารณรัฐเกาหลีได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระดับอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และยกระดับขึ้นเป็นระดับเอกอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2503 (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล, 2556) ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศดำเนินได้อย่างราบรื่นตลอดมา และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสาธารณรัฐเกาหลีมีความสัมพันธ์ที่มากขึ้นเมื่อแรงงานไทยเริ่มเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2531 เนื่องจากสถานการณ์ของสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของสาธารณรัฐเกาหลีขาดแคลนแรงงานฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งเกิดจากค่านิยมของชาวเกาหลีที่นิยมทำงานในกิจการขนาดใหญ่หรือกิจการที่มี

เทคโนโลยีสูง ไม่นิยมทำงานกรรมกร ซึ่งเป็นงานประเภท 3D คือ งานยากลำบาก (Difficult) งานสกปรก (Dirty) และงานเสี่ยงอันตราย (Dangerous) นอกจากนี้ ค่าจ้างที่สูงเป็นสาเหตุจูงใจให้แรงงานต่างชาติลี้ภัยหนีเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีมากขึ้นทั้งที่ตามกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีก่อนปี พ.ศ. 2520 (Exit and Entry Control Act 1977) ไม่อนุญาตให้คนงานต่างชาติทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี

แต่เดิมนั้นแรงงานต่างชาติสามารถเข้าไปทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีโดยผ่านระบบฝึกงานอุตสาหกรรม (Industrial Training System : ITS) ผ่านการดำเนินการสรรหาโควตาของสมาพันธ์ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสาธารณรัฐเกาหลี (Korean Federal Small Business :KFSB) ได้เป็นเวลา 2 ปีและเข้าไปทำงานโดยผ่านการนำเข้าของสมาคมก่อสร้างสาธารณรัฐเกาหลีโดยได้รับอนุญาตให้ทำงาน 1 ปีและต่ออายุได้ 1 ปี แต่ที่การเข้าไปทำงานในรูปของการฝึกงานนั้นแรงงานจะไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายแรงงาน จึงทำให้ไม่ได้รับค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย รวมทั้งมีระยะเวลาในการทำงานที่จำกัดซึ่งถึงแม้ภายหลังจะปรับเพิ่มเป็น 3 ปีเพื่อให้ยังคงมีแรงงานในตลาด ถึงอย่างนั้นสาธารณรัฐเกาหลีก็ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 สาธารณรัฐเกาหลีได้อนุญาตให้สามารถนำแรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานในโครงการก่อสร้างที่อยู่ในความดูแลของสมาคมก่อสร้างแห่งเกาหลี (The Construction of Korea :CAK) ซึ่งประเทศไทยได้รับอนุญาตให้แรงงานไทยเข้าไปทำงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสมาพันธ์ความร่วมมือด้านการเกษตรแห่งชาติ (National Agricultural Cooperation :NAC) (ดวงฤทัย สังข์ทอง, 2554) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือแรงงานจำนวนมากหลบหนีจากที่ทำงานเดิมไปเป็นแรงงานผิดกฎหมาย ดังนั้นเพื่อบรรเทาปัญหาแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายและสร้างความมั่นคงด้านแรงงานแก่นายจ้างชาวเกาหลี รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีจึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการนำเข้าแรงงานต่างชาติในช่วงปลายปี พ.ศ. 2546 โดยปรับจากระบบฝึกงานเป็นการใช้ควบคู่กับระบบอนุญาตทำงาน (ระบบการอนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติ Employment Permit System :EPS) ซึ่งนโยบายดังกล่าวผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งประเทศไทยและสาธารณรัฐเกาหลีนั้นได้ลงนามใน Memorandum of Understanding between the Ministry of Employment and Labor of the Republic of Korea and the Ministry of Labor of the Kingdom of Thailand on the Sending of Workers to the Republic of Korea under the Employment Permit

System (ประพันธ์ ดิษยทัต, 2558) ซึ่งประเทศไทยเป็น 1 ใน 15 ประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ส่งแรงงานไร้ฝีมือไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้อย่างถูกต้องภายใต้ระบบการอนุญาตจ้างงานสำหรับแรงงานต่างชาติ ซึ่งการไปทำงานผ่านระบบนี้จะมีการทำสัญญากับนายจ้าง ทำให้แรงงานได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีเท่าเทียมกับแรงงานชาวเกาหลี

โดยข้อมูลจากฝ่ายแรงงานประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล ระบุว่าระบบการอนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติจะอนุญาตให้แรงงานต่างชาติทำงานได้เฉพาะใน 5 สาขากิจการ คือ

1. อุตสาหกรรมการผลิตในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีพนักงานประจำน้อยกว่า 300 คน
2. การประมงในกิจการประมงชายฝั่งที่มีเรือลากอวนขนาด 10-25 ตัน
3. การเกษตรและเลี้ยงสัตว์
4. การก่อสร้างในกิจการที่มีงบประมาณไม่เกิน 3 หมื่นล้านบาท
5. การบริการในงาน 6 ประเภท ได้แก่ งานในภัตตาคาร งาน Business support service เช่น งานทำความสะอาดตึก งานบริการสังคม งานทำความสะอาด งานดูแลผู้ป่วย งานผู้ช่วยงานบ้าน

ต่อมาเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2552 สภาสาธารณรัฐเกาหลีได้ผ่านกฎหมายการจ้างงาน โดยการแก้ไขกฎหมายการจ้างงานนี้มีสาระสำคัญคือนายจ้างมีสิทธิจ้างแรงงานต่างชาติได้ติดต่อกัน 5 ปี โดยที่แรงงานไม่ต้องเดินทางกลับประเทศ โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2552

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

ตลาดแรงงานในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่แรงงานไทย ทั้งชายและหญิงให้ความสนใจและนิยมเดินทางไปทำงาน ด้วยสภาวะการขาดแคลนแรงงานบวกกับ คนในประเทศไม่ต้องการทำงานที่ยากลำบากหรือใช้แรงงานหนัก นิยมทำงานในบริษัทขนาดใหญ่ ทำให้การผลิตในเมืองเล็ก ๆ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กขาดแคลนแรงงานอย่างมากจึง จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติที่นอกจากจะหาได้ง่ายยังสามารถจ่ายค่าแรงที่ต่ำกว่าคนในประเทศ ขณะเดียวกันงานในสาธารณรัฐเกาหลีนั้นก็มีการจ่ายค่าจ้างหรือเงินเดือนที่สูงกว่าประเทศไทยหลายเท่าตัว การมีค่าจ้างที่สูงกว่าเป็นตัวกระตุ้นหลักที่ทำให้แรงงานหลังไหลเข้าไปทำงานและในปี พ.ศ. 2561 สาธารณรัฐเกาหลีได้มีการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำโดยอยู่ที่ชั่วโมงละ 225 บาท หรือ 7,530 วอน/ชั่วโมง ซึ่งเพิ่มขึ้น 16.4% จาก 6,470 วอนในปี พ.ศ. 2560 มากถึงเดือนละ 47,000 บาท หรือ 1,570,000 วอน สำหรับการทำงาน 40 ชั่วโมง/สัปดาห์ (KBS WORLD, 2017) ทำให้แรงงานมีความต้องการที่จะแสวงหาโอกาสในการมีรายได้หรือโอกาสที่ดีกว่า

ตารางที่ 2 จำนวนคนหางานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี (จำแนกตามประเภทการเดินทาง) ยอดสรุปประจำปี พ.ศ. 2561

	ชาย	หญิง	รวม
เดินทางด้วยตัวเอง	63	12	75
กรมจัดส่ง	5,587	1,649	6,236
นายจ้างพาลูกจ้างไปทำงาน	10	62	72
นายจ้างพาลูกจ้างไปฝึกงาน	20	23	43
บริษัทจัดส่ง	0	0	0
รวมทั้งสิ้น	5,680	746	6,426

ที่มา : กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, กรมการจัดหางาน, พ.ศ. 2561

เนื่องด้วยความต้องการแรงงานจำนวนมากในสาธารณรัฐเกาหลี ภาครัฐทั้งสองฝ่ายจึงมีการปรับตัวเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในฐานะประเทศผู้รับแรงงานและในฐานะของประเทศผู้ส่งออกแรงงาน ผ่านการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรับแรงงานต่างชาติ เรื่อยมา จนกระทั่งได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นโครงการ EPS (Employment Permit System) หรือระบบ

การอนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติ โดยในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมานั้นกรมจัดหางานได้จัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีผ่านระบบดังกล่าวเป็นจำนวน 6,236 คน

แม้จะมีโครงการส่งแรงงานไทยไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามโครงการ EPS ก็คงยังไม่สามารถลดจำนวนแรงงานไทยที่ลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีลงได้ เนื่องจากตัวระบบของการจ้างแรงงานต่างชาตินั้นแรงงานจะต้องผ่านการทดสอบภาษาเกาหลี ปัญหาสำคัญของแรงงานไทยคือมีความรู้ทางด้านภาษาค่อนข้างจำกัดและการเรียนภาษาเพื่อเข้ารับการทดสอบยังคงเป็นอุปสรรค ทำให้แรงงานไทยมองว่าระบบการจ้างแรงงานต่างชาตินั้นเป็นภาระที่ยุ่งยากและไม่ต้องการทำ และภาครัฐเองก็ให้ความสำคัญกับการดำเนินตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้มีแรงงานลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการปกป้องแรงงานจากนายหน้าผิดกฎหมายที่อาจเอาไรต์เอาเปรียบหรือหลอกลวงให้แรงงานได้รับความเสียหาย ขณะเดียวกันท่ามกลางวาทกรรมของสังคมโดยเฉพาะกับถ้อยคำที่ถูกใช้บนสื่อต่าง ๆ ที่ทำให้แรงงานผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีถูกเรียกว่า “ผีน้อย” นั้น ยังเป็นตัวบ่งชี้ว่าแรงงานผิดกฎหมายถูกเลื่อนชั้นทางสังคมให้ต่ำลง เป็นกลุ่มคนที่เป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะกับผู้ที่ต้องการเดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลี แต่เหตุใดยังคงมีแรงงานจำนวนมากต้องการที่เดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี เหตุใดมาตรการของภาครัฐยังคงไม่สามารถยับยั้งความต้องการของแรงงานเหล่านี้ได้

จากข้อสังเกตเหล่านี้งานวิจัยนี้มีความต้องการที่จะศึกษาปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีของแรงงานไทยที่ยังคงเคลื่อนย้ายโดยอาศัยช่องทางผิดกฎหมายท่ามกลางกระแสของการต่อต้านของคนในสังคมและความพยายามในการแก้ปัญหาของภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างผิดกฎหมายจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลี การเปลี่ยนแปลงของกระบวนการดังกล่าว ปัจจัยที่ส่งเสริมให้แรงงานยังคงเลือกช่องทางที่ผิดกฎหมายในการเดินทางไปทำงาน รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมรวมถึงตัวแรงงานเอง และเพื่อศึกษาการทำงานของภาครัฐรวมทั้งมุมมองของภาครัฐที่มีต่อปัญหาแรงงานลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

1.2 คำถามงานวิจัย

ท่ามกลางวาทกรรมทางสังคมและมาตรการของรัฐเกี่ยวกับการอพยพแรงงานอย่างผิดกฎหมายไปยังสาธารณรัฐเกาหลี เหตุใดจึงยังมีแรงงานจำนวนมากเลือกที่จะเคลื่อนย้ายโดยอาศัยช่องทางที่ผิดกฎหมายดังกล่าว ?

1.2.1 การลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีของแรงงานไทยมีลักษณะอย่างไร ?

1.2.2 ปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยยังคงตัดสินใจเลือกเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายและส่งผลกระทบต่ออย่างไรกับสังคมและตัวแรงงาน ?

1.2.3 หน่วยงานภาครัฐเกี่ยวข้องมีมุมมองกับปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างไร ?

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อทำความเข้าใจการรับรู้และทัศนคติของสังคมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างผิดกฎหมาย

1.3.2 เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยยังคงตัดสินใจเลือกเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย

1.3.3 เพื่อศึกษามุมมองของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและผลกระทบจากการเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการและวิธีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย และศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยยังคงตัดสินใจเลือกใช้วิธีเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาแรงงานที่มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี โดยไม่กำหนดเพศ สำหรับอายุได้กำหนดช่วงอายุออกเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และ กลุ่มที่อายุน้อยกว่า 30 ปี มีกลุ่มของแรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ โดยไม่จำกัดช่วงเวลาการเดินทางไปทำงาน อาจเดินทางกลับมายังประเทศไทยแล้วหรือยังคงทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี

1.5 นิยามศัพท์

แรงงานไทย หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ทำงานในลักษณะของการใช้แรงงาน/เป็นคนงาน
อยู่ในต่างประเทศ

ผีน้อย หมายถึง แรงงานไทยที่ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

การเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ หมายถึง การเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของ
แรงงานไทย

การลักลอบไปทำงานในต่างประเทศ หมายถึง คนหางานที่มีความต้องการจะเดินทางไป
ทำงานยังต่างประเทศที่ไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายได้กำหนดไว้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 การได้ทราบถึงกระบวนการและรูปแบบของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไป
ยังสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมายจะช่วยให้เข้าใจวิธีการเดินทางและรูปแบบการกระทำผิด
ของแรงงาน รวมทั้งการปรับตัวของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและวิธีการกระทำผิด
รวมทั้งทราบถึงปัจจัยที่ช่วยผลักดันหรือส่งเสริมให้แรงงานตัดสินใจใช้วิธีการดังกล่าวในการเดิน
ทางเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี

1.6.2. การศึกษากระบวนการและรูปแบบของการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายใน
สาธารณรัฐเกาหลี จะทำให้ทราบถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดดังกล่าว ทั้ง
ผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความร่วมมือด้านแรงงาน
ต่าง ๆ และที่สำคัญคือผลกระทบต่อตัวแรงงานเอง

1.6.3. ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา
ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งจะเป็นการผลักดันให้แรงงานเลือกวิธีการ
เดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้นและปัญหาจากการถูกลอกลงจากนายหน้าจะ
ลดน้อยลง รวมทั้งธุรกิจนายหน้าผิดกฎหมายก็จะลดน้อยลงด้วย ซึ่งภาครัฐจะต้องเข้ามาส่งเสริมและ
ให้อาชีพกับผู้กระทำผิด

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี ผู้วิจัยได้แบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ส่วนแรกคือแนวคิดและทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศและการย้ายถิ่นฐานของแรงงานไทย 2) แนวคิดเรื่องการเคลื่อนย้าย และ 3) แนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สองคือ การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) กระบวนการของโครงการ EPS และกระบวนการที่อยู่นอกเหนือจากระบบ EPS และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบการอพยพเคลื่อนแรงงานไปยังต่างประเทศอื่น ๆ ด้วยกระบวนการของรัฐและและมิใช่รัฐ

2.1 แนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศและการย้ายถิ่นฐานของแรงงานไทย

การอพยพแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Migration) นั้นเกิดขึ้นจากการที่คนในประเทศหนึ่ง ๆ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองในประเทศทำให้เกิดสภาพความจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศอื่น ในระยะหลังการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศจะเกิดจากสภาพเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกับการอพยพแรงงานจากประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำไปสู่ประเทศที่มีระดับของการพัฒนาที่สูงกว่า (เศกสินศรีวัฒนากุลกิจ, 2541) ในทางเศรษฐศาสตร์แนวคิดแบบ Neo-Classic ได้ระบุเอาไว้ว่า อุปสงค์และอุปทานที่แตกต่างกันของแรงงานในเรื่องเกี่ยวกับค่าจ้าง เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน คือ ในประเทศที่มีแรงงานจำนวนมากจะมีค่าจ้างที่ต่ำกว่าประเทศที่มีแรงงานจำนวนน้อย ซึ่งผลส่งให้แรงงานโดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่มีค่าจ้างสูงกว่า

พัชรวลัย วงศ์บุญสิน (2553) ได้ให้ความหมายของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศว่า เป็นการย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง สามารถแบ่งออกได้เป็นอีก 2 ประเภท คือการย้ายถิ่นไปเพื่ออยู่อย่างถาวร (Permanent Migration) และการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว (Temporary Migration) ขณะเดียวในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศต้นทางและปลายทาง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นการย้ายถิ่นเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย (Regular Migration) คือการที่ผู้ย้ายถิ่นนั้นมีเอกสารการย้ายถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

(Documented Migrant) เช่น หนังสือเดินทางหรือวีซ่า หากประสงค์ย้ายถิ่นเพื่อการทำงานต้องได้รับหรือมีใบอนุญาตในการทำงาน (Work Permit) และการย้ายถิ่นเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย (Irregular Migration) คือไม่มีเอกสารการย้ายถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ไม่มีวีซ่าหรือใบอนุญาตทำงาน

จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนย้ายของแรงงานในประเทศไทยไปยังต่างประเทศนั้นได้เกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งแรกเริ่มเป็นลักษณะของการเดินทางแบบส่วนบุคคลและเริ่มมีการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น จนกระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2515 ได้มีการจัดตั้งบริษัทจัดหางานสำหรับการไปทำงานในต่างประเทศโดยเฉพาะ (อุดม สาทิโต, 2552) เมื่อมีแรงงานต้องการเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศมากขึ้น ภาครัฐก็เริ่มเข้ามามีส่วนสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริม และดูแลแรงงานเหล่านี้ งานการศึกษาของพรหมลลิตี พรหมพันธุ์ (2535) เรื่องนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานไทย ซึ่งมีจุดประสงค์มุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และการใช้กลไกของรัฐบาลในการดำเนินงานให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลตามความต้องการ รวมถึงศึกษาถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านแรงงานไทยในรัฐบาลยุคต่อ ๆ มาหลังสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารข้อมูลเชิงสถิติ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันเกิดจากแรงงานไทยในต่างประเทศเป็นผลประโยชน์ที่เด่นชัดและมีส่วนพุงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระดับหนึ่ง ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เกี่ยวกับการว่างงาน การขาดดุลการค้า และการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลของพลเอกเปรม และรัฐบาลในยุคต่อ ๆ มาได้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้คนงานไทยไปทำงานต่างประเทศโดยอาศัยนโยบายการต่างประเทศเป็นกลไกสำคัญ พร้อมทั้งช่วยเหลือและคุ้มครองคนงานไทยที่ทำงานในต่างประเทศให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่ควรจะได้รับและได้รับความปลอดภัยจากอันตรายที่เกิดจากสงครามหรือปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ การดำเนินงานของรัฐบาลดังกล่าว รัฐบาลได้ใช้หน่วยงานที่เป็นหลักได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กรมแรงงาน และกรมตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศได้รับมอบหมายบทบาทที่สำคัญ ในการประสานการปฏิบัติตามนโยบายด้านการส่งเสริมให้คนงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ด้วยเหตุที่การส่งคนงานไทยไปทำงานต่างประเทศยังคงมีความสำคัญและจำเป็นต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้าน

แรงงานไทยในต่างประเทศจะต้องทำให้มีความชัดเจนและมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อขยายผลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานไทยไปญี่ปุ่นและผลกระทบ โดยศึกษากรณีผู้ย้ายถิ่น จากหมู่บ้านในภาคเหนือของไทยโดย อากิโกะ คุวาจิมา (2549) อาศัยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากเรื่องราวของแรงงานที่กลับจากประเทศญี่ปุ่นสู่บ้านเกิดในจังหวัดทางภาคเหนือ ภายใต้การดำเนินการ โดย Institute of Inter-Ethnic Chiangrai Rajabat University (IIES) โดยได้ทำการสัมภาษณ์แยก เก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล จำนวน 10 คน ส่วนข้อมูลขั้นทุติยภูมิได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเกิดขึ้นจากปัจจัยผลักดัน ภายในประเทศ เช่น เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยล่อลวงจูงใจจากประเทศญี่ปุ่นในสภาวะขาดแคลน แรงงานไร้ฝีมือและไทยสามารถหาแรงงานประเภทนี้ให้กับญี่ปุ่นได้ทุกปี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งเสริมให้เกิด ระบบการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน ภายใต้ระบบอพยพย้ายถิ่นนี้แรงงานที่ต้องการจะไปทำงานใน ประเทศญี่ปุ่นจะต้องจ่ายค่านายหน้าราคาแพง แต่มากไปกว่านั้นคือผู้อพยพเหล่านี้ในอนาคตก็ สามารถเป็นนายหน้าได้ ซึ่งหากประสบความสำเร็จก็นำมาซึ่งรายได้จำนวนมาก อย่างไรก็ตามไม่มี หลักประกันที่ว่าแรงงานทุกคนจะประสบความสำเร็จ กล่าวคือการย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น นั้นมีค่าตอบแทนที่สูงขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงสูง เช่นเดียวกับที่ สุทิน สายสงวน (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติ ศึกษากรณี แรงงานไทยในญี่ปุ่นกับแรงงานญี่ปุ่นใน ไทย พบว่าเงื่อนไขของการย้ายถิ่นข้ามชาติของแรงงานนั้นมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หนึ่ง ปัจจัยดึงดูดจากความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม สองคือปัจจัยผลักดันที่มาจากกรว่างงานและวิกฤตในประเทศกำลังพัฒนา และสามคือความสัมพันธ์ หรือเครือข่ายทางเครือญาติที่มีประสบการณ์ไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ขณะเดียวกันโลกาภิวัตน์ก็เป็น ส่วนที่ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทยในญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานกึ่ง ฝีมือหรือไร้ฝีมือ เป็นงานที่คนในประเทศญี่ปุ่นไม่ต้องการทำคืองานที่ต้องใช้กำลังกาย สกปรก และ อันตราย เช่น ผู้ใช้แรงงานในงานก่อสร้าง ในฟาร์ม หรือในสถานเริงรมย์ แรงงานไทยมักได้รับค่าจ้างที่ ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับแรงงานท้องถิ่น หลายรายเข้าเมืองผิดกฎหมายจากการอยู่อาศัยเกินกำหนดเวลา รวมทั้งไม่มีใบอนุญาตทำงาน ในขณะที่แรงงานญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้นเป็นแรงงานในระดับวิชาชีพ ทำงานในลักษณะของบริษัทข้ามชาติ ได้รับเงินเดือนจากบริษัทแม่ที่มีค่าจ้างสูง สวัสดิการดีกว่าเมื่อ เทียบกับแรงงานท้องถิ่น ซึ่งสังคมไทยมองว่าแรงงานชาวญี่ปุ่นเหล่านี้มีประโยชน์ต่อประเทศไทย

นอกจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องช่องทางเศรษฐกิจในภายในประเทศที่เป็นตัวผลักดันให้แรงงานย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศซึ่งมีปัจจัยดึงดูดจากค่าแรงที่สูงกว่าแล้ว จูเลีย กมลทิพย์ คอลอสทรอม (2554) ได้ทำการศึกษาแรงงานย้ายถิ่นตามฤดูกาลข้ามชาติ ในกรณีศึกษา ชีวิตแรงงานไทยเก็บเบอร์รี่ที่กลับจากสวีเดน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มและเข้าร่วมสังเกตการณ์ในโครงการ Pre-departure training hosted by the DOE-ILO and the TOEA งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนย้ายแรงงานกับประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวนาไทยผ่านการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตัวแทนจากหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน และแรงงานผู้เก็บผลเบอร์รี่ พบว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานตามฤดูกาลเพื่อไปทำงานนั้นนำมาซึ่งประโยชน์ต่อคุณภาพแรงงานในด้านแหล่งงานและแหล่งรายได้ที่สำคัญ สร้างความความมั่นคงด้านเศรษฐกิจในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ด้านการเกษตรเช่นราคาตกต่ำหรือภัยธรรมชาติ

ในแนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศและการย้ายถิ่นฐานของแรงงานไทยพอจะสรุปได้ว่าการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานหรือการย้ายถิ่นฐานของแรงงานนั้น ได้เกิดขึ้นมานานแล้วและเมื่อแรงงานต้องการจะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น ภาครัฐจึงเข้ามาส่วนในการส่งเสริมและดูแลแรงงานมากขึ้นซึ่งเห็นได้ชัดจากการระบุเป็นนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างประเทศของแรงงานจะมี 2 ปัจจัยหลัก คือปัจจัยผลักดันจากในประเทศ และปัจจัยดึงดูด/ถ่วงรั้งจากต่างประเทศ กล่าวคือแรงงานจะเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่มีระดับของการพัฒนาที่สูงกว่า มีค่าแรงที่มากกว่า เพื่อหลบหนีจากสภาวะว่างงานในประเทศ สภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย รวมถึงการขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ หรือแม้กระทั่งฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้แรงงานขาดรายได้ในบางฤดูกาล ทั้งนี้การย้ายถิ่นฐานของแรงงานมีเป้าประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อความมั่นคงทางการเงิน รวมทั้งความมั่นคงในชีวิตที่มากกว่าเดิม เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ก่อนการย้ายถิ่นฐานมักพบประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น การมีรายได้น้อย หรือเผชิญกับภาวะของการว่างงานขณะเดียวกันจากแนวคิดเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศพบว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติของไทยนั้นสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นที่มีความแตกต่างกันและคล้ายคลึงกัน ในส่วนที่มีความแตกต่างกันคือ แนวทางหรือวิธีการเลือกอพยพย้ายถิ่นฐานของแรงงานไทย แบ่งออกเป็นการอพยพอย่างถูกกฎหมายที่ผ่านกฎระเบียบของรัฐหรือผ่านบริษัทที่ดำเนินการอย่างถูกกฎหมาย และการอพยพอย่างผิดกฎหมายโดยเดินทางผ่านคำแนะนำของเครือข่ายหรือผู้มีประสบการณ์ในการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศอย่างผิดกฎหมายรวมทั้งผู้มีประสบการณ์

เดินทางไปทำงานในต่างประเทศอย่างผิดกฎหมายที่ผันตัวมาเป็นนายหน้าหรือทำธุรกิจจัดหาแรงงานอย่างผิดกฎหมาย และในส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันคือ แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการอพยพแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งแรงงานทั้งหมดมีความปรารถนาที่จะได้ค่าแรงที่มากเพื่อที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.2 แนวคิดเรื่องการเคลื่อนย้าย

การเคลื่อนย้าย (Mobility) เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะกับการเคลื่อนย้ายข้ามพื้นที่ การเคลื่อนย้ายข้ามพื้นที่ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการทำให้บุคคลเข้าถึงประสบการณ์และโอกาสใหม่ ๆ ดังนั้นการเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่จึงเป็นพาหนะหรือเทคโนโลยีที่ช่วยให้มนุษย์มีอำนาจในการกระทำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่าง ๆ (ประเสริฐ แรงค์กล้า, 2561) การเคลื่อนย้ายไม่ได้เป็นไปในลักษณะที่เป็นเส้นตรง หรือเป็นการย้ายจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดเท่านั้น แต่พลวัตของการเคลื่อนย้ายยังอยู่ในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ซึ่งมีความแตกต่างจากการเคลื่อนที่ เนื่องด้วยความสลับซับซ้อนของสังคมซึ่งสิ่งต่าง ๆ นั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเคลื่อนย้ายมักมีความสัมพันธ์กับเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ในระหว่างการเคลื่อนย้ายทั้งที่เป็นคนและไม่ใช่มนุษย์ (Human and non-human) การศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายศึกษานั้นให้ความสำคัญกับการมองดูความสัมพันธ์ของคน สถานที่ วัตถุ และสื่ออื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่คาดการณ์ไม่ได้ มีลักษณะของการเกิดขึ้นใหม่หรือเป็นสิ่งใหม่

นักสังคมวิทยา จอห์น เออร์รี่ (John Urry, 2008) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนย้ายไว้ว่าเป็นการนำเอา “ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” กลับมาสู่เรื่องการเดินทางเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับการเดินทางรูปแบบต่าง ๆ โดยรวมเข้ากับประสบการณ์ที่ซับซ้อน ในขณะที่ ทิม แครสเวลล์ (Tim Cresswell, 2006) อธิบายว่าการเคลื่อนย้ายถือเป็นทรัพยากรหนึ่งที่แต่ละบุคคลมีความสามารถในการเข้าถึงที่แตกต่างกัน ความเร็ว ความช้า หรือแม้กระทั่งการไม่ได้เคลื่อนย้ายต่างเชื่อมโยงกันชนิดที่แฝงการกระจายตัวของอำนาจ ทิมกล่าวถึงการเมืองของการเคลื่อนย้าย (Towards a politics of mobility) ว่าองค์ประกอบที่รวมกันของ Movements, representations และ practices นั้นนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ให้กับบุคคลนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายจึงเป็นการอธิบายว่าการเคลื่อนจากจุด ๆ หนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง บุคคลหนึ่ง ๆ ก็จะมีประสบการณ์หรือความรู้สึกที่แตกต่างกัน

การเคลื่อนย้ายในแต่ละบริบทล้วนมีเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายที่แตกต่างกัน สิริรัฐสุกัณธา (2556) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าและศึกษารูปแบบและกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาพบว่า ปัจจัยผลักดันสำคัญที่ส่งเสริมให้แรงงานสัญชาติพม่าเดินทางเข้ามายังประเทศไทย 3 ลำดับแรก คือ ความต้องการมีงานทำเพื่อมีรายได้ที่มั่นคง ช่องทางการทำงานที่พม่ามีน้อย และการถูกข่มเหงของรัฐบาลทหารของพม่า และในส่วนของปัจจัยดึงดูด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การที่มียางให้เลือกทำได้ มีค่าจ้างที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับการทำงานในประเทศ และเพื่อต้องการมีรายได้ที่มั่นคง ซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาตินี้จากการการวิจัยพบว่ามี การเคลื่อนย้ายอยู่ใน 2 ลักษณะคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานถาวรและการเคลื่อนย้ายแรงงานชั่วคราว โดยอาศัยการเดินทางใน 3 ลักษณะ คือเดินเท้าผ่านทางชายแดน เดินทางมาที่รถโดยสารโดยมีนายหน้าหรือบุคคลอื่นที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทย และสุดท้ายคือการเดินทางโดยรถยนต์/รถจักรยานยนต์มากับนายหน้า

ในการนำแนวคิดการเคลื่อนย้ายไปปรับใช้กับกรณีศึกษานี้ วาสนา ละอองปลิว (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเมืองของการ(ไม่)เคลื่อนย้ายของแรงงานหนุ่มสาวไทย ซึ่งเป็นการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการทัศน์ของการเคลื่อนย้ายศึกษาเพื่อทำการอธิบายความเป็นการเมืองของการเคลื่อนย้ายแรงงาน ผ่านการสัมภาษณ์จากประสบการณ์ของแรงงานวัยหนุ่มสาวในพื้นที่ชนบทของจังหวัดลำปาง โดยแสดงให้เห็นความแตกต่างทางศักยภาพของแรงงานในการเข้าถึงการเคลื่อนย้ายและความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนย้ายและไม่เคลื่อนย้าย ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นสำคัญจากการศึกษาออกเป็นสามประการด้วยกัน ประการแรกคือ การเข้าไปเป็นแรงงานข้ามชาติของแรงงานวัยหนุ่มสาวเหล่านี้สะท้อนถึงความซับซ้อนของการเคลื่อนย้ายไปมามากกว่าการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงเพราะเรื่องราวของแรงงานยังมีเรื่องของความคาดหวัง ความหวัง ประสบการณ์และอุปสรรคระหว่างการเคลื่อนย้าย ทั้งนี้ยังมีมิติของการหยุดนิ่งหรือไม่เคลื่อนย้ายทั้งของตัวเองและผู้คนหรือสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้การอธิบายการเคลื่อนย้ายนี้ไม่สามารถละทิ้งกระบวนการต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งความสลับซับซ้อนนี้บดบังการมองเห็นภาพของการเคลื่อนย้ายได้ทั้งหมด ประการที่สอง ความสัมพันธ์ที่มากกว่าการเป็นผู้ให้(ที่เคลื่อนย้าย) และผู้รับ(ที่ไม่เคลื่อนย้าย) คือการเป็นผู้ที่เคลื่อนย้ายนั้นไม่ได้เป็นปัจเจกแยกออกจากผู้ที่ไม่เคลื่อนย้าย เพราะผู้ที่เคลื่อนย้ายได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่ไม่เคลื่อนย้าย ทั้งเรื่องทุนและช่องทางของการเคลื่อนย้าย ประการสุดท้าย ประสบการณ์หรือ

ความพยายามของการเคลื่อนย้ายของแรงงานวัยหนุ่มสาวเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงของการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีในโลกาภิวัตน์ แต่การเคลื่อนย้ายของแรงงานเหล่านี้ไม่เสรีด้วยเหตุผลทางนโยบายหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นและการจ้างงานรวมไปถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ทางสังคมทำให้ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างอิสระ บางครั้งนำไปสู่การกักขังและลดทอนการเคลื่อนที่ของบุคคลอื่น ทำให้ต้องพิจารณาถึงการเมืองเรื่องการเคลื่อนย้ายและความสามารถในการเคลื่อนย้ายที่ไม่เท่าเทียม

สร้อยมาศ รุ่งมณี (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายเชิงพื้นที่ทางสังคมของคนไทยในออสเตรเลีย ซึ่งพูดถึงการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่ไม่ได้มีแค่การเคลื่อนย้ายทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังมี การเคลื่อนย้ายที่ส่งผลถึงการเลื่อนชั้นทางสังคม (Social Mobility) โดยเฉพาะกับกรณีของผู้เคลื่อนย้าย นั้นประสบความสำเร็จกับการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ศึกษาอาศัยข้อมูลจากการศึกษา เอกสารนโยบายการอพยพและงานวิจัย และสัมภาษณ์คนไทยที่อาศัยอยู่ในซิดนีย์สองกลุ่มคือ กลุ่มที่ ย้ายมาในช่วงปี ค.ศ. 1970-1990 และกลุ่มที่ย้ายมาหลังจากปี ค.ศ. 2000 โดยผู้ให้ข้อมูลทุกคนจบ การศึกษาระดับอุดมศึกษาจากประเทศไทย ความแตกต่างของช่วงปีที่ย้ายไปออสเตรเลียนั้นมีผลต่อ ความยากง่ายในการย้ายถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายการย้ายถิ่นที่ออสเตรเลียที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น แต่เดิมมีโอกาสในการทำงานที่มีการแข่งขันไม่สูง นโยบายการรับผู้ย้ายถิ่นยังมีเงื่อนไขน้อย รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายสำหรับการย้ายถิ่นที่ยังไม่สูงเท่าในปัจจุบัน เพราะในภายหลังมีการเพิ่มขึ้นของการเคลื่อนที่ ไม่ถาวร การเกิดปัญหาการก่อการร้ายนำไปสู่การที่รัฐสนับสนุนการให้วีซ่าระยะสั้น ๆ รวมทั้งจำกัด การอนุญาตการย้ายถิ่นแบบถาวรให้อยู่ในลักษณะของแรงงานมีทักษะที่ถือวีซ่า 4 ปีและสามารถ เปลี่ยนเป็นผู้พำนักถาวรได้ ผู้อพยพในกลุ่มแรกนั้นย้ายถิ่นเข้าสู่ออสเตรเลียได้ง่าย สามารถอยู่แบบ ถาวรได้ และสามารถเลื่อนย้ายทางชนชั้นได้สูงขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศต้นทาง แต่ผู้อพยพในกลุ่มหลัง โดยค่าเฉลี่ยมีการศึกษาสูงกว่าคนในท้องถิ่นแต่ย้ายถิ่นโดยใช้วีซ่านักเรียนซึ่งเป็นวีซ่าอดนิยมนำเพื่อเข้า มาทำงานใช้แรงงานในออสเตรเลีย การย้ายถิ่นมาเป็นแรงงานไร้ทักษะของผู้มีการศึกษากลุ่มนี้โดยที่ บางส่วนย้ายถิ่นในสภาพชั่วคราวเพื่อนเก็บเงินและหาประสบการณ์ ซึ่งได้ค่าจ้างที่ดีเมื่อเทียบกับการ เป็นชนชั้นกลางที่ทำงานอย่างหนักในประเทศไทยแต่ไม่สามารถเลื่อนชนชั้นให้สูงขึ้นได้ โดยสรุปคือ แม้ว่าโลกาภิวัตน์จะช่วยให้การเคลื่อนย้ายทำได้ง่ายกว่าในอดีตแต่ด้วยความสามารถในการเคลื่อนย้าย ที่ไม่เท่าเทียม และได้ตั้งข้อสังเกตว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางชนชั้น และการเลื่อนชั้นทางสังคม เช่น การถูกลดความเชี่ยวชาญ ถูกเลื่อนชั้นให้ต่ำลงเมื่อเทียบกับประเทศ

ต้นทาง คือยังมีลักษณะของการ “เลื่อนย้าย” คือเป็นการเคลื่อนย้ายที่ไม่ใช่แค่เคลื่อนไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแต่มีการเลื่อนชั้นลงด้วย

ในประเด็นของการเคลื่อนย้ายจากการศึกษากรณีศึกษาที่อาศัยแนวคิดเรื่องการเคลื่อนย้ายในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่า เหตุผลของการเคลื่อนย้ายส่วนหนึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดเรื่องการอพยพย้ายถิ่นข้ามชาติคือบางส่วนเคลื่อนย้ายไปเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า หรือการมีรายรับที่มากกว่า แต่สิ่งที่ทำให้การเคลื่อนย้ายแตกต่างจากการอพยพย้ายถิ่นข้ามชาติคือ การเคลื่อนย้ายเป็นการประกอบเอาสถานะต่าง ๆ ที่ผู้ย้ายถิ่นต้องเผชิญรวมเข้าไปในการเคลื่อนย้ายนั้นด้วย เช่น ความคาดหวัง แรงงานกดดันจากสังคมรอบข้าง การเคลื่อนย้ายของคนหนึ่ง ๆ ไม่ได้เป็นแค่เรื่องของปัจเจก แต่ยังมีความซับซ้อนของผู้ไม่เคลื่อนย้ายที่อยู่เบื้องหลังของผู้เคลื่อนย้าย เช่น ครอบครัวที่ให้การสนับสนุนทั้งช่องทางเคลื่อนย้ายและทุนในการเคลื่อนย้าย นอกจากนี้ยังมีเรื่องของอุปสรรคและโอกาสในการเข้าถึงการเคลื่อนย้ายที่จะส่งผลให้ผู้เคลื่อนย้ายนั้นเคลื่อนย้ายได้ยากหรือง่ายแตกต่างกันไป และไม่ใช่เพียงแค่สภาวะการณ์ต่าง ๆ รอบตัวผู้เคลื่อนย้าย ที่ทำให้การเคลื่อนย้ายแตกต่างจากการอพยพย้ายถิ่นข้ามชาติยังมีการเคลื่อนย้ายยังรวมถึงการเลื่อนชั้นทางสังคม หมายถึงการเคลื่อนย้ายนั้นทำให้ชั้นทางสังคมของผู้เคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยสรุปแล้วการเคลื่อนย้ายสามารถช่วยอธิบายการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีได้ ในส่วนสภาวะการณ์รอบตัวผู้เคลื่อนย้าย การได้รับการสนับสนุนหรือห้ามปรามจากครอบครัว ความคาดหวังในชีวิต โดยเฉพาะกับทัศนคติของคนรอบข้างเกี่ยวกับการต้องประสบความสำเร็จจากการไปทำงานในต่างประเทศ นอกจากนี้แรงงานบางส่วนยังมีโอกาสได้เลื่อนชั้นทางสังคมจากการเคลื่อนย้าย โดยเมื่อแรงงานสามารถเคลื่อนย้ายจากประเทศไทย ซึ่งแรงงานบางกลุ่มได้เลื่อนชั้นทางสังคมไปเป็นกลุ่มคนที่คอยช่วยเหลือแรงงานที่ประสบปัญหา ได้รับการยอมรับจากแรงงานคนอื่น ๆ ให้เป็นผู้มีพระคุณที่ช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการเคลื่อนย้าย ในทางกลับกันแรงงานบางส่วน พวกเขามีความรู้ ความสามารถ มีหน้าที่การงานที่สังคมให้การยอมรับ หรือเป็นคนชนชั้นกลางที่ใช้ชีวิตได้สมฐานะ แต่เลือกที่จะเคลื่อนย้ายและถูกลดชนชั้นทางสังคมให้เป็นเพียงผู้ใช้แรงงานในต่างประเทศ

2.3 แนวคิดและทฤษฎีทางอาชญวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายและการย้ายถิ่น

การกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะกับการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและยังรวมถึงการลักลอบเข้าเมืองเพื่อทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน เท่ากับเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายและต้องได้รับโทษทางอาญา ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้กำลังกลายเป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวลสำหรับสังคมไทยอย่างมาก เพราะปัจจุบันมีแรงงานไทยจำนวนมากลักลอบเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในต่างประเทศ ซึ่งเมื่อมองในมุมมองของอาชญวิทยา การอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่สามารถอธิบายผ่านทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งได้ เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานในของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีมากขึ้น การศึกษานี้อาศัยทฤษฎีแนววิพากษ์ (Critical Theory) และแนวคิดอาชญวิทยาหลังสมัยใหม่ (Postmodern Criminology) ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกัน รวมทั้งอาศัยทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxism Theory) และทฤษฎีความกดดัน (Strain Theory) เป็นกรอบในการอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นในมุมมองของอาชญวิทยา

แนวคิดอาชญวิทยาหลังสมัยใหม่ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของทฤษฎีแนววิพากษ์ อาชญวิทยาแนวหลังสมัยใหม่ให้ความสนใจกับการที่อาชญากรรมสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ไปสู่การตัดขาดและลดทอนความเป็นมนุษย์ (Dehumanized) ได้อย่างไร โดยการค้นพบนี้มีความหมายที่อยู่เบื้องหลังการพัฒนาที่จะช่วยกระตุ้นให้สังคมเกิดวิธีการควบคุมสังคมอย่างประณีประนอม เช่น การนำชุมชนมาใช้แทนกฎหมายและใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมหลัก (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551) โดยที่อาชญวิทยาแนววิพากษ์เป็นการศึกษาอาชญวิทยาที่ขยายผลมาจากแนวคิดเรื่องความขัดแย้งของโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มมาร์กซิสต์ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นประเด็นเรื่องความขัดแย้งเชิงโครงสร้างทางสังคม อาชญวิทยาแนววิพากษ์มองปัญหาว่ามีกระบวนการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ผ่านทางกลไกต่าง ๆ เพื่อครอบงำความคิดของคนในสังคม อาชญวิทยาแนววิพากษ์จึงมีความพยายามที่จะวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของการถูครอบงำทางความคิดจิตสำนึก และการครอบงำทางอุดมการณ์ เพื่อให้หลุดพ้นจากสิ่งเหล่านี้ อาชญวิทยาแนววิพากษ์เชื่อว่าอาชญากรรมมีสาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทุนนิยม เช่น คนรวยไม่ได้รับการลงโทษหรือได้รับการลงโทษที่เบากว่าคนจน ดังนั้นอาชญวิทยาแนววิพากษ์จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการใหม่ ๆ ที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหามากกว่าการแก้ปัญหาตามกระแสหลัก (ภาณินี กิจพ้อคำ และณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2545) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่จะช่วยทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะปัญหา

อาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและแยกส่วนกัน อาจขึ้นอยู่กับบริบท สถานที่ หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากการทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านแนวคิดอาชญาแนววิพากษ์แล้ว ปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยเมื่อย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นของปัญหาคือพบว่าความแตกต่างทางชนชั้นในสังคมทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนสองชนชั้น คือเป็นเรื่องระหว่างชนชั้นกลางกับชนชั้นล่างของสังคมที่คนชนชั้นล่างหรือกลุ่มของผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้ถูกลดคุณค่าและมองว่าเป็นผู้สร้างความเดือดร้อนให้กับคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งอธิบายผ่านทฤษฎีมาร์กซิสต์โดยได้อธิบายความขัดแย้งว่าเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มนายทุนและกรรมกร สภาพะการว่างงานของแรงงานนำไปสู่การล้มล้างระบบทุนนิยม ในปัญหาของการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้ แม้ปัญหาจะไม่ได้เกิดจากกลุ่มของนายทุนโดยตรง แต่ปัญหาของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมนั้นส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางอย่างผิดกฎหมาย กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างจากจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจหากไม่เลือกที่จะอพยพเข้าไปทำงานในเมืองหรือพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้บางส่วนก็เลือกที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศโดยไม่สนใจรูปแบบของการเดินทาง และนอกจากความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาแล้ว ภายใต้กระบวนการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้ยังมีปัญหาของการชุดรีดและเอารัดเอาเปรียบแรงงานเป็นทอด ๆ จากกลุ่มนายหน้าผิดกฎหมาย และมีการเอาเปรียบกันเองระหว่างแรงงานเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง

ขณะเดียวกันการอพยพย้ายถิ่นระหว่างประเทศทั้งระยะยาวและระยะสั้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการพำนักอาศัยหรือเพื่อทำงานนั้น มีหลากหลายสาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นดังกล่าว บ้างก็เป็นการย้ายเพื่อติดตามคู่สมรส หรือการย้ายด้วยเหตุผลทางหน้าที่การงาน เช่น แรงงานทักษะสูงชาวญี่ปุ่นที่ถูกส่งมาทำงานในประเทศไทยโดยบริษัทแม่ และยังมีกรย้ายถิ่นที่เกิดจากความกดดันทางสังคม โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ รายได้ และความเป็นอยู่ ทฤษฎีความกดดันทางสังคมของ Merton เป็นการมองภาพของสังคมว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นถือเป็นเรื่องปกติ และการไม่ยอมรับหรือไม่ปฏิบัติตามนั้นเป็นเรื่องผิดปกติ ค่านิยมทางสังคมส่งผลให้ผู้คนต้องเดินทางไปในทิศทางที่ถูกต้องแบบเดียวกันเพื่อที่จะได้รับการยอมรับหรืออยู่ในจุดที่ประสบความสำเร็จ ทุกสังคมจะมีเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางซึ่งกำหนดโดยคนส่วนใหญ่ของสังคม ขณะเดียวกันก็จะกำหนดวิถีทางที่ถูกต้องในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว แต่เมื่อบุคคลใดต้องประสบกับความขัดแย้ง

ระหว่างเป้าหมายกับวิถีทางที่จะไปสู่เป้าหมายก็จะเกิดความกดดันกับบุคคลนั้น ซึ่งเรียกสภาวะการที่ถูกกดดันนี้ว่า Anomie ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามมา ซึ่ง Merton ได้อธิบายการปรับตัวของบุคคลไว้ 5 รูปแบบ แต่ในประเด็นเรื่องการลักลอบเข้าไปทำงานนี้ เป็นลักษณะการปรับตัวแบบ Innovation โดยเป็นรูปแบบของการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ยอมรับเพียงส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม คือ การยอมรับเพียงวัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมเท่านั้น แต่คนกลุ่มนี้จะไม่ยอมรับวิถีทางแห่งสังคมเพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคม เพราะจะปฏิเสธกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมโดยทั้งหมด

ในเรื่องของการย้ายถิ่น ทฤษฎีความกดดันนี้ยังถูกนำมาใช้อธิบายประสบการณ์ของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งแรงกดดันจะเห็นได้ชัดมากขึ้นในกรณีที่เกิดการจัดสรรอย่างไม่เท่าเทียมซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ ผู้ย้ายถิ่นส่วนมากนิยมเดินทางไปยังประเทศที่มีการพัฒนาที่สูงกว่า แต่ขณะเดียวกันก็อาจจะต้องเผชิญกับความกดดันทางโครงสร้างในการที่จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จ ความเหลื่อมล้ำทางโครงสร้างที่จะทำให้วิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้นได้รับความกดดันมากขึ้น เช่น ผู้อพยพในอเมริกา พวกเขามีความคาดหวังสูงกับการเคลื่อนย้าย เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศต้นทางไม่เอื้อต่อการดำรงชีพ ผู้อพยพในรุ่นแรก ๆ จะมีความเข้าใจและยอมรับได้เป็นอย่างดีในปัญหาที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางโครงสร้าง และพึงพอใจที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในระยะยาว ซึ่งผู้อพยพรุ่นแรกนี้นักก่ออาชญากรรมต่ำกว่าผู้คนในท้องถิ่น แต่กลับกันผู้อพยพรุ่นหลังแม้ว่าจะรับรู้ถึงความลำบากของบรรพบุรุษแต่ด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว การถูกล่อลวงด้วยทุนนิยม การจะไปถึงเป้าหมายไม่สามารถกระทำได้ด้วยวิถีทางที่สังคมกำหนดซึ่งอาจเป็นเพราะการถูกปิดกั้นหรือถูกกีดกัน ทำให้ผู้อพยพรุ่นหลังอาจถูกดึงดูดด้วยยาเสพติดหรือการก่อกลุ่มในลักษณะเป็นแก๊งและก่ออาชญากรรมที่มากกว่ารุ่นพ่อแม่

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เพื่ออธิบายปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีหลักเพียงทฤษฎีเดียว เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นมีความหลากหลาย รวมทั้งมีบริบทช่วงเวลา หรือสถานที่ที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้อาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยแนวทางการแก้ปัญหาแบบตรงไปตรงมาได้ หมายถึงเราไม่สามารถมุ่งแก้ปัญหาที่ปลายทางโดยการลงโทษผู้กระทำผิดเหมือนกับการก่ออาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ได้ เพราะยังต้องอาศัยบริบทแวดล้อมเพื่อศึกษาและเข้าใจปัญหาให้มากขึ้นโดยเฉพาะกับตัวผู้กระทำผิดที่ยังต้องอาศัยการศึกษาผ่านบริบทเรื่องของความ

ขัดแย้งที่เกิดจากชนชั้นและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีส่วนให้แรงงานตัดสินใจกระทำผิด และใช้ทฤษฎีกดดันอธิบายความต้องการของตัวแรงงาน ที่เลือกจะใช้วิธีที่ผิดเพื่อที่จะทำให้ตนอยู่เท่าเทียมหรือประสบความสำเร็จเหมือนกับชนชั้นอื่น ๆ

2.4 กระบวนการการทำงานของระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment Permit System for Foreign Workers: EPS) และกระบวนการไปทำงานนอกเหนือจากระบบ EPS

ระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment Permit System for Foreign Workers :EPS) เป็นระบบการจ้างแรงงานต่างชาติไร้ฝีมือของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2546 โดยใช้ร่วมกับระบบฝึกงานอุตสาหกรรม (Industrial Trainee System for Foreigners :ITS) และซึ่งต่อมาระบบ ITS ได้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 ทำให้เหลือเพียงระบบ EPS เพียงระบบเดียว ซึ่งระบบดังกล่าวอนุญาตให้กลุ่มแรงงานเข้าไปทำงานใน 6 สาขา คือ โรงงานอุตสาหกรรม ก่อสร้าง เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง และบริการ ภายใต้การอนุมัติวีซ่าชนิด E-9¹ ซึ่งอาชีพเหล่านี้เป็นสาขาอาชีพที่มีความขาดแคลนสูง และคนงานท้องถิ่นไม่นิยมทำ แรกเริ่มการใช้ระบบ EPS เมื่อ พ.ศ. 2546 สาธารณรัฐเกาหลีอนุญาตให้รัฐบาลของ 6 ประเทศ เป็นผู้มีสิทธิส่งคนหางานไปทำงาน ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มองโกเลีย ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ในปี พ.ศ. 2547 ได้เพิ่มอีก 4 ประเทศ คือ อุซเบกิสถาน ปากีสถาน กัมพูชา และจีน และในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มอีก 5 ประเทศ คือ บังคลาเทศ เนปาล พม่า ไคกีสถาน และ ตีมอร์-เลสเต ปัจจุบันมี 15 ประเทศที่ได้รับสิทธิจัดส่งแรงงาน ซึ่งพิจารณาประเทศผู้มีสิทธิจัดส่งจากข้อมูลแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายจากความนิยมของนายจ้างและความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานคอมพิวเตอร์ (ฝ่ายแรงงานประจำสถานเอกอัครราชทูต กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี, 2561)

¹ สถานะวีซ่าที่อนุญาตให้มีการจ้างงานมีดังนี้ การจ้างงานระยะสั้น (C-4) , ศาสตราจารย์ (E-1) , สอนภาษาต่างประเทศ (E-2) , การวิจัย (E-3) , การถ่ายทอดเทคโนโลยี (E-4) , การจ้างงานระดับมืออาชีพ (E-5) , ศิลปะและการแสดง (E-6) , อาชีพพิเศษ (E-7) , Employed Trainee (E-8) , การจ้างงานที่ไม่เป็นมืออาชีพ/ไม่ชำนาญงาน Non-professional (E-9) , ลูกเรือเรือ (E-10) , ถิ่นที่อยู่ (F-2) , ต่างประเทศ-เกาหลี ต่างชาติสัญชาติ/เชื้อชาติเกาหลี (F-4) , พักอาศัยถาวร Residency (F-5) , ทำงานท่องเที่ยวของโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน (H-1)

ระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาตินี้เป็นโครงการที่กระทรวงแรงงานและกระทรวงแรงงานและการจ้างงานของสาธารณรัฐเกาหลี ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้กระทรวงแรงงานโดยกรมการจัดหางานเป็นผู้จัดส่ง รวมทั้งทำหน้าที่รับสมัครคัดเลือกและจัดส่งคนหางานไปทำงานตามประกาศของคณะกรรมการจัดส่งแรงงานไทยไปสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ กำหนดว่าผู้หางานนั้นจะต้องผ่านการทดสอบความสามารถภาษาเกาหลี (EPS-TOPIK) ตามที่ทางการเกาหลีกำหนด ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดสอบคือ สำนักบริหารพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (Human Resources Development Service of Korea :HDR Korea) สาธารณรัฐเกาหลี

สาระสำคัญของระบบการจัดส่งแรงงานคือการที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการโดยตรงเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าและสามารถจัดส่งผู้หางานได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้คือเพื่อป้องกันไม่ให้งานไปทำงานหรืออยู่พำนักอย่างผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันก็ปกป้องแรงงานจากที่นายจ้างทำผิดกฎหมาย มีบทลงโทษสำหรับนายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน EPS และกฎหมายการควบคุมดูแลตรวจคนเข้าเมือง หากผู้หางานต้องการเดินทางไปเป็นแรงงานโดยผ่านระบบจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 40,000 – 53,000 บาท รวมถึงค่าใช้จ่ายภายในประเทศ เช่น ค่าทำหนังสือเดินทาง ค่าสมัครทดสอบภาษาเกาหลี และค่าใช้จ่ายที่สาธารณรัฐเกาหลีตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าประกันเดินทางกลับ ค่าประกันอุบัติเหตุนอกเวลาทำงาน ซึ่งจากการค้นคว้าพบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติดังนี้

งานของ ประไพ พาทา (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานไทยในระบบแรงงานต่างชาติ (EPS) ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็กและขนาดกลางของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งได้มุ่งเน้นปัจจัยสำคัญของการจ้างงานและการต่อสัญญาจ้างอีกรอบให้กับแรงงานไทยเมื่อครบกำหนด 3 ปี โดยทำการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลีและแรงงานในระบบ EPS จำนวนหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลัก 4 ประการที่มีผลต่อการต่อสัญญาจ้างอีกครั้งหลังจากทำงานครบกำหนดสัญญา คือ ความสามารถทางภาษาเกาหลี ทักษะการทำงาน พฤติกรรม และประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งนายจ้างชาวเกาหลีมีความต้องการให้แรงงานได้รับการอบรมทั้งภาษาเกาหลี วัฒนธรรมและข้อกำหนดต่าง ๆ รวมไปถึงสร้างความเข้าใจในการรับมือเมื่อต้องเผชิญการสภาวะการทำงาน 3D ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนธรรม

วงศ์พร้อมมูล (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายใหม่การจ้างงานของสาธารณรัฐเกาหลีที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยโดยงานวิจัยใช้ทฤษฎีระบบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการจากหัวหน้าฝ่ายพิจารณาการไปทำงานตามระบบ EPS สำนักบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ และสัมภาษณ์แรงงานไทยที่อยู่ภายใต้โครงการ EPS ผลจากการศึกษาพบว่า นายจ้างสามารถจ้างงานได้นานถึง 5 ปี โดยที่แรงงานไม่ต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง และการแก้ไขกฎหมายจ้างงานดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อองค์กร เนื่องจากสำนักบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศนั้นมีการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานที่จะเดินทางไปอยู่ก่อนแล้ว ขณะเดียวกันยังส่งผลทางบวกเพราะมีระยะสัญญาการจ้างงานที่ยาวขึ้น ทำให้ช่วยแรงงานประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับไป

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีสิทธิในการจัดส่งผู้หางานผ่านระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เพื่อให้แรงงานสามารถเดินทางไปทำงานได้อย่างถูกกฎหมายแล้วนั้น แต่ก็ยังมีแรงงานส่วนหนึ่งที่ลักลอบเข้าไปทำงานโดยผิดกฎหมาย Su Dol Kang (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี ผ่านบทความแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี (Thai Migrant Workers in South Korea) การจ้างงานในสาธารณรัฐเกาหลีมีความเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของคนในประเทศและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยในช่วงปี ค.ศ. 1960 เป็นช่วงที่สาธารณรัฐเกาหลีกำลังพัฒนาประเทศ แรงงานชาวเกาหลีย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ และส่งเงินกลับประเทศจำนวนมาก ส่งผลให้มีการส่งเสริมการลงทุนทางเศรษฐกิจได้อย่างดี จนกระทั่งสาธารณรัฐเกาหลีเกิดสภาวะขาดแคลนแรงงานในปลายทศวรรษ 1980 ทั้งที่อุตสาหกรรมกำลังเติบโต ขณะเดียวกันแรงงานชาวเกาหลียังคงย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ ทำให้แรงงานต่างชาติเดินทางเข้ามาทำงานมากขึ้นในฐานะผู้ฝึกงานทางด้านเทคนิค ซึ่งในที่นี่หมายถึงรวมถึงแรงงานชาวไทยด้วยที่มีทั้งผู้ฝึกงานทางด้านเทคนิคและแรงงานผิดกฎหมายที่กระจายอยู่ตามธุรกิจเล็ก ๆ โดยแรงงานในช่วงเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเพศชายและทำงานในโรงงานสิ่งทอ โรงงานอุตสาหกรรมเคมี โรงงานประกอบเครื่องจักรกล และเครื่องใช้ไฟฟ้า อย่างไรก็ตามแม้แรงงานชาวไทยจะได้รับความพึงพอใจจากนายจ้าง แต่เพราะขาดทักษะจึงไม่ได้รับค่าแรงตามที่ควรได้ ทำให้แรงงานต้องหางานใหม่ทำและเป้าหมายของแรงงานส่วนใหญ่เพื่อต้องการเก็บเงินไปนำกลับไปลงทุนทำธุรกิจส่วนตัว

ประพันธ์ ดิษยทัต (2558) ได้ทำการศึกษารายงานส่วนบุคคลเรื่อง ปัญหาแรงงานไทยผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีโดยมุ่งศึกษา 2 ประเด็นสำคัญ คือ (1) ปัจจัยใดที่ดึงดูดและผลักดันให้

แรงงานไทยไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีและ (2) เหตุใดแรงงานไทยจึงเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายทั้ง ๆ ที่ไทยและสาธารณรัฐเกาหลีมีความร่วมมือภายใต้ระบบ EPS ระหว่างกันจากการศึกษาวิจัยผ่านการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลจากแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี 134 คน พบว่า แรงจูงใจสำคัญที่สุดที่ดึงดูดให้แรงงานไทยไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีคือค่าแรงที่สูงกว่าในประเทศไทยหลายเท่า ทั้งนี้ แรงงานส่วนใหญ่ประสงค์จะไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีถูกต้องผ่านระบบ EPS แต่อุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือการสอบภาษาเกาหลี (EPS-Test of Proficiency in Korean) ซึ่งแรงงานไทยไม่มีความพยายามในการฝึกฝนแต่กลับหันไปพึ่งพาระบบนายหน้าหรือในการพาเข้าสาธารณรัฐเกาหลีในฐานะนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันธุรกิจนายหน้ามีการเผยแพร่และโฆษณาอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะในโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ และ เฟซบุ๊ก นอกจากนี้ผู้ที่สอบผ่านการทดสอบภาษาก็ต้องประสบกับความล่าช้ากว่าจะได้รับการเรียกตัวไปทำงาน โดยเฉพาะแรงงานหญิงที่ต้องรอนานกว่าแรงงานชาย และบ่อยครั้งที่แรงงานหญิงไม่ถูกเรียกตัวเลย ซึ่งความล่าช้าดังกล่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานไทยลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมายมากขึ้นโดยเฉพาะแรงงานหญิง ซึ่งให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญเอาไว้ว่า การแก้ไขปัญหาแรงงานไทยผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี ควรจะต้องแยกแยะระหว่างปัญหาการมีแรงงานที่ทำงานอยู่อย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีและปัญหาการที่แรงงานไทยไม่สามารถไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้อย่างถูกต้องผ่านระบบ EPS ซึ่งแต่ละประเด็นต้องมีแนวทางดำเนินการที่ต่างกัน และตราบไต่ที่ยังมีความต้องการแรงงานในสาธารณรัฐเกาหลีและค่าจ้างยังสูงกว่าในประเทศไทย แรงงานไทยก็พร้อมที่จะตอบสนองไม่ว่าจะด้วยทางถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย

นอกจากนี้งานของ วิลาลินี อารีเยกิจโกศล (2557) ก็ได้ทำการศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นไปทำงานในรูปแบบไม่ปกติและการละเมิดทางเพศของแรงงานหญิงไทย: กรณีศึกษาธุรกิจนวดแผนไทยในกรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งทำการด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษาจำนวน 8 คน การสังเกต การมีส่วนร่วมและการประมวลข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเท็จจริงจากเอกสาร ข่าวและสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าอาชีพนวดแผนไทยในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมายท้องถิ่นที่ว่าด้วยเรื่องการให้บริการด้านสุขภาพของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งสงวนไว้สำหรับผู้พิการชาวเกาหลีที่ผ่านการอบรมเท่านั้น แต่ปัจจุบันแรงงานหญิงไทยที่มีทักษะการนวดแผนไทยนิยมเดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลีโดยใช้ประโยชน์จากการยกเว้นการตรวจลงตราเข้าสาธารณรัฐเกาหลี 90 วันในประเภทนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยการติดต่อผ่านนายหน้าจัดหางานเอกชนและ

ต้องจ่ายค่านายหน้าในราคาสูง สาเหตุจุดใจของการตัดสินใจย้ายถิ่นนั้นมาจากสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีในประเทศเป็นส่วนดึงดูดให้แรงงานหญิงไทยตัดสินใจเดินทางโดยมีรายได้ที่สูงเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญ ประกอบกับความต้องการมีประสบการณ์ และคาดหวังให้มีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวที่แรงงานหญิงไทยเหล่านี้มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ แรงงานย้ายถิ่นหญิงไทยมีความเสี่ยงหลายประการ แต่แรงงานหญิงไทยเหล่านี้ต่างมีทัศนคติเชิงบวกในการย้ายถิ่นเพื่อทำอาชีพนวดแผนไทยเป็นอย่างมาก แรงงานหญิงไทยอาชีพนวดแผนไทยมีเงินออม มีประสบการณ์ที่แตกต่าง แต่แรงงานหญิงไทยในอาชีพนวดแผนไทยในกรุงโซลบางรายถูกลวนลาม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ แม้การบริการนวดแผนไทยไม่ได้เป็นการค้าบริการแบบธุรกิจอาบอบนวดก็ตาม แต่เป็นการใช้ทักษะการนวดเพื่อสุขภาพและการต่อรองกับลูกค้า ซึ่งแรงงานหญิงไทยเหล่านี้อาจไม่ได้ตั้งใจให้ตนเองนั้นทำบริการพิเศษตั้งแต่เริ่มตัดสินใจย้ายถิ่น หรืออาจเปลี่ยนใจในภายหลังจากการย้ายถิ่นในระหว่างการทำงานนวดแผนไทย

ในประเด็นของระบบการจัดส่งแรงงานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาตินั้นเมื่อรวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนั้นพบว่า ระบบงานจัดส่งแรงงานมีประโยชน์อย่างมากต่อตัวผู้หางานเพราะเป็นการดำเนินการโดยรัฐ ลดปัญหาการถูกลอกลวงจากนายหน้า นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้รับโอกาสในการเพิ่มจำนวนปีของการทำงานจากเดิม 3 ปีไปสูงสุดที่ 5 ปี โดยที่แรงงานไม่ต้องเดินทางกลับประเทศช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการเดินทาง ซึ่งเป็นผลมาจากความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อแรงงานชาวไทย แต่ขณะเดียวกันระบบงานจัดส่งแรงงานนี้ก็มิอุปสรรคสำคัญต่อแรงงานไทยคือ การทดสอบความสามารถภาษาเกาหลีและระยะเวลาการรอเรียกจากนายจ้างชาวเกาหลี ซึ่งเป็นเหตุจุดใจสำคัญที่ทำงานแรงงานบางส่วนเลือกที่จะเดินทางไปออกนอกระบบโดยเฉพาะกับแรงงานหญิงที่ได้รับโอกาสน้อยกว่าแรงงานชายจากการเดินทางไปทำงานในระบบดังกล่าว ผลลัพธ์ที่สำคัญของข้อด้อยของระบบนี้ทำให้เกิดการย้ายถิ่นไปทำงานในรูปแบบไม่ปกติและการถูกละเมิดทางเพศของแรงงานหญิงไทยแม้ว่าจะมีการศึกษาเรื่องการอพยพเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในเกาหลีอยู่จำนวนหนึ่งแล้วแต่ยังขาดความเป็นปัจจุบัน ในงานศึกษาวิจัยนี้จะให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการหรือรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย โดยผ่านแนวคิดเรื่องการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นซึ่งถือเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งงานศึกษาวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายได้เป็นปัจจุบันมากขึ้นโดยเฉพาะกระบวนการและรูปแบบ

การเคลื่อนย้ายที่มีการปรับตัวของผู้กระทำผิดอยู่ตลอดเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม ในส่วนของกระบวนการการจัดส่งแรงงานโดยรัฐ งานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ปัญหาของภาครัฐเพื่อรองรับความต้องการเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีของแรงงาน เช่น การขอเพิ่มโควตาแรงงานในอนาคตและการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายระหว่างประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการกระทำผิด เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายการเข้าเมือง ที่อาจมีการยกเลิกการงดเว้นการตรวจลงตราและเปลี่ยนเป็นการขอวีซ่าเพื่อเข้าประเทศ

2.5 ศึกษาเปรียบเทียบการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังต่างประเทศอื่น ๆ ด้วยกระบวนการของรัฐและละเมิดใช้รัฐ

ในประเทศไทยผู้หางานสามารถเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยถูกต้องตามกฎหมายมี 5 วิธี คือ บริษัทจัดหางานจัดส่ง กรมการจัดหางานจัดส่ง เดินทางไปทำงานด้วยตนเอง นายจ้างในประเทศไทยพาลูกจ้างไปทำงาน และนายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างไปฝึกงาน ซึ่งในส่วนกรมการจัดหางานจัดส่งนั้นเป็นบริการของรัฐที่ส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ นอกจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเช่น ค่าตัวเครื่องบิน ค่าวีซ่า ค่าภาษีสนามบิน ค่าสมาชิกกองทุนฯ ค่าที่พักสำหรับเตรียมตัวก่อนเดินทาง ซึ่งโครงการจัดส่งโดยรัฐนั้นมีทั้งหมด 4 โครงการ 4 ประเทศ ได้แก่ โครงการจ้างตรงของประเทศไต้หวัน โครงการ IM Japan ประเทศญี่ปุ่น (ส่งแรงงานไทยไปฝึกงานผ่าน Association for International Manpower Development of Medium and Small Enterprises ของประเทศญี่ปุ่น) โครงการ Employment Permit System for Foreign Workers (EPS) โดยสาธารณรัฐเกาหลีร่วมกับสำนักบริหารพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (HDR Korea) และโครงการ Thailand-Israel Cooperation on the Placement of Workers (TIC) ประเทศอิสราเอล

ตารางเปรียบเทียบกระบวนการจัดส่งแรงงานไปทำงานยังต่างประเทศตามโครงการของรัฐ

	โครงการ IM : ประเทศญี่ปุ่น	โครงการ EPS : สาธารณรัฐเกาหลี	โครงการจ้างตรง : ไต้หวัน	โครงการ TIC : ประเทศ อิสราเอล
ขั้นตอนการ ดำเนินงานส่ง แรงงานไปทำงาน ยังต่างประเทศ	-คัดเลือกแรงงานไทยที่ ลงทะเบียนแจ้งความ ประสงค์จะไปทำงาน คัดเลือกโดยการทดสอบ ทดสอบเขาวัวปัญญา สมรรถภาพ และสอบ สัมภาษณ์ -อบรมเตรียมความพร้อม ประมาณ 3 เดือน คล้ายกับ โรงเรียนประจำ (ภาษา, วัฒนธรรม และกฎระเบียบ ต่าง ๆ) ส่งแรงงานเดินทางไปยัง ประเทศญี่ปุ่น	-กำหนดวันทดสอบโดย HRD และประกาศรับ สมัครแรงงาน โดยสำนัก จัดหางานจังหวัด / ประชาสัมพันธ์ใน ช่องทางต่าง ๆ -ดำเนินการทดสอบ การทดสอบรอบที่ 1 (ภาษาเกาหลี) การทดสอบรอบที่ 2 การ ทดสอบทักษะ (ภาค บังคับ) + ประเมิน ประสบการณ์ (เฉพาะผู้ ยื่นตรงกับสาขางานที่ สอบ) -ประกาศผลทดสอบและ ขึ้นทะเบียนแรงงานที่ สอบผ่าน (เรียงคะแนน จากมากไปน้อย) -รอเรียกจากนายจ้าง และเดินทางไปทำงาน	เป็นลักษณะของ โครงการจ้างตรง โดย บริษัทหรือนายจ้างใน ไต้หวันเป็นผู้ติดต่อ ผ่านกรมจัดหางานแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. ระบบจ้างตรง ออนไลน์ คือการที่ นายจ้างที่ได้รับอนุญาต จากกระทรวงแรงงาน ไต้หวัน มาคัดเลือก แรงงานที่ไทยได้ ลงทะเบียนผ่านระบบ ออนไลน์ 2. ระบบจ้างตรงที่ให้ นายจ้างไปคัดเลือก แรงงานด้วยตนเองซึ่ง กรมจัดหางานจะ ประกาศการรับสมัคร ต่าง ๆ โดยระบุ คุณสมบัติ เอกสารการ สมัคร มีทั้งที่ต้องทดสอบ ข้อเขียนเพื่อวัดความ ถนัด และไม่ต้องสอบโดย นายจ้างจะพิจารณาจาก ข้อมูลที่แรงงานส่งให้กรม จัดหางาน	มีการรับสมัครเป็นช่วง ๆ โดยสามารถยื่นใบสมัคร และหลักฐานต่าง ๆ ตามที่กำหนด หากตรวจสอบพบประวัติ อาชญากรรมเพียง เล็กน้อยเช่น การพนัน ก็ จะไม่สามารถไปทำงาน ได้ หรือหากมีพ่อแม่ หรือคู่สมรสทำงานอยู่ ก่อนก็ไม่สามารถเดินทาง ไปทำงานได้ -ไม่มีการทดสอบภาษา หรือทักษะอื่น ๆ และมี งานประเภทเดียวเท่านั้น คือ เกษตรกรรม หรือ อาจมีงานพิเศษ เล็กน้อย

	โครงการ IM : ประเทศญี่ปุ่น	โครงการ EPS : สาธารณรัฐเกาหลี	โครงการจ้างตรง : ไต้หวัน	โครงการ TIC : ประเทศ อิสราเอล
ปัญหาและ อุปสรรค	-แรงงานส่วนใหญ่ไม่ทราบ ข่าวการรับสมัคร ทำให้เสีย โอกาส -จำนวนบุคลากรในด้านนี้ ไม่เพียงพอทั้งการออก ข้อสอบ เจ้าหน้าที่คุมสอบ รวมทั้งสถานที่	แรงงานหญิงที่ผ่านการ ทดสอบภาษาเกาหลีมัก ถูกรอเรียกงานหรือไม่ถูก เลือกเลย จนกระทั่งผล การทดสอบภาษาที่มีอายุ 2 ปี หมดอายุ	แรงงานมักถูกเอาเปรียบ จากนายหน้าในการเรียก เก็บค่าธรรมเนียมการต่อ สัญญาเกินจริง	-ความถี่ของการเปิดรับ สมัครแรงงานหญิงมีน้อย กว่าแรงงานชายมาก -ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเมื่อ เทียบกับโครงการอื่น ๆ
ค่าใช้จ่าย	-ไม่มีค่าธรรมเนียมการ สมัคร ซึ่ง IM ประเทศญี่ปุ่น จะจ่ายค่าโดยสารเครื่องบิน ไป-กลับ (กรุงเทพฯ - โตเกียว - กรุงเทพฯ) และ ได้รับเบี้ยเลี้ยงตลอดการ ฝึกงานโดยในเดือนแรก ได้รับเบี้ยเลี้ยงเดือนละ 80,000 เยน หรือประมาณ 23,701 บาท และ รับผิดชอบค่าที่พัก ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ยกเว้นค่าอาหาร ค่า โทรศัพท์ และค่าใช้จ่าย ส่วนตัว	-ค่าใช้จ่าย ภายในประเทศประมาณ 25,000 – 35,000 บาท เช่น ค่าทำหนังสือ เดินทาง, ค่าตรวจ สุขภาพ -ค่าใช้จ่ายในสาธารณรัฐ เกาหลีตามที่กฎหมาย สาธารณรัฐเกาหลี กำหนดประมาณ 15,000– 18,000 บาท เช่น ค่าประกันชีวิต รวม ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไปทำงานสาธารณรัฐ เกาหลีระบบการจ้าง แรงงานต่างชาติ (EPS) โดยการจัดส่งของ กรมการจัดหางาน ประมาณ 40,000 – 53,000 บาท	มีค่าใช้จ่ายพื้นฐาน ประมาณ 15,000 บาท ได้แก่ ค่าทำวีซ่า ค่าตรวจโรค ตัวเครื่องบิน แต่ในบางนายจ้างก็มีการ ให้ค่าตัวเครื่องบินขากลับ ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละ นายจ้าง	-ไม่มีค่าธรรมเนียมการ สมัคร -ค่าทำหนังสือเดินทาง 1,000 บาท ,ค่าตรวจ สุขภาพไม่เกิน 1,500 บาท ,ค่าสมาชิกกองทุน เพื่อช่วยเหลือคนหางาน ไปทำงานในต่าง ประเทศ 400 บาท, ค่าตัว เครื่องบินเที่ยวเดียว ประมาณ 18,000 บาท , ค่าธรรมเนียมจัดหางาน ซึ่งต้องชำระเมื่อเดินทาง ถึงประเทศอิสราเอล ประมาณ 30,000บาท, ค่าธรรมเนียมซื้อตั๋วแลก เงินธนาคารจำนวน 2 ใบ เป็นเงิน 406 บาท ซึ่ง ธนาคารเป็นผู้เรียกเก็บ , ค่าตัวเครื่องบินเพื่อ เดินทางกลับประเทศไทย หลัง สิ้นสุดการจ้างงาน 18,000 บาท

	โครงการ IM : ประเทศญี่ปุ่น	โครงการ EPS : สาธารณรัฐเกาหลี	โครงการจ้างตรง : ไต้หวัน	โครงการ TIC : ประเทศ อิสราเอล
ระยะเวลาที่ให้ ทำงาน/ฝึกงาน	3 ปี และสอบเพื่อต่อสัญญา ได้อีก 2 ปี รวม 5 ปีและ ไม่สามารถไปฝึกงานได้อีก นอกเสียจากเป็น work permit ประเภทอื่น	5 ปี	2 ปี ในสัญญาจ้างครั้ง แรก แต่ขึ้นอยู่กับ นายจ้างในการต่อสัญญา ครั้งต่อไป เมื่อครบ 12 ปี จะไม่สามารถกลับไป ทำงานได้อีก	5 ปี ไม่สามารถต่อ สัญญาได้ ไม่สามารถไป ได้อีก

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่าโครงการของรัฐมีระยะเวลาการจ้างงานเริ่มต้นอยู่ที่ 2- 5 ปี ในกรณี
ของประเทศอิสราเอลไม่สามารถต่อสัญญาได้ ทุกประเทศต้องได้รับการทดสอบภาษา ทักษะการ
ทำงาน หรือได้เข้ารับการอบรมก่อนการเดินทาง ยกเว้นประเทศอิสราเอล และประเทศอิสราเอลจะ
แตกต่างจากประเทศอื่นตรงที่มีความเข้มงวดในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและต้องไม่มี พ่อ
แม่ คู่สมรส ทำงานอยู่ก่อน ส่วนแรงงานหญิงก็ยังมีอุปสรรคเล็กน้อยในการเลือกเดินทางไปทำงานใน
สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศอิสราเอล แต่ความแตกต่างนี้ไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือก
เดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ เนื่องจากขึ้นอยู่กับประเภทงานและการได้รับคำแนะนำจากผู้มี
ประสบการณ์ในการเดินทางทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

ประเทศญี่ปุ่น

เริ่มต้นที่การเดินทางไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงแรก ๆ ของการมีแรงงานเดินทางไป
ทำงานต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นประเทศที่มีแรงงานไทยเดินทางไปทำงานมากที่สุดประเทศ
หนึ่ง การเดินทางไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นมีโครงการที่ดำเนินการโดยรัฐมีโครงการที่ชื่อว่า IM
JAPAN ซึ่งมีการเปิดรับสมัครทุกปี ซึ่งเป็นการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติงานเทคนิคโดยไม่เสีย
ค่าใช้จ่าย ซึ่งมีระยะฝึกงาน 3 ปีแต่ถึงอย่างนั้นประเทศญี่ปุ่นก็ยังคงเป็นประเทศที่มีการลักลอบเข้าไป
ทำงานจำนวนมาก สุนทรี เริงทรัพย์ (2544) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดส่งแรงงานไทย
ไปฝึกงานที่ประเทศญี่ปุ่น ในระยะแรกประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายรับแรงงานต่างชาติโดยเฉพาะผู้ประกอบ
วิชาชีพและแรงงานฝีมือมีจำนวน 13 อาชีพ เท่านั้น ซึ่งแรงงานประเภทไร้ฝีมือญี่ปุ่นไม่มีนโยบายรับ
เนื่องจากป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับเศรษฐกิจและสังคม ที่สำคัญคือจะทำให้อัตราการว่างงานของ

ญี่ปุ่นสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันนายจ้างก็ขาดแคลนแรงงานกึ่งฝีมือและไร้ฝีมือเป็นจำนวนมาก เพราะคนท้องถิ่นไม่ต้องการทำงานที่หนัก สกปรก และเสี่ยงอันตราย ซึ่งแรงงานไทยที่ต้องการเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้อย่างถูกกฎหมายต้องเดินทางผ่านโปรแกรมการรับผู้ฝึกงานต่างชาติ (Trainee Program) นำไปสู่การเจรจาในนามในข้อตกลงกับ Association for International Manpower Development of Medium and Small Enterprise, JAPAN (IMM) กว่าร้อยละ 70 ของแรงงานไทยฝึกงานอยู่ในสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งได้รับเบี้ยเลี้ยงเดือนละประมาณ 90,000 เยน หรือประมาณ 33,333 บาท หากเป็นกรณีทำงานจะได้รับค่าจ้างเดือนละประมาณ 2-300,000 เยน หรือประมาณ 74,000-100,000 บาท แต่ในจำนวนนี้เป็นผู้มาฝึกงานจริงเพียงร้อยละ 30 อีก ร้อยละ 70 เป็นการฝึกงานแฝง คือต้องทำงานแบบคนญี่ปุ่นแต่ได้ค่าตอบแทนเป็นเบี้ยเลี้ยง และไม่มีได้รับสวัสดิการตามที่กฎหมายคุ้มครอง แต่แรงงานไทยเหล่านี้ก็เต็มใจที่จะทำเพราะอย่างไรก็ตามก็ได้รับเงินที่มากกว่าค่าแรงในประเทศไทย มากไปกว่านั้นแรงงานที่มาฝึกงานแฝงจะย้ายงานไปทำไปกับนายจ้างรายอื่นเพื่อให้ได้เงินที่มากขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานอย่างผิดกฎหมายและอยู่พำนักเกินกำหนด ภายหลังจากจำนวนผู้ลักลอบทำงานแบบผิดกฎหมายได้ลดจำนวนลงเนื่องจากความเข้มงวดและกวาดล้างผู้ลักลอบเข้ามาทำงานในญี่ปุ่น งานวิจัยนี้อาศัยข้อมูลจากเอกสารและการศึกษาภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่กรมจัดหางาน พนักงานบริษัทนายจ้าง บริษัทจัดหางาน และแรงงานไทยที่อยู่ในกระบวนการจัดส่งแรงงานไทยไปฝึกงานในประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนากระบวนการจัดส่งแรงงานไทยไปฝึกงานในประเทศญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการรับสมัครคนหางาน การทดสอบแรงงาน และการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับสูง ขั้นตอนของการลงทะเบียนและการคัดเลือกแรงงานอยู่ในระดับกลาง ขั้นตอนของการยื่นเรื่องขออนุญาตจัดส่งอยู่ในระดับต่ำ และยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในทุกขั้นตอน ทำให้กระบวนการจัดส่งแรงงานขาดประสิทธิภาพ ซึ่งควรเพิ่มการเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานก่อนเดินทางไปฝึกงาน เพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดูแล และควรลดขั้นตอนเอกสาร และระยะเวลาในการจัดส่งแรงงาน

เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานไทยในญี่ปุ่น ศึกษากรณีแรงงานนอกกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น ชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาที่ต้องพบเจอ และการประเมินคุณภาพ

ชีวิตของแรงงานไทยในประเทศญี่ปุ่น โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยเฉพาะรายงานของทางราชการทั้งไทยและญี่ปุ่น ประกอบกับใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่าย สหภาพแรงงานญี่ปุ่น สถานพยาบาล และแรงงานไทยที่อยู่ในญี่ปุ่นและที่กลับมาประเทศไทยแล้ว จากการศึกษาพบว่า แรงงานไทยที่อยู่ในญี่ปุ่นอย่างผิดกฎหมายส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 26-45 ปี และมีครอบครัวแล้ว มีระดับการศึกษาไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเกือบครึ่งมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากจำนวนแรงงานทั้งหมดเกือบครึ่งหนึ่งเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นด้วยตนเองเพราะมีคนรู้จักทำงานอยู่ก่อนหน้า อีกประมาณร้อยละ 40 อาศัยนายหน้าโดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 150,000 – 200,000 บาท แรงงานไทยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการมาทำงานในญี่ปุ่น เพราะคิดว่าการมาทำงานนั้นเป็นการตัดสินใจที่เหมาะสมแล้ว จึงไม่ต้องการความช่วยเหลือใด ๆ รวมทั้งมีรายได้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ปัญหาหลักของแรงงานเหล่านี้คือเมื่อกลับมาประเทศไทยแล้วไม่รู้จะทำงานอะไรเพราะอายุที่มากขึ้น เงินเก็บมักถูกครอบครัวใช้ไปโดยไม่เกิดประโยชน์ภายหลัง

ในกรณีของการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นนั้น มีลักษณะทั้งเดินทางไปอย่างถูกกฎหมายซึ่งเป็นลักษณะของการฝึกงาน ไม่ใช่การทำงานเนื่องด้วยนโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่นที่ไม่ต้องการให้มีแรงงานต่างชาติไร้ฝีมือในประเทศมากเกินไปเพื่อป้องกันการว่างงานในประเทศ และทั้งในรูปแบบที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายส่วนใหญ่เป็นประเภทที่คนท้องถิ่นไม่ต้องการทำ คือ งานหนัก สกปรก และเสี่ยงอันตราย เหตุผลของการต้องการเดินทางไปทำงานคือ ต้องการมีรายได้ที่มากกว่าการทำงานประเภทเดียวกันในประเทศ ความผิดส่วนใหญ่คือทำงานอย่างผิดกฎหมายคือไม่มีใบอนุญาตทำงาน และอยู่พำนักเกินกำหนด

ไต้หวัน

งานของ ประชัญพล ชีเรนทร (2534) ได้ทำการศึกษานโยบายส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศ โดยศึกษาเฉพาะกรณีส่งแรงงานไทยไปไต้หวัน พบว่าการส่งแรงงานไทยไปทำงานในไต้หวันมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ประเทศไทยไม่มีความสัมพันธ์กับประเทศไต้หวันเพราะนโยบายเงินเดียว มีการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ที่ได้รับการอนุมัติให้ส่งแรงงานไปประเทศไต้หวันเช่นกัน ไต้หวันมีปัญหาภายในประเทศที่มุมหนึ่งก็มีความต้องการแรงงานต่างชาติดังกล่าวอีกมุมหนึ่งก็ต้องต่อสู้กับสหภาพแรงงานภายในประเทศเพื่อไม่ให้กระทบกับสถานะการ

ว่างงานภายในประเทศ นโยบายการส่งแรงงานไทยไปประเทศไต้หวันมีความไม่ชัดเจน เกิดการแข่งขันกันเองของบริษัทหรือนายหน้า รวมทั้งมีเพียง 16 บริษัทจาก 216 บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ส่งแรงงานไทยไปทำงานในประเทศไต้หวันซึ่งเป็นเหตุผลสืบเนื่องจากป้องกันสถานะการว่างงานนั่นเอง และสุรพันธ์ สุวรรณประดิษฐ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือด้านแรงงานไทย-ไต้หวัน ระหว่างปี พ.ศ. 2534 – 2542 โดยใช้วิธีการศึกษาแบบเอกสาร (Documentary Research) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและไต้หวัน ผ่านกรอบแนวคิดเรื่องความร่วมมือ ตามทฤษฎีเกม (Game Theory) ของ Jervis พบว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยและของไต้หวันเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการร่วมมือทางด้านแรงงานของทั้งสองฝ่าย เนื่องด้วยความร่วมมือที่เกิดขึ้นนั้นเกิดความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจ และประเทศไทยต้องการรักษาตลาดแรงงานของไทยในต่างประเทศซึ่งขณะนั้นประสบปัญหาการเลิกจ้างในประเทศแถบตะวันออกกลาง รวมทั้งมีปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดภาวะว่างงานภายในประเทศ สอดคล้องกับการที่ไต้หวันขาดแคลนแรงงานจำนวนมาก ซึ่งภายใต้ทฤษฎีเกม ทำให้ทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ด้านการร่วมมือทางด้านแรงงานนี้มากกว่าการที่จะไม่ร่วมมือกัน

ฮ่องกง

กัญนิดา อังศุรณสมบัติ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องผู้ช่วยแม่บ้านไทยในฮ่องกง ภูมิหลังสภาพการทำงานและแนวทางการจัดทำโครงการแรงงานคืนถิ่น พบว่าคนฮ่องกงต้องการผู้ช่วยแม่บ้านต่างชาติมาช่วยดูแลบ้าน เด็ก คนชรา และผู้พิการ เหตุปัจจัยของการเดินทางไปทำงานในฮ่องกง คือ การเป็นผู้มีรายได้น้อย มีหนี้สิน การศึกษาน้อยและเป็นผู้ว่างงาน ซึ่งคาดหวังการมีรายได้ที่มากขึ้น บางส่วนต้องการหาประสบการณ์ และเก็บออมเงินไว้ลงทุนในอนาคต และ รัตวิณณ สุนทรา (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของแรงงานไทยที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ณ เมืองฮ่องกง ผลการศึกษาพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ในฮ่องกงนั้นเป็นเพศหญิง ทำงานเกี่ยวกับการดูแลบ้าน ผู้ดูแลเด็ก และคนชรา ส่วนใหญ่เดินทางโดยบริษัทจัดหางาน รองมาคือเดินทางไปทำงานด้วยตัวเองโดยมีญาติเป็นผู้แนะนำมากถึงร้อยละ 26.74 ในขณะที่เดินทางผ่านกรมจัดหางานมีเพียงร้อยละ 0.63 เท่านั้น มีค่าใช้จ่ายในการไปทำงานโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 30,000 – 35,000 บาท กว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทำงานมาเป็นเวลานานกว่า 5 ปี ปัญหาสำคัญของการแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในฮ่องกงคือไม่สามารถสื่อสารกับนายจ้างได้ บางส่วนไม่มีประสบการณ์ทำงานหรือได้รับการฝึกอบรมมา

ไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจวัฒนธรรม เช่น การพูดเสียงดัง รวมทั้งนายจ้างมักให้ทำงานหลายที่และไม่ได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ทั้งหมดนี้ส่งผลให้แรงงานไทยไม่สามารถทำงานได้ครบ 2 ปี ตามสัญญาจ้าง และหลบหนีออกจากบ้านนายจ้าง

สิงคโปร์

ลักขณา สิริเวชประเสริฐ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดส่งแรงงานไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมาเศรษฐกิจของสิงคโปร์อยู่ในช่วงชะลอตัว ทำให้กระทรวงแรงงานสิงคโปร์ออกนโยบายลดแรงงานต่างชาติในช่วง 10 ปี รวมทั้งผลักดันให้ผู้ประกอบการด้านการก่อสร้างพัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงาน ซึ่งสถานการณ์นี้ส่งผลต่อแรงงานไทยในสิงคโปร์โดยตรง ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะชะลอตัวแต่ก็ยังคงมีเสถียรภาพสูง เป็นประเทศที่มีรายได้ประชาชาติสูงที่สุดในโลกจนได้รับฉายาว่าเป็นเสือตัวที่สี่ต่อจาก ฮองกง สาธารณรัฐเกาหลีและไต้หวัน ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่ของสิงคโปร์ไม่ได้อยู่ในภาคการผลิตและก่อสร้าง ทำให้ต้องนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ ปัจจัยดึงดูดแรงงานไทยที่สำคัญคือ สิงคโปร์เป็นประเทศที่ทันสมัย มีงาน และมีค่าจ้างที่ดี แต่ด้วยนโยบายที่กระทรวงแรงงานกำหนดมานั้น มีความชัดเจนว่าสิงคโปร์จะรับแรงงานไร้ฝีมือเท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา กำหนดให้แรงงานที่จะเข้าไปทำงานต้องสอบผ่าน 2 ทักษะ ในการจ้างแรงงานต่างชาติต้องอยู่ในอัตราคนสิงคโปร์ 4 คน ต่อแรงงานต่างชาติ 1 คน ซึ่งเป็นนโยบายที่กีดกันแรงงานต่างชาติอย่างชัดเจน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายแรงงานต่างชาติของสิงคโปร์ สำหรับปัญหาสำคัญของแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในสิงคโปร์คือ ไม่สามารถสื่อสารกับนายจ้างได้ ขาดระเบียบวินัย รวมทั้งการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าที่คิดอัตราค่าบริการที่สูงกว่าความเป็นจริง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยได้เลือกเปรียบเทียบเฉพาะประเทศที่อยู่ในกลุ่มสี่เสือแห่งเอเชียเหมือนกับสาธารณรัฐเกาหลี คือ สิงคโปร์ ฮองกง และไต้หวัน ด้วยเหตุผลที่ว่าทั้ง 4 ประเทศนั้นเติบโตโดยใช้อุตสาหกรรมในการพัฒนาประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน มีความต้องการแรงงานในตลาดจำนวนมากเพื่อมาพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในทุก ๆ ประเทศ และเลือกประเทศญี่ปุ่นเข้ามาเปรียบเทียบเนื่องด้วยปัจจัยทางกายภาพที่เป็น

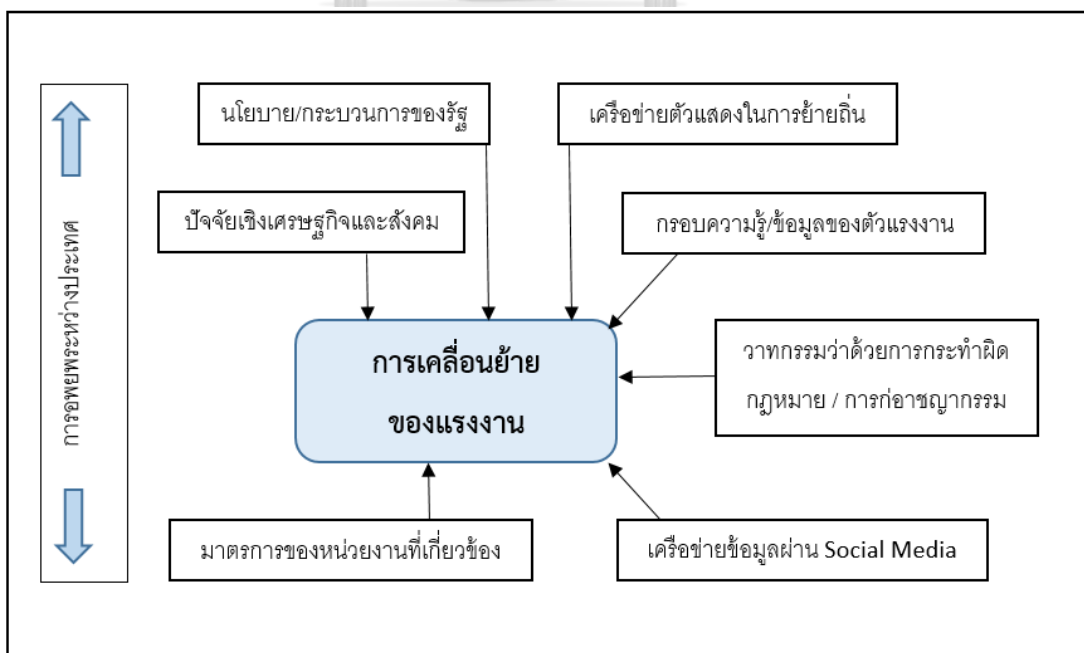
ประเทศในเอเชียเช่นเดียวกับกลุ่มประเทศสี่เสือแห่งเอเชีย และญี่ปุ่นเองก็ประสบปัญหาฝีมือแรงงานไทย ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายจำนวนมากเช่นกัน ซึ่งสรุปรายละเอียดดังนี้

1. มีเพียงประเทศญี่ปุ่นและไต้หวันเท่านั้นที่มีโครงการที่จัดส่งโดยรัฐ โดยประเทศที่เหลือจะเป็นการเดินทางไปทำงานด้วยตนเองผ่านสายสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือนายหน้า
2. ทุกประเทศมีการลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายไม่ว่าจะเดินทางเข้าไปทำงานอย่างถูกกฎหมายตั้งแต่แรกหรือลักลอบเข้าไปทำงาน โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการอยู่เกินวีซ่า และไม่มีใบอนุญาตทำงาน
3. ทุกประเทศมีปัจจัยดึงดูดให้แรงงานไทยเข้าไปทำงานที่เหมือนกันคือ การได้รับเงินเดือนที่สูงกว่าการทำงานในประเทศ และประเภทของงานที่ทำจัดเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ใช้ทักษะในการทำงานน้อย เป็นงานที่คนในประเทศนั้น ๆ ไม่ประสงค์ที่จะทำ
4. อุปสรรคสำคัญที่แรงงานทุกประเทศประสบคือ ไม่สามารถสื่อสารกับนายจ้างได้ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้า
5. ทุกประเทศมีแนวโน้มที่จะลดการจ้างงานแรงงานต่างชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยโดยตรง ถึงแม้ว่าบางประเทศอย่างไต้หวันจะมีความพยายามในการสร้างผลประโยชน์ทางการร่วมมือด้านแรงงาน แต่ก็ยังมีการนำเข้าแรงงานเฉพาะงานบางประเภทเท่านั้น
6. ในแต่ละประเทศมีความต้องการแรงงานในงานที่แตกต่างกัน
  - ญี่ปุ่น ต้องการแรงงานประเภท 3D แรงงานที่ทำงานในโรงงานอิเล็กทรอนิกส์
  - ไต้หวัน ต้องการแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม
  - ฮองกง ต้องการแรงงานที่ทำงานเกี่ยวกับผู้ช่วยดูแลบ้าน เด็ก และคนชรา (แม่บ้าน)
  - สิงคโปร์ ต้องการแรงงานประเภทก่อสร้าง (ขึ้นอยู่กับช่วงการพัฒนา) และต้องการแรงงานที่มีความสามารถมากกว่าหนึ่งทักษะเพื่อลดการจ้างงานแรงงานไร้ฝีมือ

จากการศึกษาเปรียบเทียบการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังต่างประเทศอื่น ๆ กับการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังสาธารณรัฐเกาหลีในส่วนที่จะช่วยให้เห็นความแตกต่างในวิธีการ ความยากง่ายของการเดินทางซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางไปทำงานของแรงงาน โดยในมุมที่เปรียบเทียบกับประเทศที่มีการจัดส่งโดยรัฐอย่าง ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน และประเทศอิสราเอล พบว่าการจัดส่งแรงงานไปสาธารณรัฐเกาหลีค่อนข้างมีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่า นับตั้งแต่

กระบวนการสมัครสอบภาษา สอบทักษะ หรือใช้ระยะเวลาการรอเรียกจากนายจ้างค่อนข้างนาน แต่ในขณะที่ผลการทดสอบภาษามีอายุจำกัดอยู่ที่ 2 ปี ส่วนในมุมมองของการเปรียบเทียบกลุ่มประเทศสี่เสือแห่งเอเชียอย่าง ประเทศไต้หวัน ประเทศฮ่องกง และประเทศสิงคโปร์ จะพบว่ามีความแตกต่างกับสาธารณรัฐเกาหลีในเรื่องของประเภทงาน แม้ว่าประเทศไต้หวันจะยินดีรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมแต่ก็คงไม่เป็นที่นิยมสำหรับแรงงานไทยมากนัก ส่วนประเทศฮ่องกงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานดูแลบ้านและคนชราที่ไม่เป็นที่นิยมสำหรับแรงงานไทยเช่นกัน และสุดท้ายประเทศสิงคโปร์ไม่ใช่แค่ความไม่นิยมในกลุ่มแรงงานไทย แต่สิงคโปร์เองก็มีความพยายามที่จะลดแรงงานประเภทไร้ฝีมือลง โดยมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะมากกว่าหนึ่งอย่างหรือเป็นแรงงานกึ่งฝีมือมากขึ้นในอนาคต จากประเทศที่ผู้วิจัยเลือกมาเปรียบเทียบนี้ เมื่อแรงงานเลือกจะเดินทางอย่างผิดกฎหมาย สาธารณรัฐเกาหลีจะเป็นตัวเลือกแรก ๆ ของแรงงานเนื่องจากมีกระบวนการของการเข้าเมืองที่ไม่ซับซ้อน เมื่อเทียบกับประเทศไต้หวันที่ต้องขอวีซ่า และประเทศญี่ปุ่นที่สามารถพำนักได้เพียง 15 วัน ส่วนประเทศอิสราเอลก็เป็นประเทศที่แรงงานไทยไม่คุ้นเคยรวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่สูงสำหรับการเดินทาง ทำให้สาธารณรัฐเกาหลียังคงเป็นปลายทางที่เป็นความต้องการของแรงงานไทยทั้งในแง่ความง่ายของการเดินทาง รวมทั้งเป็นประเทศที่ตลาดแรงงานยังคงต้องการแรงงานไร้ฝีมือจำนวนมาก

2.6 กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารทางด้านวิชาการ รายงานวิชาการ ข้อมูลทางสถิติที่สำคัญจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์เกี่ยวกับแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีและช่องทางการเข้าถึงนายหน้า โดยรวบรวมความคิดเห็นและข้อเท็จจริงของการลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย และได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากแรงงานไทยที่มีประสบการณ์เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย จำนวน 5 คน โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการหรือวิธีการที่แรงงานไทยใช้ลักลอบเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยตัดสินใจ ภูมิหลังของแรงงาน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเคลื่อนย้าย

3.1 รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากแรงงานไทยที่มีประสบการณ์เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยการศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) และเก็บข้อมูลจากการวิจัยทางเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ดังนี้

3.1.1 เอกสาร ศึกษาเอกสารทางด้านวิชาการ รายงานวิชาการ ข้อมูลทางสถิติที่สำคัญจากหน่วยงานราชการ เช่น กองคุ้มครองและดูแลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, กองบริหารคนไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน รวมทั้งกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ข่าวหนังสือพิมพ์ บทความใน เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์เกี่ยวกับแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลีและช่องทางการเข้าถึงนายหน้า โดยรวบรวมความคิดเห็นและข้อเท็จจริงของการลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย

3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 สัมภาษณ์แรงงานไทยที่มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีโดยอาศัยวีซ่านักท่องเที่ยว ไม่กำหนดเพศ สำหรับอายุได้กำหนดช่วงอายุออกเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และ กลุ่มที่อายุน้อยกว่า 30 ปี มีกลุ่มของแรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ โดยไม่จำกัดช่วงเวลาที่เดินทางไปเพื่อเป็นการหาความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการดังกล่าว อาจเดินทางกลับมายังประเทศไทยแล้วหรือยังคงทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีผ่านทาง การติดต่อจากคนรู้จักเป็นผู้ให้ข้อมูล ที่หนึ่งแล้วเลือกใช้กรณีศึกษาด้วยวิธีการแนะนำต่อเนื่องจากกรณีศึกษาเดิม (Snowball Sampling Technique) เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ท่าน โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2562

3.1.2.2 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องโดยมีหน้าที่ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการนำแรงงานลักลอบเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งในระดับบริหาร และ/หรือ ระดับปฏิบัติการ มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวอย่างน้อย 2 ปี และเป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีส่วนได้เสียหรือได้ประโยชน์จากการกระทำผิดของแรงงาน โดยผู้วิจัยใช้สายสัมพันธ์ส่วนบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล มีการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและขอสัมภาษณ์จากต้นสังกัด ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน จำนวน 2 ท่าน
- เจ้าหน้าที่กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล จำนวน 2 ท่าน
- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานทูต ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 2 ท่าน
- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 1 ท่าน

3.1.3 การสังเกตการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.3.1 ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์กับชุดปฏิบัติการศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน ณ ด้านตรวจคนหางานดอนเมือง ท่าอากาศยานดอนเมือง ในขณะที่

ปฏิบัติการระงับการเดินทางของทางแรงงานไทยที่มีแนวโน้มจะลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

3.1.3.2 ผู้วิจัยร่วมเดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลี โดยสังเกตการณ์แรงงานไทยที่มีแนวโน้มจะลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายตั้งแต่บริเวณเคาน์เตอร์เช็คอินของสายบิน บริเวณทางเข้าก่อนขึ้นเครื่อง ในระหว่างการเดินทาง และปลายทางที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองสนามบินอินชอน สาธารณรัฐเกาหลี วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2562 และขากลับประเทศไทย วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2562

3.1.4 การมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยแฝงตัวเป็นลูกค้า (แรงงาน) เลือกใช้บริการในนายหน้าจากโซเซียลมีเดียที่จัดหาแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี โดยอาศัยข้อมูลจากชุดปฏิบัติการศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน กรมจัดหางาน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สำหรับติดตามในช่องทางโซเซียลมีเดียด้วยเพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนในการทำงานหรือรูปแบบการดำเนินงานของนายหน้าในเบื้องต้น จำนวน 1 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัย เป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล และกล้องถ่ายรูปซึ่งโดยในส่วนของแรงงานผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และได้ดำเนินการแสดงเอกสารจริยธรรมการวิจัยในคน โดยชี้แจงว่าจะมีการปกปิดชื่อ ใช้ชื่อสมมติ มีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และจะมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลนี้ได้

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มแรงงาน โดยสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์เดินทางไปทำงานโดยวิธีผิดกฎหมาย สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน สาเหตุการตัดสินใจในการลักลอบเข้าไปทำงาน วิธีการติดต่อนายหน้าหรือเครือข่ายเพื่อหางาน ภูมิหลังของแรงงานในประเทศไทย สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานในประเทศไทย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคระหว่างการทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ฯลฯ และผู้ให้ข้อมูลต้องแจ้งความยินยอมต่อคนรู้จักของผู้วิจัยก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

แนวคำถาม

- (1) ข้อมูลพื้นฐาน (อายุ, ถิ่นกำเนิด, ระดับการศึกษา, เศรษฐกิจในครอบครัว, อาชีพเดิม, การสนับสนุนจากคนในครอบครัวในการไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี, ช่องทางในการเข้าถึงนายหน้าของแรงงาน)
- (2) เล่าประสบการณ์การเข้าถึงนายหน้าผิดกฎหมาย
- (3) การเตรียมตัวสำหรับการไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี (การรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย, การรับรู้รายละเอียดของงานที่จะไปทำ)
- (4) ขั้นตอนการดำเนินการและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- (5) ประสบการณ์การผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง อุปสรรคในการเดินทางเข้าประเทศ
- (6) เล่าถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานรายละเอียดงาน สวัสดิการที่ได้รับ
- (7) รายได้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่
- (8) ทราบอยู่ก่อนหรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย/รู้กฎหมายหรือบดบังโทษหรือไม่
- (9) มีการวางแผนสำหรับอนาคตหรือไม่ ถามถึงความคาดหวังในอนาคต เพื่อเป็นให้ทราบถึงแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำหากผู้ให้ข้อมูลยังไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือผู้ให้ข้อมูลอาจยังมีอายุน้อย

2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของการทำงาน ภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน รวมถึงข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา

แนวคำถาม

- (1) ข้อมูลพื้นฐาน (เช่น ตำแหน่งงาน, ความรับผิดชอบ ฯ)
- (2) ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานผิดกฎหมาย จำนวนระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน
- (3) ลักษณะงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

- (4) ลักษณะของแรงงานที่ถูกกักตัวก่อนได้ออกเดินทาง เช่น สิ่งที่สามารถสังเกตความผิดปกติจากตัวแรงงานได้ พฤติกรรมของแรงงานที่แตกต่างจากผู้เดินทางคนอื่น ๆ อย่างไร
- (5) ทราบถึงกระบวนการลักลอบไปทำงานอย่างผิดกฎหมายหรือไม่
- (6) ปัญหาและอุปสรรคในงานทำงาน
- (7) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคตของปัญหาแรงงานไทยที่ลักลอบเข้าไปทำงาน
- (8) ข้อเสนอแนะในการป้องกันปัญหาหรือแนวทางการแก้ไขที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต

3.3 ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากแรงงานที่มีประสบการณ์จากแรงงานไทยที่มีประสบการณ์เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย และจากเจ้าหน้าที่ในส่วนงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ร่วมกับสถิติต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบหรือวิธีการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย แรงจูงใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ และปัญหาอุปสรรคระหว่างการทำงาน รวมทั้งวิเคราะห์ความแตกต่างของรูปแบบและวิธีการ หรือแรงจูงใจจากแรงงานกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากแรงงานกลุ่มตัวอย่างเป็นหลักเพื่ออธิบายให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์งานวิจัยดังนี้

1. ลักษณะของการลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีของแรงงานไทย
2. ปัจจัยส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยตัดสินใจเลือกเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย
3. ประสบการณ์ระหว่างการทำงานอย่างผิดกฎหมาย
4. ผลกระทบจากการที่มีลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

3.5 ข้อจำกัดทางการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก

1. กลุ่มแรงงาน มีข้อจำกัดในการให้บันทึกภาพหรือเปิดเผยแสดงตัวได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเคารพสิทธิส่วนบุคคลผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้นามสมมติในการบันทึกข้อมูล
2. กลุ่มนายหน้า มีข้อจำกัดสำคัญคือการเข้าถึงในการให้ข้อมูล และความปลอดภัยของนักวิจัย

3.6 จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคณะกรรมการผู้ทบทวนหลักได้เห็นสมควรให้ผ่านการพิจารณาจริยธรรม โครงการวิจัยที่ 044.1/62 เรื่อง การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี (The illegal immigration of Thai labours into the republic of Korea) โดยมีรายละเอียดของกลุ่มประชากร ดังนี้

- 1) กลุ่มแรงงาน : สัมภาษณ์แรงงานไทยที่มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ไม่จำกัดช่วงเวลาที่เดินทางไปเพื่อเป็นการหาความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการดังกล่าว การศึกษาวิจัยได้เลือกสัมภาษณ์แรงงานไทยที่มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีโดยอาศัยวีซ่านักท่องเที่ยว ไม่กำหนดเพศ สำหรับอายุได้กำหนดช่วงอายุออกเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และ กลุ่มที่อายุน้อยกว่า 30 ปี มีกลุ่มของแรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยไม่จำกัดช่วงเวลาที่เดินทางไปเพื่อเป็นการหาความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการดังกล่าว อาจเดินทางกลับมายังประเทศไทยแล้วหรือยังคงทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีผ่านทางติดต่อจากคนรู้จักเป็นผู้ให้ข้อมูลที่หนึ่งแล้วเลือกใช้กรณีศึกษาด้วยวิธีการแนะนำต่อเนื่องจากกรณีศึกษาเดิม (Snowball Sampling Technique) เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ท่าน โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2562

โดยงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเกี่ยวเนื่องกับความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล และจะหยุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลมีความครบถ้วนหรืออิ่มตัว (Saturation

of Data) และเมื่อพบว่าข้อมูลที่ได้เริ่มซ้ำกับข้อมูลเดิม ไม่มีข้อมูลใหม่ที่เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลครบถ้วนหรืออิมตัวเมื่อได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 ท่าน ซึ่งวิธีการได้มาของกลุ่มประชากรผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับกลุ่มแรงงานต้องมีคุณสมบัติที่เป็นเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้

- (1) เป็นผู้ถูกแนะนำจากคนรู้จักของผู้วิจัยและแนะนำบุคคลอื่น ๆ ต่อกัน และผู้ให้ข้อมูลต้องแจ้งความยินยอมต่อคนรู้จักของผู้วิจัยก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล
- (2) เป็นแรงงานที่มีประสบการณ์ล้ากลบเข้าทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีโดยอาศัยวีซ่านักท่องเที่ยว
- (3) ไม่กำหนดเพศ สำหรับอายุได้กำหนดช่วงอายุออกเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และ กลุ่มที่อายุน้อยกว่า 30 ปี
- (4) ไม่จำกัดช่วงที่เวลาที่เคยเดินทางไปเพื่อเป็นการหาความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการดังกล่าว
- (5) เป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูล และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

นอกจากนี้ เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มประชากรผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในกลุ่มแรงงานคือ ผู้ที่ไม่สะดวกให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาของกลุ่มประชากร

- 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่: สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการนำแรงงานล้ากลบเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งในระดับบริหาร และ/หรือ ระดับปฏิบัติการ มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวอย่างน้อย 2 ปี และเป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีส่วนได้เสียหรือได้ประโยชน์จากการกระทำผิดของแรงงาน ได้แก่
  - เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน จำนวน 2 ท่าน
  - กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล จำนวน 2 ท่าน
  - เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานทูต ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 2 ท่าน

- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี
จำนวน 1 ท่าน

ซึ่งวิธีการได้มาของกลุ่มประชากรผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ต้องมี
คุณสมบัติที่เป็นเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้

- (1) มีหน้าที่และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการนำแรงงาน
ลักลอบเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งในระดับบริหาร และ/หรือ
ระดับปฏิบัติการ
- (2) มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวอย่างน้อย 2 ปี
- (3) เป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีส่วนได้เสียหรือได้ประโยชน์จากการกระทำผิดของแรงงาน
- (4) เป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูล และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

นอกจากนี้ เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มประชากรผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในกลุ่มแรงงานคือ
ผู้ที่ไม่สะดวกให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกวิชาของกลุ่ม
ประชากร โดยกระบวนการการวิจัยที่กระทำต่อกลุ่มประชากร หรือ ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม
นี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการวิจัยทั้งหมดในทุกขั้นตอน ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการแนะนำตัวต่อผู้ให้ข้อมูลว่า
กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และชี้แจงเกี่ยวกับ
วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจในเบื้องต้น โดยใช้
เวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 2 ชั่วโมง ในส่วนของกลุ่มแรงงาน ผู้วิจัยจะสอบถามผ่านผู้แนะนำว่าผู้ให้ข้อมูล
สะดวกให้ข้อมูลที่ใด หากเป็นที่บ้านของผู้ให้ข้อมูล สถานที่หรือที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลจะถูกเก็บเป็น
ความลับ จะมีการสอบถามชื่อสกุล อายุ อาชีพปัจจุบัน ซึ่งชื่อสกุลจะได้รับการปกปิดเช่นกัน โดย
ข้อมูลทั้งหมดจะถูกบันทึกเสียงที่เป็นคำตอบที่ได้จากชุดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการ
วิจัยแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะถูกเก็บไว้เพื่อศึกษาต่อจนได้ผลการวิจัยที่
สมบูรณ์ครบถ้วน จึงจะทำลายข้อมูลบันทึกเสียงในทันที และดำเนินการให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านและทำ
ความเข้าใจเอกสารการยินยอมเข้าร่วมการวิจัยอย่างละเอียด โดยทั้งหมดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง

บทที่ 4

มุมมองของภาครัฐต่อแรงงานไทยผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

ท่ามกลางวาทกรรมทางสังคมที่มีต่อผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอมุมมองของภาครัฐที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นมุมมองที่เป็นตัวแทนของคนส่วนมากในสังคมที่มีต่อพฤติกรรมดังกล่าว ในบทนี้จึงเป็นขอแนะนำเสนอผ่านตัวแสดงและมุมมอง “ภาครัฐ” เป็นหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มของหน่วยงานที่มีความสำคัญทั้งในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ทั้งในเรื่องของการแก้ปัญหาเชิงนโยบายและการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง โดยนำเสนอผ่าน 2 หัวข้อคือ 1) มุมมองของภาครัฐต่อแรงงานไทย และ 2) ผลกระทบและแนวทางการป้องกันปัญหาโดยหน่วยงานของรัฐ

4.1 มุมมองของภาครัฐต่อแรงงานไทย

ปัญหาเรื่องการลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกำลังพยายามอย่างมากในการแก้ปัญหา ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เพียงการร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนของหน่วยงานในประเทศไทย แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ และอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.1 การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับระเบียบการเข้าเมือง กล่าวคือหลายครั้งที่มีนักท่องเที่ยวถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าเมือง โดยที่นักท่องเที่ยวผู้นั้นมีความสุจริตใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างแท้จริง นำไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่า “ควรให้มีการยกเลิกฟรีวีซ่าและเปลี่ยนเป็นให้ขอวีซ่าท่องเที่ยวเพื่อเข้าสาธารณรัฐเกาหลีแทน” โดยในทางปฏิบัตินั้นอาจเป็นไปได้ยากด้วยความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยวระหว่างกัน จำนวน 90 วัน โดยในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมานั้นได้มีการอ้างถึงแหล่งข่าวในรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี โดยมีใจความสำคัญว่าสาธารณรัฐเกาหลีอาจมีการพิจารณายกเลิกความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือเดินทางประเทศไทยที่มีผลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เนื่องจากปัญหาการอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมสาธารณรัฐเกาหลีได้มีการผ่อนปรนการพิจารณาดังกล่าวเนื่องจากกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐเกาหลีเห็นว่าประเทศไทยเป็นพันธมิตรสำคัญด้านนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งหาก

สาธารณรัฐเกาหลียกเลิกความตกลงดังกล่าวเพียงฝ่ายเดียว อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการทูต และกระทบกับการท่องเที่ยวได้ (มติชนออนไลน์, 2561) และเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562 ได้มีการหารือทวิภาคีด้านการกงสุลไทย - สาธารณรัฐเกาหลี ครั้งที่ 4 ที่กรุงโซล โดยกรอบความร่วมมือด้านการกงสุลของทั้งสองประเทศในครั้งนี้เป็นเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือทั้งในด้านการตรวจคนเข้าเมือง และการคุ้มครองและดูแลคนชาติ โดยที่ผ่านมามีสถิติของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไป สาธารณรัฐเกาหลีกว่า 500,000 คนต่อปี ขณะเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีเดินทางมาประเทศไทยกว่า 1.7 ล้านคน ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 3 รองจากจีนและมาเลเซีย โดยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 5.11 (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) แต่จากปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีนั้นทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการคัดกรองบุคคลตั้งแต่ต้นทางเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยสุจริต

ภายหลังจากการมาตรการผ่อนปรนของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีที่ให้แรงงานต่างชาติที่ลักลอบทำงานผิดกฎหมายเดินทางกลับประเทศโดยไม่ถูกขึ้นบัญชีเป็นผู้กระทำผิดสิ้นสุดเมื่อ 31 มีนาคม พ.ศ. 2562 (ระยะเวลาตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561 – 31 มีนาคม พ.ศ. 2562) ที่ผ่านมานั้นมีแรงงานไทยรายงานตัวขอกลับประเทศทั้งหมด 15,275 คน ซึ่งเป็นชาติที่สมัครใจกลับมากที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อคิดเป็นสัดส่วนจากแรงงานไทยผิดกฎหมายที่พำนักอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีทั้งหมดแล้ว จำนวนตัวเลขผู้มารายงานตัวขอกลับประเทศนั้นมีเพียงร้อยละ 10.7 (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) และเมื่อคำนวณเปรียบเทียบกับแรงงานชาติอื่นพบว่ายังมีคนไทยพำนักอยู่อย่างผิดกฎหมายมากถึงร้อยละ 39 ของจำนวนคนต่างชาติทั้งหมดที่พำนักอยู่อย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี โดยสาธารณรัฐเกาหลีก็จะบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายให้มากขึ้นกับทั้งตัวแรงงานและผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนั้น

ตารางที่ 3 สถิติการเดินทางกลับประเทศอย่างสมัครใจตามมาตรการผ่อนปรนของรัฐบาลสาธารณสุขเกาหลี ที่ให้แรงงานต่างชาติที่ลักลอบทำงานผิดกฎหมายเดินทางกลับประเทศโดยไม่ถูกขึ้นบัญชีเป็น

ผู้กระทำผิด ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ปี	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
ผู้สมัครใจกลับ (คน)	3,022	5,236	8,402	8,188	8,406	21,273	15,275

ที่มา: สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล, พ.ศ. 2562

โดยที่ทางการไทยได้เสนอให้สาธารณสุขเกาหลีอำนวยความสะดวกการตรวจคนเข้าเมืองแก่คนไทย ซึ่งในอนาคตสาธารณสุขเกาหลีอาจมีการทบทวนการพิจารณาใช้ระบบ Electronic Travel Authorization (ETA) สำหรับคนไทยที่ประสงค์จะเดินทางไปสาธารณสุขเกาหลีเพื่อท่องเที่ยว ที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพการคัดกรองคนเข้าเมือง รวมทั้งป้องกันไม่ให้ผู้เดินทางโดยสุจริตถูกปฏิเสธการเข้าเมือง

4.1.2 การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาศักยภาพแรงงาน กล่าวคือ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานใกล้ชิดกับแรงงานมองว่าประเทศไทยมีปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับแรงงานในประเทศอย่างมาก คือไม่สามารถทำให้แรงงานทำงานในท้องถิ่นของตนเองได้ รวมทั้งค่าแรงที่ไม่สัมพันธ์กับค่าครองชีพส่งผลให้แรงงานต้องอพยพไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับเสถียรภาพทางการเมืองซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของคนในประเทศโดยตรง

“แรงงานไทยเป็นที่ชื่นชอบของนายจ้างในเรื่องความขยันอยู่แล้ว และแรงงานไทยเก่งเรื่องงานที่ใช้ความละเอียด เช่น พวกช่างเชื่อม ซึ่งชาติอื่นทำได้ไม่เก่งเท่าคนไทย”

พินยดา แจ่มจันทร์ศรี, อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน)

สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2562

ซึ่งนอกจากการสัมภาษณ์แรงงานที่ไปในทิศทางเดียวกันว่า แรงงานไทยค่อนข้างที่เป็นที่ชื่นชอบของนายจ้าง ซึ่งคำบอกเล่าจากอัครราชทูตที่ปรึกษา ก็ช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับเรื่องดังกล่าวในฐานะผู้ที่ทำงานอย่างใกล้ชิด เป้าหมายหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับแรงงานตั้งไว้คือ

การเพิ่มศักยภาพให้กับแรงงานไทย เนื่องด้วยแนวโน้มในอนาคตแรงงานไร้ฝีมือจะเป็นที่ต้องการน้อยลงและกลายเป็นแรงงานกึ่งฝีมือแทน เช่น ตลาดงานสิงคโปร์ที่ปฏิเสธการรับแรงงานไร้ฝีมือเข้าไปทำงานในประเทศ ดังนั้นหากไม่มีการสร้างงานในท้องถิ่นหรือเพิ่มศักยภาพของแรงงานให้ได้ ปัญหาการว่างงานหรือปัญหาการอพยพย้ายถิ่นอย่างผิดกฎหมายจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาศักยภาพแรงงานนั้นจะช่วยพัฒนาคุณภาพและความสามารถของแรงงานไทยให้สูงขึ้น เป็นการยกระดับฝีมือแรงงานให้เป็นที่ต้องการของนายจ้าง ทั้งนี้อาจส่งเสริมในเรื่องของการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อให้แรงงานสามารถปรับตัวได้อย่างดี โดยเฉพาะความสามารถทางด้านภาษาที่เป็นส่วนที่แรงงานไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก และการพัฒนาศักยภาพนี้จะช่วยทำให้แรงงานมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นแรงงานที่สามารถเลือกงานได้อย่างหลากหลายมากขึ้น

4.1.3 ทศนคติ ค่านิยม และการวางแผนในอนาคตของแรงงาน จากการสัมภาษณ์แรงงานพบว่าแรงงานบางส่วนอยู่ท่ามกลางทศนคติที่ว่า สามารถร่ำรวยจากการไปทำงานต่างประเทศ หรือมองว่าการได้ไปทำงานได้ต่างประเทศเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในชีวิต ทำให้เป็นการสืบทอดทศนคตินี้จากรุ่นสู่รุ่นและกลายเป็นค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ทุกคนจะดิ้นรนและพยายามที่จะไปทำงานในต่างประเทศให้ได้แม้ว่าจะต้องกู้เงินหรือต้องขายทรัพย์สิน และปัญหาสำคัญคือแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต คือ แรงงานจะไม่มีจุดอิมตัวสำหรับการไปทำงานในต่างประเทศตราบดีที่พวกเขายังสามารถทำงาน สร้างรายได้ให้กับตัวเองและยังคงส่งเงินกลับบ้านไปได้ พวกเขาจะทำไปเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อใด และเมื่อถึงวันที่พวกเขาทำงานไม่ไหว บาดเจ็บ หรือเสียชีวิตก็จะต้องเป็นภาระให้กับรัฐในการให้ความช่วยเหลือ เพราะทุกกรณีที่บาดเจ็บหรือเสียชีวิตก็จะมี การติดต่อญาติเพื่อให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น โดยที่แรงงานจะได้ไม่ต้องเป็นหนี้กับรัฐ แต่เกือบทั้งหมดจะบอกว่าพวกเขาไม่มีเงินในการจัดการปัญหาดังกล่าว ดูเหมือนว่าจะเป็นเพียงปัญหาในครอบครัวที่ญาติปิดภาระรับผิดชอบ แต่แท้จริงแล้วคือเป็นปัญหาที่รัฐจะต้องแบกรับทั้งในเรื่องการเจรจาค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งการให้ยืมเงินทดรองจ่ายซึ่งมาจากภาษีของประชาชน ตราบใดที่แรงงานยังคงไม่วางแผนเกี่ยวกับอนาคตว่าชีวิตการทำงานในต่างประเทศของพวกเขาจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ปัญหาเหล่านี้ก็จะยังคงไม่หมดไป

4.1.4 แรงงานไทยกับการลักลอบขนยาเสพติดและการทะเลาะวิวาท ประเด็นนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่อาจไม่ค่อยได้รับการเผยแพร่มากนัก หากแต่เป็นประเด็นสำคัญที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำงานใกล้ชิดแรงงาน กำลังดูแลและเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด แรงงานส่วนใหญ่ที่ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายใน สาธารณรัฐเกาหลีอาจไม่ได้ถูกจับกุมจากการลักลอบทำงาน แต่ถูกจับกุมจากการลักลอบขนยาเสพติด และจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งเป็นการกระทำผิดนอกราชอาณาจักรและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ท้องถิ่น นอกจากนี้แรงงานไทยยังเป็นแรงงานที่ถูกเพื่อนบ้านแจ้งความมากที่สุดเพราะมักส่งเสียงดังใน ยามวิกาลจากการดื่มสุรา และนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกันเองในกลุ่มแรงงานไทยซึ่งร้ายแรงถึงขั้น เสียชีวิต โดยเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ได้มีการรายงานว่ามีคนไทยถูกจับกุมที่เมืองแดกู จำนวน 24 คน ในข้อหาลักลอบนำเข้า Methamphetamine โดยผ่านบริการจัดส่งสินค้าระหว่าง ประเทศและขายให้กับคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมผ่านโซเชี่ยลมีเดีย ซึ่ง Methamphetamine ที่ ยึดได้มีปริมาณมากถึง 292.2 กรัม อยู่ในรูปแบบที่พร้อมใช้งานที่สามารถใช้ได้มากถึง 500 คน โดยมี มูลค่ากว่า 1,000 ล้านบาท หรือประมาณ 28 ล้านบาท (경향신문, 2019)

4.2 ผลกระทบและแนวทางการป้องกันปัญหาโดยหน่วยงานของรัฐ

ปัญหาแรงงานลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีส่งผลกระทบต่อ ตัวแรงงานและประเทศด้วยรวม เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยหลายภาคส่วนเข้ามาช่วยกันแก้ปัญหา ตั้งแต่ ต้นทางไปจนถึงปลายทาง ปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะยังไม่สามารถยุติได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่จะเป็น เรื่องที่ดีหากมีจำนวนผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายลดลง

ในเรื่องผลกระทบจากปัญหาแรงงานลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้มีเรื่องที่ชัดเจน มากที่สุดเรื่องหนึ่งคือ ภาพลักษณ์ของประเทศเสียหายและผู้ที่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวใน สาธารณรัฐเกาหลีได้รับผลกระทบ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะเพ่งเล็งและเข้มงวดกับผู้ถือหนังสือ เดินทางประเทศไทย ทำให้จำนวนของผู้ถูกส่งกลับจากด่านตรวจคนเข้าเมืองสาธารณรัฐเกาหลีมี จำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี สืบเนื่องไปยังภาครัฐ หน่วยงานสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว คือ กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อมีแรงงานถูกหลอกให้ไปแล้วไม่ได้ทำงานหรือได้ทำงานที่ไม่ตรงตามที่โฆษณาแล้ว อ้างแล้ว เจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือได้รับอันตรายจากการทำงาน จะเป็นการเพิ่มภาระให้กับสถานเอกอัครราชทูต ในประเทศปลายทางอีกทางหนึ่งเพราะแรงงานที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้นไม่มีประกัน

สุขภาพและส่วนมากมีฐานะยากจน ดังนั้นสถานเอกอัครราชทูตฯจะต้องรับภาระตรงค่าใช้จ่ายไปก่อน และแรงงานจะต้องเซ็นสัญญารับสภาพหนี้และสัญญาว่าจะคืนเงินดังกล่าว ซึ่งปัญหานี้แม้จะไม่สามารถเปิดเผยตัวเลขได้แต่ก็เป็นที่เข้าใจดีว่าไม่ใช่เรื่องง่ายที่แรงงานจะชำระคืน รัฐจะดำเนินการฟ้องเมื่อไม่มีการชำระคืนภายใน 2 ปี และมีดอกเบี้ยในเงินทროงนั้น

การมีแรงงานผิดกฎหมายจำนวนมากในสาธารณรัฐเกาหลีส่งผลกระทบต่อโควตาแรงงานโดยตรง เพราะในแต่ละปีสาธารณรัฐเกาหลีจะมีโควตาแรงงานในไทยในจำนวนที่ไม่เท่ากัน การที่มีแรงงานลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายจำนวนมากจะส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางด้านแรงงานอย่างเป็นทางการระหว่างไทยและสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ซึ่งหากประเทศไทยยังคงไม่แสดงออกถึงความพยายามในการแก้ปัญหา อาจส่งผลกระทบต่อสาธารณรัฐเกาหลีพิจารณาปรับลดจำนวนโควตาแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้ไปทำงานในแต่ละปีลง และจะเป็นการตัดโอกาสแรงงานไทยรุ่นใหม่ที่ต้องการไปทำงานอย่างถูกต้องและได้ผ่านการทดสอบภาษาเกาหลีแล้ว การลดอุปสงค์ของนายจ้างชาวเกาหลีจะเป็นผลกระทบต่อระบบการจ้างแรงงานในระยะยาว

เช่นเดียวกันปัญหาแรงงานผิดกฎหมายยังส่งผลกระทบต่อผู้ที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้อง เนื่องด้วยแรงงานจำนวนหนึ่งใช้วิธีการเดินทางเข้าสาธารณรัฐเกาหลีในรูปแบบของลูกทัวร์ท่องเที่ยวแล้วหาโอกาสหลบหนีออกจากกลุ่มทัวร์ ซึ่งลูกทัวร์เหล่านี้มักจะติดที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองและอ่อนวอนให้หัวหน้าไกด์เซ็นรับรองผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง ก่อนจะหลบหนีทันทีหลังจากออกจากสนามบินหรือแอบหนีไปช่วงกลางดึกจากโรงแรมที่พัก ซึ่งหากไม่สามารถตามตัวได้ไกด์ที่เซ็นรับรองจะต้องติด Blacklist และทำให้ไม่สามารถเดินทางเข้าสาธารณรัฐเกาหลีได้อีกเท่ากับเป็นการตัดสภาพการทำงานไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งหลายครั้งบริษัททัวร์ก็จะปฏิเสธการเซ็นรับรองให้กับคนที่ไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองเพื่อปกป้องตนเอง

มากไปกว่านั้นคือผลกระทบต่อตัวแรงงานเอง การที่ต้องอยู่ไกลบ้านหรือครอบครัว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจ ความหดหู่และสิ้นหวังของแรงงานเมื่อรวมกับการใช้ชีวิตที่ไม่ปกติและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น นอนดึก นอนน้อย ดื่มสุรา กินอาหารไม่ถูกลักษณะหรือไม่ได้สารอาหาร ทำให้แรงงานเจ็บป่วย ซึ่งแรงงานส่วนมากมักเลือกที่จะไม่ไปโรงพยาบาลเนื่องจากกลัวถูกจับ ทำให้ต้องดูแลรักษาตนเองในกลุ่มแรงงานคนไทย ด้วยสาเหตุนี้ทำให้แรงงานไทยเสียชีวิตจากโรคที่ไม่ร้ายแรงเพราะไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ดี

จากผลกระทบเหล่านี้ตามมาตราการตามภารกิจของกรมการจัดหางานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอนหางานที่ถูกหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งเริ่มมีผลดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 มาตรการได้แก่ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการป้องปราม และ 3) มาตรการด้านการปราบปราม โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) มาตรการด้านการป้องกัน ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ ในการเดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งประชาสัมพันธ์ต่อแรงงาน เพื่อให้เท่าทันการหลอกลวงของนายหน้า โดยเฉพาะกับการทำงานเชิงลึกในเขตพื้นที่เสี่ยงเพื่อคุ้มครองคนหางาน
- 2) มาตรการด้านการป้องปราม กรมการจัดหางานได้จัดตั้งเฝ้าระวังงานป้องกันและปราบปราม การหลอกลวงคนหางาน ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการตรวจสอบบัญชีผู้ใช้ เฟสบุ๊กของบุคคลที่มีพฤติกรรมชักชวนหรือรับสมัครคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ โดยมีการโต้ตอบข้อความเพื่อสกัดกั้นการโฆษณาดังกล่าว รวมทั้งเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของคนหางาน ณ ด้านตรวจคนหางาน จำนวน 25 ด้าน ใน 19 จังหวัดทั่วประเทศ
- 3) มาตรการปราบปรามที่ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินคดีกับสาย/ นายหน้า และบริษัทจัดหางานเถื่อน ได้ทั้งสิ้น 346 ราย ซึ่งดำเนินการตาม พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครอง คนหางาน พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2537 ในมาตรา 30 ข้อหา จัดหางานให้คนหางานไปทำงานในต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนาย ทะเบียนจัดหางานกลาง มาตรา 66 ข้อหา โฆษณาจัดหางานไปทำงานต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต มาตรา 91 ตรี ข้อหา หลอกลวง ผู้อื่นว่าสามารถหางานหรือสามารถ ส่งไปฝึกงานในต่างประเทศ โดยการหลอกลวงตั้งว่านั่นได้ไปซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดจากผู้ถูกหลอกลวง

นอกจากนี้กรมจัดหางานยังมีมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดส่งแรงงานไทยเข้าไปทำงานอย่างถูกต้องกฎหมาย โดยดำเนินการใน 2 ภารกิจหลักคือ 1) เปิดการรับลงทะเบียนผู้ที่มีความ ต้องการที่จะอบรมภาษาเกาหลีกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จากสถิติสำนักงานจัดหางานจังหวัดทั่วประเทศ ปัจจุบันมียอดสะสมระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 1,181 คน

แบ่งเป็น ผู้ชาย 593 คน และผู้หญิง 588 คน และ 2) ภารกิจเจรจา โดยกรมจัดหางานได้หารือกับ นายซึง มุก อิม (Mr.Seoung Mook Lim) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (HRD Korea) ประจำประเทศไทย ซึ่ง HRD Korea จะนำไปหารือและประสานแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาในประเด็น ดังนี้

- (1) ขอเพิ่มโควตาในการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบ EPS จากเดิม 5,000 เป็น 15,000 คน
- (2) ขอย้ายอายุแรงงานจากเดิมไม่เกิน 39 ปี เป็นไม่เกิน 45 ปี
- (3) ขอให้นายจ้างคัดเลือกแรงงานหญิงมากขึ้น
- (4) ขอย้ายระยะเวลาการทำงาน จากเดิม 9 ปี 8 เดือน เป็น 14 ปี (4 ปี 8 เดือน ไปกลับ 3 รอบ) และขอลดระยะเวลาการกลับมาอยู่ประเทศไทยจากเดิม 90 วัน เป็น 30 วัน
- (5) นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แจ้งลดระยะเวลาในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม จาก 30 วันทำการเป็น 10 – 15 วันทำการ

ทั้งนี้ในการพิจารณาโควตาในการจัดส่งแรงงานนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ ซึ่งจะต้องอาศัยเงื่อนไขของแรงงานคือ ประเภทงานที่ทำ ร้อยละของผู้หญิง และร้อยละของผู้ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายต่อผู้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย นอกจากนี้อุปสรรคสำคัญของการหารือและยื่นความประสงค์นี้คือ ประเทศปลายทางอย่างสาธารณรัฐเกาหลีมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติกับประเทศภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้ภายใต้ระบบ EPS อีก 14 ประเทศเพื่อความเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีมาตรการการรับแรงงานไทยที่เดินทางกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีโดยให้แรงงานที่ถูกส่งกลับแจ้งความประสงค์ต่าง ๆ เช่น ประสงค์จะกลับภูมิลำเนา ประสงค์ไปทำงานต่างประเทศ ประสงค์หางานทำในประเทศ หรือ ประสงค์เพิ่มทักษะ เป็นต้น แต่มาตรการนี้มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแรงงานที่ถูกส่งกลับอย่างมาก เพราะแรงงานอาจเหนื่อยล้าจึงไม่ต้องการจะให้ข้อมูลใด ๆ แก่เจ้าหน้าที่

ตามที่ได้กล่าวถึงบทบาทการทำงานของภาครัฐต่อการแก้ปัญหา รวมทั้งมุมมองที่ภาครัฐมีต่อแรงงานผิดกฎหมายในข้างต้นแล้ว เป็นที่แน่นอนว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักของกฎหมาย คือเป็นลักษณะของการเข้าเมืองคือในกรณีของการอยู่พำนักเกินกำหนด ขณะเดียวกันก็

เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายการจ้างงานคนต่างชาติ คือการที่แรงงานไปทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน และนายจ้างจ้างงานผู้ไม่มีใบอนุญาตทำงาน โดยแรงงานที่ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้น จะมีความผิดใน 2 ประเด็นคือ การใช้วีซ่าผิดประเภทคือใช้วีซ่านักท่องเที่ยว ในการลักลอบทำงาน หรือไม่มีสถานะวีซ่าที่อนุญาตให้มีการจ้างงาน และการอยู่พำนักเกินกำหนด ซึ่งนอกจากแรงงานจะมีความผิดแล้ว นายจ้างที่กระทำการจ้างแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตเหล่านี้ก็มีความผิดด้วย นายจ้างที่จ้างแรงงานผิดกฎหมายจะถูกห้ามไม่ให้จ้างแรงงานต่างชาติอีกและต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ส่วนแรงงานต่างชาติจะไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศได้อีกและต้องเสียค่าปรับตามระยะเวลาที่เกินกำหนด 90 วัน คือ กรณีผิดกฎหมาย 1 เดือน ปรับ 100,000 วอน (ประมาณ 3,000 บาท) 1-3 เดือน ปรับ 1,500,000 วอน (ประมาณ 40,000 บาท) 3-6 เดือนปรับ 2,000,000 วอน (ประมาณ 50,000 บาท) และ 6 เดือน ถึง 1 ปี ปรับ 4,000,000 วอน (ประมาณ 100,000 บาท) (ประชาไท, 2558)

ถึงแม้ว่าพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สร้างความไม่พอใจให้กับคนในสังคมและมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา แต่สิ่งหนึ่งที่ภาครัฐนั้นให้ความสำคัญไม่ต่างกันก็คือการที่แรงงานอาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ แรงงานไทยจำนวนมากในสาธารณรัฐเกาหลีนั้นอยู่กันอย่างเป็นสังคม หมายถึง มีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย ให้ความช่วยเหลือกัน และสร้างวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตให้เหมือนกับการใช้ชีวิตในประเทศไทย มีการค้าขายสินค้าจากประเทศไทย สลากกินแบ่งรัฐบาล และนำเข้าสินค้าอื่น ๆ จากประเทศไทยเพื่ออำนวยความสะดวกกับแรงงานไทย แต่เดิมปัญหาสำคัญของแรงงานไทยคือการดื่มสุราที่นำไปสู่การถูกจับกุมจากส่งเสียงรบกวนเพื่อนบ้าน แต่ในระยะหลังนำไปสู่การใช้ความรุนแรงและการทำร้ายร่างกาย ในท้ายที่สุดคือทะเลาะวิวาทรุนแรงจนมีคนเสียชีวิต นอกจากปัญหาการดื่มสุรายังมีเรื่องที่น่ากลัวกว่านั้นคือ การลักลอบขนยาเสพติดผ่านทางไปรษณีย์ทางอากาศ โดยเป็นการซุกซ่อนยาเสพติดมากับสิ่งของอื่น ๆ และจัดส่งผ่านไปรษณีย์จากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลี แม้ว่าความสัมพันธ์ของตัวเลข หรือสัดส่วนของผู้ก่ออาชญากรรมกับจำนวนแรงงานผิดกฎหมายทั้งหมดยังอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าจำนวนแรงงานไทยผิดกฎหมายที่ก่ออาชญากรรมกำลังเพิ่มขึ้นจนน่ากังวล เพราะนอกจากจำนวนการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเข้มงวดกับผู้ถือหนังสือเดินทางไทย ปัญหาการลักลอบขนยาเสพติดก็จะยิ่งเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่มากขึ้น

นอกจากการแรงงานไทยมีพฤติกรรมของการเป็นอาชญากรแล้ว ยังมีแรงงานอีกจำนวนมากที่ต้องกลายเป็นเหยื่ออาชญากรรม การตกเป็นเหยื่อทางอาชญากรรมของแรงงานผิดกฎหมายนั้น

เริ่มต้นตั้งแต่ประเทศต้นทาง กล่าวคือ แรงงานจะได้รับการชักชวนจากคนใกล้ชิดหรือการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีโดยผ่าน “นายหน้า” ซึ่งบรรดานายหน้าจะใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียในการโฆษณาประกาศหาคนไปทำงานอยู่อย่างต่อเนื่อง นายหน้าส่วนใหญ่เป็นคนไทยและอาจจะมีการประสานงานกับนายหน้าทั้งชาวไทยและชาวเกาหลีที่อยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี โดยนายหน้าจะจัดการทุกอย่างให้กับแรงงาน ตั้งแต่การช่วยเตรียมตัวตอบคำถามกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองแบบตัวต่อตัว ช่วยเหลือเรื่องการเตรียมเอกสาร เป็นต้น ซึ่งการเดินทางไปทำงานโดยผ่านนายหน้านั้นมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่หลักหมื่นไปจนหลักแสนบาท ทำให้ความเสี่ยงของการถูกฉ้อโกงก็มีสูงมาก มีแรงงานตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงจำนวนมากที่จ่ายเงินให้กับนายหน้าแล้วไม่สามารถเดินทางไปทำงานได้ โดยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในประเด็นนี้คือ แรงงานสามารถเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ ปัญหาแรก ๆ สำหรับแรงงานคือ ไม่ได้ประเภทงานตามที่ตกลงแต่ก็ไม่สามารถโต้แย้งได้ ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ก็จะยอมรับสภาพและทำงานนั้นไปก่อน นอกจากนี้นายจ้างอาจให้ทำงานเกินเวลาที่กำหนด ไม่นอญญาตให้ได้รับวันหยุดพักผ่อน หรือนายจ้างไม่จ่ายเงิน/จ่ายไม่ตรงเวลา ซึ่งเมื่อไปทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงานก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองใด ๆ หากไม่ต้องการทนทำงานต่อไปแรงงานบางส่วนจึงหลบหนีออกจากโรงงานที่ทำอยู่โดยอาศัยเครือข่ายคนไทยในการหางานใหม่ ซึ่งกรณีเช่นนี้พบได้ทั้งแรงงานผู้ชายและผู้หญิง แต่ในกรณีของผู้หญิงหากไม่ได้ไปทำงานในโรงงาน มักจะถูกหลอกให้ไปค้าประเวณีซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการการค้ามนุษย์ และสำหรับกระบวนการการค้ามนุษย์นั้นเป็นผลกระทบหนึ่งจากการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้น ผู้หญิงที่ถูกหลอกมาทำงานจะถูกส่งไปทำงานในสถานบริการและค้าประเวณี ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้จะต้องถูกหักค่าแตร็ก (Contract) ให้กับนายหน้า และต้องทำงานใช้ค่าแตร็กจนหมดก่อนจะเริ่มมีรายได้เป็นของตัวเอง (สุจินดา นวกานนท์ อิชูมิตะ, 2559) ผู้หญิงที่ถูกหลอกมาค้าประเวณีนั้นมักไม่มีเอกสารแสดงตนเพราะถูกนายหน้ายึดหนังสือเดินทาง เมื่อเกิดเหตุบางอย่างก็จะทำให้ไม่สามารถหลบหนีได้และสุดท้ายอาจถูกจับกุม และเมื่อผู้หญิงบางคนพยายามหลบหนีแต่หลบหนีไม่สำเร็จนั้น ก็จะกลายเป็นเหยื่อความรุนแรงของนายจ้าง และในกรณีที่เลวร้ายที่สุดคืออาจถูกทำร้ายจนเสียชีวิต

โดยสรุปแล้วภาพรวมในบทนี้ยังคงเน้นอยู่ที่ 2 ประเด็นสำคัญ ประเด็นแรกคือการมองว่าแรงงานผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้เป็นผู้กระทำผิดที่ต้องได้รับการแก้ไข และอีกประเด็นหนึ่งคือที่รัฐต้องดูแลในฐานะคนของรัฐ คือได้รับการช่วยเหลือตามอำนาจและความรับผิดชอบโดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่ในช่วงปลายของปัญหา

แม้ว่าการทำงานในเชิงรุกนั้นเป็นข้อดีด้วยเป็นลักษณะของการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการเน้นย้ำว่าพฤติกรรมนั้นเป็นภัยกับสังคมและหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ทำให้กลุ่มผู้ถูกลอบได้รับการประณามจากสังคม ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สังคมต้องเรียนรู้เพิ่มเติมว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการประณามความผิด แต่ต้องทำความเข้าใจรากของปัญหา เข้าใจทุกมุมของปัญหา สาเหตุ และเหตุผลของการตัดสินใจของแรงงาน ซึ่งในบทความนี้จะได้นำเสนอเรื่องราวของการถูกลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีผ่านมุมมองของแรงงาน เพื่อที่จะได้เข้าใจปัญหาในมุมที่กว้างมากขึ้นกว่าเดิม

บทที่ 5

การลักลอบและปัจจัยส่งเสริมให้แรงงานไทยตัดสินใจเลือก

เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี

หลังจากที่ได้นำเสนอในบทก่อนหน้าถึงมุมมองของภาครัฐที่มีต่อตัวแรงงานแล้วนั้น เพื่อให้เข้าใจรากของปัญหามากยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลจากการศึกษาทั้งจากเอกสาร ข่าวสาร การสังเกตการณ์ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แรงงานไทยที่มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย โดยเป็นการนำเสนอที่ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลปฐมภูมิในทุกบริบท ในขั้นตอนของการเคลื่อนย้าย และนำเสนอผ่าน “ตัวแรงงาน” เป็นหลัก เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของวิธีการเดินทาง ภูมิหลังของการตัดสินใจของตัวแรงงาน ประสบการณ์ระหว่างการเดินทางตั้งแต่ประเทศต้นทางไปจนถึงประเทศปลายทาง การทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของแรงงาน โดยนำเสนอผ่าน 4 หัวข้อ ดังนี้ 1) การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี 2) อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและสถิติการส่งกลับคนไทย 3) การเดินทางผ่านท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง และ 4) เรื่องเล่าจากแรงงานไทยผู้มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย และสรุปเรื่องราวในมุมมองของแรงงานจากข้อมูลปฐมภูมิผ่านแนวคิดที่ได้ศึกษาในตอนท้ายของบทนี้

5.1 การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี

ภายหลังจากความนิยมไปทำงานในประเทศตะวันออกกลางลดลงในช่วงทศวรรษ 1990 ตลาดแรงงานในประเทศแถบเอเชียจึงกลายเป็นกลุ่มประเทศใหม่ที่มีความนิยมจากแรงงานไทย เช่น สิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี โดยทั่วไปแรงงานสามารถไปทำงานได้อย่างถูกกฎหมายได้ทั้งหมด 5 วิธี ได้แก่ จัดส่งโดยบริษัทจัดหางาน ผู้ที่จะไปทำงานติดต่อหางานเอง นายจ้างในประเทศไทยเป็นผู้พาแรงงานของตนไปทำงาน นายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างของตนไปฝึกงาน และกรมจัดหางานเป็นผู้จัดส่งไปทำงาน โดยในส่วนของจัดส่งแรงงานโดยรัฐที่รับผิดชอบโดยกรมจัดหางานนั้น ประเทศไทยมีโครงการจัดส่งทั้งหมด 4 โครงการ 4 ประเทศ ได้แก่ โครงการจ้างตรงของประเทศไต้หวัน โครงการ IM Japan ประเทศญี่ปุ่น (ส่งแรงงานไทยไปฝึกงานผ่าน Association for International Manpower Development of Medium and Small Enterprises ของประเทศญี่ปุ่น) โครงการ Employment Permit System for Foreign Workers

(EPS) โดยสาธารณรัฐเกาหลีร่วมกับสำนักบริหารพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (HDR Korea) และโครงการ Thailand-Israel Cooperation on the Placement of Workers (TIC) ประเทศอิสราเอล แม้ว่าโครงการแต่ละโครงการนั้นมีเงื่อนไข และประเภทของงานที่ทำแตกต่างกัน แต่แรงงานก็สามารถสมัครเข้าทดสอบความสามารถได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการสมัคร แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังคงมีสิ่งที่เป็นข้อจำกัดหรือเป็นอุปสรรคในมุมมองของแรงงาน ทำให้ถึงแม้จะมีโครงการที่จัดส่งโดยรัฐอย่างถูกกฎหมาย ยังคงมีแรงงานจำนวนที่เลือกจะลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย

จากข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 - เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 พบว่ามีคนไทยพำนักเกินระยะเวลามีจำนวนที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี พ.ศ. 2561 ที่มาผ่านนี้มีคนไทยพำนักอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 197,764 คน โดยเป็นผู้พำนักอยู่อย่างผิดกฎหมายโดยประมาณการมากถึง 138,591 คน โดยแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนคนไทยที่พำนักในสาธารณรัฐเกาหลีโดยประมาณการ ประจำปี พ.ศ. 2561

ประเภทการพำนัก	จำนวน (คน)
ข้าราชการ/ผู้ทำงานในหน่วยงานราชการและครอบครัว	30
นักเรียน/นักศึกษา	660
นักธุรกิจไทย	95
แรงงานถูกกฎหมาย	25,795
ผู้พำนักถาวร/พำนักถาวร	4,744
นักแสดง นักกีฬา ผู้เผยแพร่วัฒนธรรม	16
ผู้พำนักอย่างผิดกฎหมาย (โดยประมาณการ)	138,591
ผู้พำนักในรูปแบบอื่น	519
รวม (คน)	170,450

ที่มา กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, พ.ศ. 2562
หมายเหตุ: ไม่รวมจำนวนคนไทยที่พิการระยะสั้น/การเยือนชั่วคราว และจำนวนผู้ได้รับวีซ่าอื่น ๆ เช่น ผู้ป่วยหรือผู้ที่เข้ารับการรักษา

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าแรงงานถูกกฎหมายที่ทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีในปี พ.ศ. 2561 มีเพียง 25,795 คนเท่านั้นในขณะที่มีผู้พำนักอยู่ผิดอย่างกฎหมายมากถึง 138,591 คน ซึ่งเป็นตัวเลขของผู้ไม่ได้ถูกจับกุมจากทางการท้องถิ่น แรงงานผิดกฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ ตัวเลขของผู้ที่พำนักอยู่ผิดกฎหมายซึ่งในจำนวนนี้ยังรวมไปถึงจำนวนตัวเลขของผู้ค้าประเวณี หรือนายหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีด้วย ปัญหาแรงงานลักลอบเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐ เกาหลีอย่างผิดกฎหมายต้องอาศัยการทำงานของหลายภาคส่วนในการเข้ามาดูแลและแก้ปัญหา แต่ ปัญหาสำคัญคือจำนวนของผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้นไม่ได้ลดจำนวนลงแม้จะมีการ ตรวจสอบและระงับการเดินทางอย่างเข้มงวดจากประเทศต้นทาง และมีการจับกุมรวมทั้งมีการ ส่งกลับจากประเทศปลายทางอย่างจริงจัง ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กรมจัดหางานซึ่งดำเนินการโดยชุดปฏิบัติการศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน ได้ดำเนินการระงับการเดินทางของผู้หางานผ่านการเดินทางที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ และทำ อากาศยานดอนเมือง ทั้งนี้ในช่วงเดือน กันยายน พ.ศ. 2561 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2562 พบว่า สามารถตรวจสอบและสกัดกั้นคนหางานทั้งหมด 3,179 คน ถูกระงับการเดินทางทั้งหมด 2,352 คน ซึ่งมากถึงร้อยละ 74 และดำเนินคดีกับสาย/นายหน้า ได้ทั้งหมด 24 ราย 18 คดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลจากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานใน
สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2561 – 14 มีนาคม พ.ศ. 2562

การตรวจสอบสกัดกั้นคนหางาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และ ท่าอากาศยานดอนเมือง	ชาย	หญิง	รวม
	ระงับการเดินทาง	834	1,518
ไม่ระงับการเดินทาง	273	554	827
รวมจำนวนคนหางานที่ถูกตรวจสอบสกัดกั้น	3,179		
การดำเนินคดีกับสาย/นายหน้า	คดี	ราย	
จัดหางานเถื่อน (ม.30)	6	9	
นายจ้างลักลอบคัดเลือกคนงานเอง (ม.50)	-	-	
โฆษณาจัดหางานเถื่อน (ม.66)	6	6	
หลอกลวงคนหางานทำงานต่างประเทศ (ม.91 ตร.)	6	9	
รวม	18	24	

ที่มา : กองทะเบียนจัดหางานกลางและคุ้มครองคนหางาน กรมจัดหางาน, กระทรวงแรงงาน, พ.ศ. 2562

ผู้วิจัยแบ่งโดยรูปแบบของการลักลอบเดินทางไปทำงานของแรงงานไทยในสาธารณรัฐ
ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ เดินทางโดยอาศัยนายหน้าผิดกฎหมาย และเดินทางด้วยตนเอง โดยมี
รายละเอียดดังนี้

- 1) เดินทางโดยอาศัยนายหน้าผิดกฎหมาย ธุรกิจการลักลอบนำแรงงานไปทำงานอย่างผิด
กฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีจัดเป็นธุรกิจผิดกฎหมายประเภทหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติ
จัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 มาตรา 30 ห้ามให้ผู้ใดจัดหางานให้
คนหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนจัดห
างานกลาง ยังไม่รวมถึงในประเด็นเกี่ยวข้องกับการหลอกลวงต่าง ๆ ปัจจุบันการลักลอบ
นำแรงงานไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีนี้มีการดำเนินธุรกิจอย่าง
เปิดเผยในโลกออนไลน์ แรงงานที่สนใจเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีสามารถ
สืบค้นข้อมูลได้ง่ายและมีแรงงานจำนวนมากที่เดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายใน

สาธารณรัฐเกาหลีโดยผ่านธุรกิจเหล่านี้ โดยการเดินทางในลักษณะนี้เป็นที่นิยมมาตั้งแต่เริ่มมีการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ เพราะกลุ่มนายหน้าเหล่านี้จะใช้วิธีการแฝงตัวเข้าไปในหมู่บ้าน โฆษณาเชิญชวน โน้มน้าว และชี้ชวนให้เห็นความสำเร็จของการไปทำงานในต่างประเทศโดยเฉพาะกับการแสดงจำนวนค่าแรงที่จะได้รับ ซึ่งการเดินทางในลักษณะนี้แรงงานเพียงจ่ายเงินให้กับนายหน้าเท่านั้นโดยที่แรงงานไม่จำเป็นต้องจัดหาหรือเตรียมตัวมากเมื่อเทียบกับการเดินทางด้วยตนเอง

การเดินทางโดยอาศัยนายหน้าผิดกฎหมายสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบย่อยคือ

(1) นายหน้าเป็นผู้โฆษณา จัดหา และเตรียมตัวให้แรงงาน และเป็นผู้พาเดินทางตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง อาจไปในลักษณะรวมตัวกันเดินทางไปเองหรือแฝงไปกับกรุ๊ปทัวร์

(2) นายหน้าที่เป็นลักษณะของการทำธุรกิจทัวร์บังหน้า แต่มีการโฆษณา จัดหา และเตรียมตัวให้แรงงาน โดยเป็นการเดินทางไปกับไกด์ทัวร์และลูกทัวร์ที่เดินทางไปท่องเที่ยวจริง และมีนายจ้างหรือทีมงานมารับแรงงานไปอีกทอดหนึ่งเมื่อถึงสนามบินปลายทาง และ

(3) เป็นนายหน้าที่อยู่ปลายทางหรือเป็นเพียงผู้จัดหาแรงงานในประเทศไทย โดยมีการเตรียมตัวให้กับแรงงาน ซึ่งแรงงานจะดำเนินการซื้อตั๋วเครื่องบินเพื่อเดินทางเองหรืออาจเลือกซื้อทัวร์เพื่อแฝงตัวไปด้วย และจะมีคนรอรับอยู่ที่ปลายทาง

โดยความแตกต่างของ 3 รูปแบบย่อยนี้จะอยู่ที่ค่าใช้จ่าย โดยการไปแบบที่ 1 จะมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดเพราะนายหน้าจะดำเนินการและดูแลให้ทั้งหมด อาจจะมีการส่งต่อแรงงานให้กับทีมงานเป็นทอด ส่วนการไปแบบที่ 2 แรงงานจะต้องจ่ายค่าทัวร์และค่าหางานตามที่นายหน้ากำหนด และแบบที่ 3 แรงงานจ่ายค่าหางานแต่แรงงานสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางได้เอง

รูปที่ 1 การโพสต์โฆษณาในเฟซบุ๊ก

งานเกาหลี สอง
10 นาที

🌸🌸งานนวดประเทศเกาหลีได้🌸🌸
🍒🍒มีเงินแค่3,000 ก็บินได้
👉👉พาสพร้อม ใจพร้อม เงินพร้อม เก็บกระเป๋าเลยครับ
👉👉รับสมัครด่วน (หมอนวดหญิง)จำนวนมาก
😊😊ส่งตรง บินเร็ว ไม่ต้องผ่านใคร สอนเอง เทรนเอง จองตัวเอง
🌿🌿ร้านนวดแผนไทย ร้านนวดโดยตรงครับ
👉👉รับอายุ20-45ปี อายุเกิน 35 มีฝีมือ นวดเก่งจะพิจารณาเป็นพิเศษ
💰💰เงินเดือน1,100,000 - 1,300,000฿
😊😊ค่าคอม 10% ทิปมือเก็บเองเต็มๆไม่ต้องแบ่งใคร
🌿🌿รายได้รวม 70,000~100,000บ./เดือน
💰💰หักเห็ด1,500,000วอน/(45,000บาท)เงินเดือนๆแรก
🏠🏠ที่พักฟรี ข้าวฟรี Wifi ฟรี
🍽️🍽️ค่ากับข้าวอาทิตย์ละ20,000วอน(600บาท)
✈️✈️บอสใจดีสำรองออกตั๋วให้ก่อน พร้อมจองโรงแรมจริง
🏰🏰มีที่พักระหว่างรอบินฟรี
👉👉เทศมือผ่าน รอบิน 1-2 วัน
🌸🌸เทรนการกรอกเอกสาร ตอบคำถามตาม. ให้ก่อนบิน1วันรวมถึงเสื้อผ้าหมอม
ด้วยครับ
🚫🚫เราดูแลตลอดการทำงาน
🌿🌿สัญญางาน85วัน
🌿🌿ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมห้กแชทหรือแอดไลน์ 2234boss

ที่มา : <https://www.facebook.com/gomawo.modu>

ปัจจุบันการทำงานของแรงงานนั้นนิยมใช้โซเชียลมีเดียทั้งจากการสืบค้นเองและมีผู้อื่นแนะนำมา ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่โพสต์นั้นจะมีการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับงาน รายได้ สวัสดิการและที่พัก โดยเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตาม พรบ.จัดหางานฯ มาตรา 66 ว่าด้วยการโฆษณาการจัดหางานให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด นายหน้ามักมีเครือข่ายที่เป็นคนเกาหลี และทั้งที่เป็นคนไทยด้วยกันเองที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี โดยจะทำงานกันเป็นขบวนการตั้งแต่เดินทางจากสนามบินในประเทศไทยไปจนถึงรับและนำแรงงานไปส่งที่โรงงานหรือสวนตามที่ตกลงกันไว้ โดยในรายละเอียดนั้น นายหน้าอาจจะแนะนำให้ลูกค้าไปดำเนินการทำหนังสือเดินทางและเตรียมเอกสารสำคัญต่าง ๆ และอาจจะมีการปรับแต่งตัวตนในหนังสือเดินทาง เช่น ขอวีซ่านักท่องเที่ยวประเทศอื่น ๆ ที่ต้องขอวีซ่าเพื่อเข้าประเทศ หรือแรงงานบางคนจะเลือกเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศลาวก่อนก็เป็นที่ยอมรับไม่ต่างกัน

นอกจากนี้ในขั้นตอนของการเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลียังเสริมบริการปรับบุคลิกภาพ เตรียมตัวและซักซ้อมการตอบคำถามกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง อาจจะมีการนัดรวมตัวก่อนการเดินทาง โดยมีการจัดหาที่พักใกล้กับท่าอากาศยานเพื่อเตรียมตัวอีกครั้ง มีการเตรียม “โพย” ซึ่งเป็นกระดาษที่เขียนคำอ่านของประโยคภาษาอังกฤษที่ควรท่องจำ เช่น “Where are you going?” จะมีการเขียนกำกับเป็นภาษาไทยเอาไว้ว่า “แหว อา ยู โกอ อั้ง” และแปลความความหมายเอาไว้ว่า “คุณจะไปไหน” เป็นต้น นายหน้าจะจัดเตรียมแผนการท่องเที่ยวปลอม การแต่งกาย หรือแม้กระทั่งซักซ้อมการไปเช็คอินหรือโหลดกระเป๋าเดินทาง ภายหลังจากมีการปรับตัวมากขึ้นเพื่อไม่ให้ถูกตรวจสอบสกัดกั้นการเดินทาง นายหน้าจะให้เช็คอินออนไลน์เพื่อให้แรงงานไม่ถูกสกัดกั้นที่ประเทศไทย และสุดท้ายเมื่อแรงงานสามารถผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้สำเร็จก็จะส่งข้อมูลหากันโดยจะมีการตั้งไลน์เฉพาะกลุ่ม เพื่อส่งข้อความและรูปให้นายหน้าว่าสามารถเดินทางผ่านด่านตรวจได้แล้ว ซึ่งรูปถ่ายเหล่านี้ก็จะนำไปเป็นการโฆษณาความสำเร็จของนายหน้าในอนาคต คล้ายกับการรีวิวหลังการจากการซื้อสินค้า

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าทั้งนายหน้าผิดกฎหมายและแรงงานปัจจุบันมีการปรับตัวมากขึ้นเพื่อให้สามารถเดินทางไปทำงานโดยไม่ถูกจับกุม และปัญหาหนึ่งที่ได้รับการแจ้งเหตุมาก คือ การหลอกลวงว่าจะพาไปทำงาน คือจะมีการโฆษณาว่าตนนั้นสามารถพาไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีได้ ในเบื้องต้นจะให้จ่ายเงินในจำนวนไม่มาก ประมาณ 10,000 – 20,000 บาท โดยเป็นการหลอกลวงว่าเพื่อเป็นการดำเนินการด้านเอกสารบางส่วน แต่ภายหลังจากที่ได้รับเงินแล้วอาจมีการบ่ายเบี่ยง เลื่อนวันเดินทางหลายครั้ง หรือทิ้งแรงงานไว้ที่สนามบิน นายหน้าที่ถูกจับกุมได้มักเป็นคนที่เคยมีประสบการณ์เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ และยังมีรูปแบบของกระบวนการที่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น แม้จะเป็นการเดินทางโดยอาศัยนายหน้า แต่จะเป็นการให้แรงงานเป็นผู้จัดหาตัวเครื่องบินและเดินทางเองเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการเดินทางแบบหมู่คณะซึ่งจะถูกเพ่งเล็งจากการถูกสกัดกั้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยทำการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยแฝงเป็นแรงงานในการติดต่อกับนายหน้าผ่านทางโซเชียลมีเดียเพื่อศึกษารูปแบบการทำงานของนายหน้า โดยนายหน้าที่ผู้วิจัยพบเจอเป็นลักษณะรูปแบบย่อยที่ 2 ของการเดินทางโดยอาศัยนายหน้า คือเป็นการทำธุรกิจทัวร์บังหน้า แต่มีการโฆษณาว่าสามารถจัดหางานให้กับผู้ที่ต้องการเดินทางไปเพื่อลักลอบทำงาน โดยบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงนายหน้าได้ด้วยการค้นหาในเฟซบุ๊ก ซึ่งนายหน้าอาจมีการใช้ช่องทางติดต่อที่แตกต่าง

กัน เช่น ติดต่อทางกล่องข้อความของผู้โพสต์โฆษณา นั้น ติดต่อทางโทรศัพท์ หรือ ไลน์ โดยนายหน้า จะมีการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับการถือหนังสือเดินทาง หากไม่มีจะแนะนำให้เดินทางไปทำและ ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดงานโดยครอบคลุมถึงการเตรียมตัวก่อนเดินทาง ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ต้องการ เดินทางไปทำงานนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ค่าทัวร์และค่าจัดหางานซึ่งสามารถจ่ายเป็นก้อนหรือ ผ่อนจ่ายหลังจากเริ่มทำงานไปแล้ว นอกจากนี้นายหน้าจะยังเป็นผู้พาแรงงานไปซื้อเสื้อผ้าที่เหมาะสม กับฤดูกาลและเหมาะสมกับการใช้ชีวิตในสาธารณรัฐเกาหลีในระหว่างที่ทำงานอยู่ด้วย

รูปที่ 2 ภาพแสดงการติดต่อกับนายหน้าโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2562

งานเกาหลี
 📍รับตั้งแต่อายุ 19 ปีขึ้นไป มีสุขภาพ
 ร่างกายแข็งแรง สู้งาน
 🌟 - ผู้หญิงรับอายุไม่เกิน 50 ปี
 🌟 - ผู้ชายรับอายุไม่เกิน 55 ปี
 ((อายุ 45 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่รับเฉพาะงาน
 ส่วน))

📍งานมีให้เลือกหลายประเภทที่เกาหลี
 เงินเดือน 1,300,000. - 2,500,000. วอน
 (40,000บาท-70,000บาท)
 แล้วแต่งงานที่เลือก

📍 - งานสวน สวน โบชา สวนผักกาด สวน
 หอม สวนแตง สวน โสม สวนสตอเบอรี่
 สวนดอกไม้ (สวนผักหมุนเวียนตาม
 ฤดูกาล)
 📍 - งานฟาร์ม ฟาร์มหมู วัว ไก่ เป็ด นก
 หอย
 📍 - งานโรงงาน โรงงานสาหร่าย โรงงาน
 หมู โรงเย็บผ้า โรงงานซักผ้า โรงงานทำ
 เส้น โรงคัดแยกอะไหล่ โรงงาน
 เพอร์นิเจอร์ โรงงานคัตปลา คัดผลิตผล
 ทางการเกษตร โรงงานแพค ผลิตผล
 ทางการเกษตร โรงเหล็ก อื่นๆ

รายละเอียดงานนะคะ 11:56

ราคาตัวบินเกาหลี 29,999 บาท ((จ่าย
 ก่อนบิน))
 พร้อมเทรนเทคนิคพิเศษผ่าน ตม. ทุกชั้น
 ตอน
 ✈️ เทรนตัวต่อตัว ไม่เทรนออนไลน์ ✈️

📍สิ่งที่ลูกทัวร์จะได้รับ....
 1. ตัวเครื่องบินไป-กลับ ไทย-เกาหลี
 2. เอกสารจองโรงแรม 4 วัน 3 คืน (จอง
 จริง เข้าพักได้ 100%)
 3. โปรแกรมทัวร์ท่องเที่ยวครบมือ ไปกับ
 กรุ๊ปทัวร์ มีไกด์พาขึ้นเครื่อง เอกสารการ
 จองโรงแรม พักได้จริง
 4. เทรนนิ่งการแต่งตัว เทรนการตอบ
 คำถาม ตม ให้ เทรนเทคนิคพิเศษให้ทุกชั้น
 ตอน
 5. มีที่พักห้องแอร์ให้ฟรี !! ก่อนวันบิน 2
 วัน 1 คืน ที่ กทม. มี wifi 📶 ใช้ฟรีด้วย
 จ้า 😊 11:57

คำตัว พร้อมเทรนค่ะ 11:57

Read 11:57 เทรนคือก่อนบินเลย ไข่ม้อยคะ

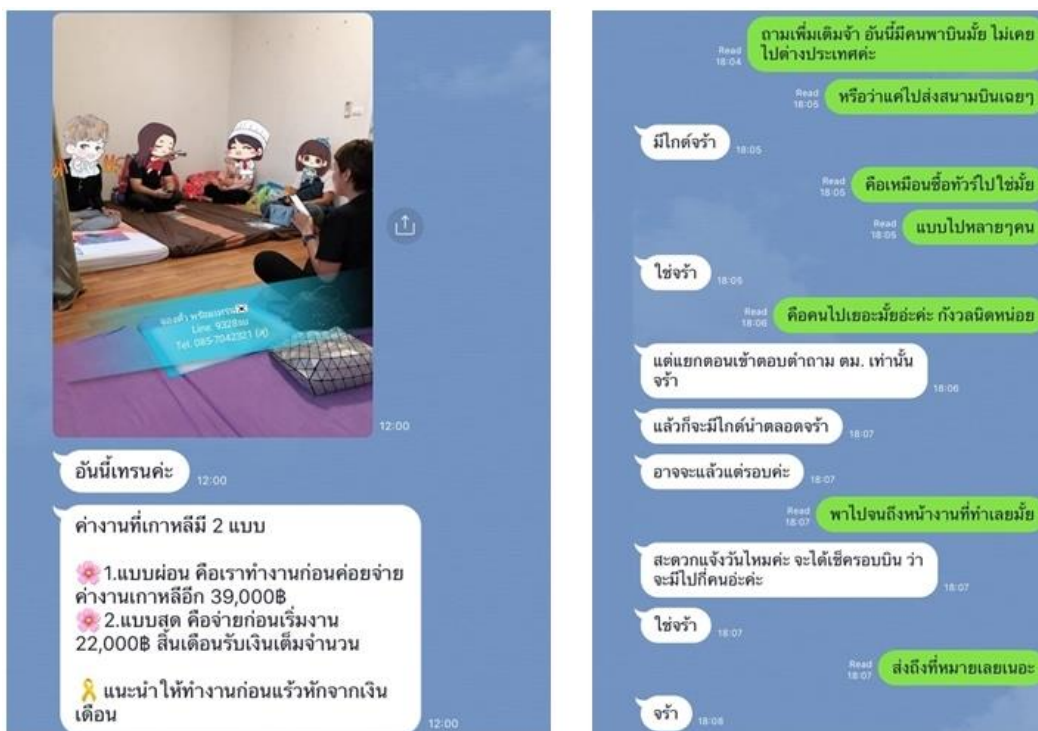
ใช่ค่ะ 11:57

ก่อนบินนั่งคืนค่ะ 11:57

ทางเราจะเทรนการตอบคำถาม ตม. การ
 แต่งกายต่างๆ ให้สมกับเป็นนักท่องเที่ยว
 ค่ะ 11:58

Read 11:58 นอกจาก 29990 ยังมีค่าอื่นๆอีกมีข้จะ

รูปที่ 3 ภาพแสดงการติดต่อกับนายหน้าโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2562

- 2) เดินทางด้วยตนเอง ในรูปแบบนี้เป็นที่นิยมมากขึ้นในกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ หรืออายุยังไม่มาก มักเดินทางเพียงคนเดียวหรือสองคน แต่กลุ่มนี้จะมีคนรู้จัก เพื่อน หรือญาติ ทำงานอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลีในการแนะนำงานหรือที่พักรวมถึงอาจจะมีการรอรับที่ปลายทางด้วย ในรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง จะใช้โซเชียลมีเดียในการหาข้อมูลว่าต้องเตรียมตัวอย่างไร รับมือกับการผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองอย่างไรไม่ต่างจากกระบวนการที่ดำเนินการโดยนายหน้า เหตุผลของการเลือกเดินทางในลักษณะนี้คือพวกเขาไม่ต้องการเดินทางเป็นหมู่คณะ และยังเป็นคนกลุ่มคนที่การศึกษาสูงขึ้น รวมทั้งยังเอาตัวรอดได้ดี

5.2 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและสถิติการส่งกลับคนไทย

ตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานไทยแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ตรวจคนเข้าเมืองไม่มีอำนาจหน้าที่ในการห้ามหรือขัดขวางแรงงานผู้ที่มีแนวโน้มจะลักลอบเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายเดินทางออกนอกประเทศ การใช้อำนาจหน้าที่ในการระงับการเดินทางจะเป็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน กรมจัดหางานเท่านั้น

ตารางที่ 6 สถิติคนไทยที่ถูกปฏิเสธเข้าเมืองแล้วถูกส่งกลับ ประจำปี พ.ศ. 2559 – 2561
จำแนกตามท่าอากาศยานที่มีเที่ยวบินไปสาธารณรัฐเกาหลี

ท่าอากาศยาน/ปี	2559	2560	2561
ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ	30,656	27,226	31,047
ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง	6,905	7,272	9,628
ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต	56	210	12
ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่	142	124	48
รวม (คน)	37,759	34,832	40,735

ที่มา: กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2, พ.ศ. 2562

จากการสำรวจพบว่า มีแรงงานถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าประเทศจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง สาธารณรัฐเกาหลีเพิ่มขึ้นทุกปี แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ให้แรงงานเดินทางไปทำงานอย่างถูกกฎหมาย และมีการเพิ่มความเข้มงวดกับการสกัดกั้นมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจำนวนคนไทยที่ถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 พบว่าไม่ได้มีจำนวนลดลงแต่อย่างใด

ตารางที่ 7 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามเพศ

ปี	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
2559	2,638	4,237	6,875
2560	3,561	3,708	7,269
2561	5,729	4,285	10,014
รวม (คน)	11,928	12,230	

ที่มา : งานพิธีการเข้าเมือง ด้าน ตม.ทอ.กรุงเทพฯ, พ.ศ. 2562

จากตารางที่ 7 พบว่าจำนวนคนไทยที่ถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีมีจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนของเพศหญิงสูงกว่าชายเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลจากการที่แรงงานหญิงมักไม่ค่อยถูกเรียกตัวจากระบบจัดส่งแรงงานโดยรัฐ ทำให้แรงงานหญิงบางส่วนเลือกที่จะไม่เข้าระบบตั้งแต่แรกแล้วเลือกที่จะเดินทางไปอย่างผิดกฎหมาย

ตารางที่ 8 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561

จำแนกตามลักษณะการเดินทาง

ปี	จำนวนครั้ง			ประเภท			รวม (คน)
	ครั้งแรก	มากกว่า 1 ครั้ง	รวม (คน)	คนเดียว	หมู่คณะ	กรุปทัวร์	
2559	5,600	1,324	6,924	2,727	4,150		6,877
2560	5,856	1,413	7,269	2,728	4,491		7,219
2561	7,308	2,705	10,013	4,829	4,379	776	9,984

ที่มา : งานพิธีการเข้าเมือง ด่าน ตม.ทอ.กรุงเทพฯ, พ.ศ. 2562

หมายเหตุ ในปี พ.ศ. 2559 – 2560 ยังไม่มีการแยกเก็บสถิติระหว่างหมู่คณะและกรุปทัวร์ โดยที่การเดินทางแบบกรุปทัวร์หมายถึงเดินทางแฝงไปกับกรุปทัวร์

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่าแรงงานที่เดินทางไปครั้งแรกมีจำนวนสูงขึ้นและมากกว่ากลุ่มที่เดินทางครั้งที่สองขึ้นไป ซึ่งหมายถึงมีผู้กระทำผิดหน้าใหม่มากขึ้น ส่วนประเภทของการเดินทางมีความใกล้เคียงกันในทั้ง 2 รูปแบบ แต่ในจำนวนผู้กระทำผิดหน้าใหม่ที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2561 นั้น เป็นกลุ่มเลือกจะเดินทางคนเดียวมากขึ้นเป็นเกือบเท่าตัวจากปีก่อนหน้า

ตารางที่ 9 สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตาม
เหตุผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองสาธารณรัฐเกาหลี

ปี	2559	2560	2561
Overstay		26	132
มีประวัติถูกส่งกลับ			18
การแต่งกาย	6,388	4,874	643
พูดภาษาอังกฤษไม่ได้	329	284	366
เงินไม่เพียงพอสำหรับยังชีพ	10	40	146
บอกจุดประสงค์เข้าเมืองไม่ได้	20	169	341
ให้รายละเอียดที่พัก/ญาติไม่ชัดเจน	17	159	184
มีประวัติเคยทำผิด	55	28	248
เปลี่ยนชื่อ	86	6	92
เหตุผลของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง		1,683	4,897

ที่มา : งานพิธีการเข้าเมือง ด่าน ตม.ทอ.กรุงเทพฯ, พ.ศ. 2562

หมายเหตุ: ในช่องที่ไม่แสดงตัวเลข หมายถึง ไม่มีการเก็บสถิติในปีนั้น ๆ

จากตารางที่ 9 ซึ่งเป็นการจำแนกสาเหตุของการถูกส่งกลับโดยเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง สาธารณรัฐเกาหลี โดยสาเหตุที่ถูกส่งกลับมากที่สุดคือการแต่งกาย อันดับที่สองคือ ไม่สามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ได้ และในลำดับที่สามคือ ไม่สามารถให้รายละเอียดที่พักหรือญาติได้ ซึ่งในส่วนที่น่าสนใจคือ เหตุผลของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยและเป็นตัวเลขที่มักอยู่ใน การรายงานสถิติต่อสาธารณะว่า “ถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่โดยไม่แจ้งเหตุผล” แต่ในกรณีนี้แจ้งเหตุผล นั้นก็เป็นสาเหตุที่เข้าใจได้ในการต้องปฏิเสธไม่ให้เข้าเมืองและล้วนเป็นวิจรรย์ญาณของเจ้าหน้าที่ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ตารางที่ 7-9 ทั้ง 3 ตารางข้างต้นนี้ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ได้มีการเริ่มจำแนก และเก็บสถิติประเภทของการซื้อตัวเพิ่มเติม ในเดือนดังกล่าวมีจำนวนผู้ซื้อตัวเอง 285 ราย และบริษัท ทัวร์หรือผู้อื่นดำเนินการจัดหาให้จำนวน 175 ราย ซึ่งเป็นตัวเลขที่สอดคล้องกับการเข้าสังเกตการณ์ ของนักวิจัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางานที่ถูกกระทำการเดินทาง ส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อตัวสำหรับการเดินทางเอง

5.3 การเดินทางผ่านท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง

ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง หรือ สนามบินดอนเมือง ตั้งอยู่บนถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันท่าอากาศยานดอนเมืองมีอาคารผู้โดยสาร 3 อาคาร คือ อาคารผู้โดยสาร 1 (อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ) อาคารผู้โดยสาร 2 (อาคารผู้โดยสารในประเทศ) และอาคารผู้โดยสาร 3 (อาคารผู้โดยสารภายในประเทศหลังเดิม) สนามบินดอนเมืองนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการลักลอบเดินทางอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี เพราะมีการเดินทางของสายการบินต้นทุนต่ำที่บริการให้เดินทางไปยังสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งเป็นเส้นทางยอดนิยมทั้งสำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวและผู้ที่ต้องการลักลอบเดินทางไปทำงาน โดยที่สนามบินดอนเมืองมีด่านตรวจคนหางานดอนเมือง และศูนย์ช่วยเหลือแรงงานไทยที่กลับจากสาธารณรัฐเกาหลี อยู่ในภายบริเวณอาคารผู้โดยสาร 1

รูปที่ 4 ด่านตรวจคนหางานดอนเมือง และศูนย์ช่วยเหลือแรงงานไทยที่กลับจากสาธารณรัฐเกาหลี

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า ทันทีที่เคาน์เตอร์ของสายการบินเปิดบริการให้ผู้โดยสารทำการเช็คอินและโหลดสัมภาระ เจ้าหน้าที่จากกรมจัดหางานจะเริ่มทำการระงับการเดินทางของผู้มีแนวโน้มที่จะลักลอบไปทำงานทันทีหลังจากทำการเช็คอิน โดยอาศัยข้อมูลจากไซเชี่ยลมีเดียและสังเกตจากการแต่งกายในเบื้องต้นก่อนจะนำไปสู่การสอบถามในเชิงลึกต่อไป จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในวันดังกล่าว ทำให้ทราบถึงข้อมูลในเบื้องต้นว่าช่วงเวลาดังกล่าวมัก

เป็นที่นิยมของแรงงานมากที่สุด (เที่ยวบิน 16.00) แต่ในช่วงเวลาอื่น ๆ ก็เป็นที่นิยมเช่นเดียวกัน เพราะเป็นสายการบินต้นทุนต่ำ ในเรื่องการสังเกตบุคลิกของผู้มีแนวโน้มที่จะลักลอบไปทำงานนั้น ส่วนหนึ่งรูปลักษณะภายนอกของแรงงานมีความชัดเจนโดยเฉพาะรูปร่างหน้าตาและการแต่งกาย อีกส่วนคือเป็นเรื่องของประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ต้องดำเนินการระงับการเดินทาง แรงงานกลุ่มนี้ทุกวัน

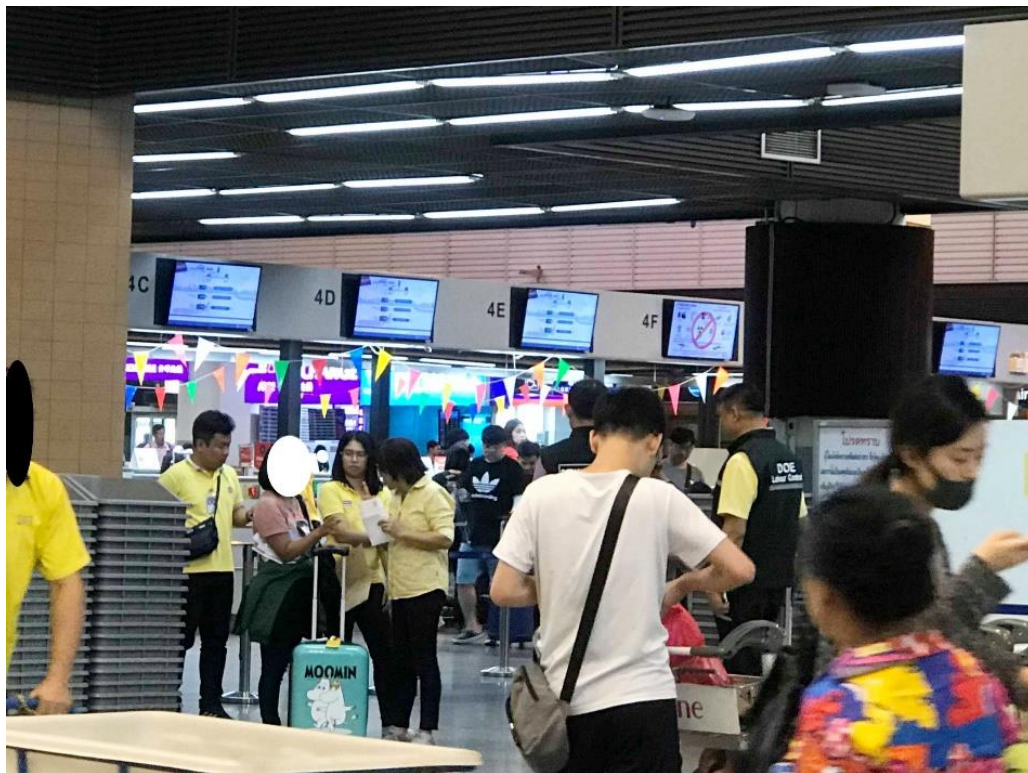
รูปที่ 5 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานกำลังปฏิบัติหน้าที่ระงับการเดินทางของผู้มีแนวโน้ม จะลักลอบไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง
 หมายเหตุ: เจ้าหน้าที่สวมเสื้อสีเหลืองและทับด้วยด้วยเสื้อกั๊กสีดำ

รูปที่ 6 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานกำลังปฏิบัติหน้าที่ระงับการเดินทางของผู้มีแนวโน้ม
จะลักลอบไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง
หมายเหตุ จากซ้าย : เจ้าหน้าที่สวมเสื้อสีเหลือง 3 ท่าน ในวงกลมสีขาวคือผู้มีแนวโน้ม
จะลักลอบไปทำงานและเจ้าหน้าที่สวมเสื้อสีเหลืองทับด้วยด้วยเสื้อกั๊กสีดำ 2 ท่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากการสังเกตการณ์ในเที่ยวบินขาไปแล้ว ในเที่ยวบินขากลับจะมีการเดินทางกลับของ
คนไทยที่ถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าเมืองเดินทางกลับในเที่ยวบินนั้น ๆ ด้วย ซึ่งในวันที่ 24 เมษายน
พ.ศ. 2562 นั้น มีคนไทยถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าเมืองเดินทางกลับประเทศไทยจำนวน 10 ราย โดยเมื่อ
กลับถึงท่าอากาศยานจะมีเจ้าหน้าที่ยื่นรองรับแรงงาน ซึ่งแรงงานสามารถแจ้งความประสงค์กับศูนย์
ช่วยเหลือแรงงานไทยที่กลับจากสาธารณรัฐเกาหลี (ศชก.) เพื่อหางานทำในต่างประเทศหรือประสงค์
หางานทำในประเทศต่อไป

รูปที่ 7 เจ้าหน้าที่กรมจัดหางานรอรับแรงงานไทยที่เดินทางกลับจากสาธารณรัฐเกาหลี
เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2560 ณ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง

5.4 เรื่องเล่าจากแรงงานไทยผู้มีประสบการณ์ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย กรณีศึกษาที่ 1 แอน (นามสมมติ) (สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน 2562)

แอน หญิงอายุ 30 ปี เป็นคนจังหวัดอุดรธานี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันแอนกำลังเรียนภาษาอยู่ที่ประเทศนิวซีแลนด์ แต่เดิมแอนประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่โครงการ มีรายได้อยู่ในระดับที่เลี้ยงตนเองได้ ครอบครัวไม่ได้ขัดสนเรื่องเงินทอง เธอตัดสินใจเดือนทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีเมื่อเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ด้วยเหตุผลสั้นๆว่า “หาอะไรทำระหว่างรอไปเรียนต่อ” ครอบครัวของแอนไม่รู้ว่าแอนไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีรู้เพียงแค่ว่าเดินทางไปเที่ยวเท่านั้น ซึ่งแอนก็ออกตัวก่อนให้สัมภาษณ์ว่าเหตุผลในการตัดสินใจเดินทางไปทำงานของตัวเองค่อนข้างจะแตกต่างจากคนอื่น ๆ

สำหรับการเดินทางของแอน แอนเลือกเดินทางคนเดียว เป็นผู้จัดการซื้อตั๋วและเตรียมตัวเอง โดยมีญาติเป็นผู้จัดหางานและที่พักรอไว้ให้ แอนยอมรับว่ามีความกังวลใจเล็กน้อยในระหว่างการเดินทาง แอนเล่าว่าบรรยากาศโดยรอบเมื่อกะเกณฑ์ด้วยสายตาแล้วอาจจะมีคนเกินครึ่งลำที่ที่มีความต้องการเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ระหว่างนั้นบางคนมีการทอ้งหรือจดจำไพอะเพื่อเตรียมตัว

เข้าช่องตรวจกับเจ้าหน้าที่ ระหว่างที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองในสนามบิน แอนเห็นว่ามีคนถูกเรียกตัวไป แต่ก็พอจะเข้าใจได้ว่าการถือหนังสือเดินทางประเทศไทยจะถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่เป็นพิเศษ แต่แอนก็สามารถผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้อย่างปกติ

ที่สาธารณรัฐเกาหลีงานที่แอนทำเป็นงานแฮนด์เมดที่ทำเกี่ยวกับอัลบั้มรูปภาพและกล่องใส่รูปภาพ ในโรงงานขนาดเล็กคล้ายกับธุรกิจครอบครัวที่เมืองพางู จังหวัดคยองกี แอนใช้ระยะเวลาเพียงหนึ่งเดือนในการทำงานมีรายรับประมาณ 40,000 บาทต่อเดือนและมีสวัสดิการคือรถรับส่งระหว่างที่พักและที่ทำงาน แอนพูดถึงความยากลำบากของการทำงานว่าต้องทำงานตั้งแต่แปดโมงครึ่งไปจนถึงหกโมงครึ่ง ซึ่งเท่ากับ 11 ชั่วโมงต่อวัน และหากเป็นชิ้นงานที่ต้องเร่งมือบางครั้งก็ต้องทำงานจนถึงสี่ทุ่ม แอนมีพื้นฐานภาษาเกาหลีซึ่งเคยเรียนมานานแล้ว แอนไม่ค่อยเจออุปสรรคทั้งในเรื่องของภาษา และปัญหาที่เกิดจากนายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานเนื่องด้วยทำงานไม่นาน และเพราะงานที่ทำค่อนข้างหนักสำหรับแอน ทำให้ในระหว่างใช้ชีวิตที่นั่นแอนจำเป็นต้องใช้เงินเก็บเพราะรายได้น้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้และเมื่อกลับมาที่เรียกได้ว่าเป็นการลงทุนที่ขาดทุน

แรงจูงใจสำคัญของแอนคือการที่เห็นญาติมีรายได้จำนวนมากจากการไปลักลอบทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ประกอบกับเบื่องานที่ทำอยู่ เบื่อสภาพแวดล้อมและสังคมในขณะนั้น ทำให้แอนอยากลาออก อยากพักแล้วไปเที่ยวแบบยาว ๆ ระหว่างนั้นก็วางแผนที่จะไปเรียนภาษาที่นิวซีแลนด์ เลยคิดว่าถ้าไปเที่ยวและทำงานให้มีรายได้ด้วยก็น่าจะดี และตามแผนที่เธอจะไปคือจะอยู่ไม่เกินวีซ่าท่องเที่ยวเลยคิดว่าไม่น่าจะเกิดปัญหาอะไรในทางกฎหมายกับตัวเอง แต่สุดท้ายแอนบอกว่าเป็นเรื่องที่คิดผิดที่เลือกไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี เพราะไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ดีก่อนทำให้แอนไม่สามารถเก็บเงินได้อย่างที่ตั้งใจ

ปัจจุบันแอนกำลังเรียนภาษาอยู่ที่นิวซีแลนด์ตามที่ได้วางแผนไว้แต่แรก ความคาดหวังในอนาคต ถ้าเป็นไปได้ก็อยากไปทำงานอย่างถูกกฎหมาย แอนมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นความรับผิดชอบของภาครัฐทั้งสองประเทศที่ต้องเข้ามาแก้ปัญหา คนรู้จักของเธอลักลอบทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีมากกว่า 10 ปีกล่าวว่า การจัดการปัญหาของทางสาธารณรัฐเกาหลีเองก็ไม่ได้มีความเด็ดขาด เช่น ไม่ได้มีการบังคับใช้ข้อกฎหมายเพื่อปรับเงินเจ้าของโรงงานหรือธุรกิจที่มีการรับแรงงานผิดกฎหมายเข้าทำงานอย่างจริงจัง และสุดท้ายแอนเสนอความเห็นที่อาจให้ทดลองปรับมาใช้การขอวีซ่าเพื่อเข้าประเทศเพื่อจำกัดระยะเวลาเหมือนกับได้วันหรือญี่ปุ่นน่าจะลดจำนวนแรงงานผิดกฎหมายได้มาก

กรณีศึกษาที่ 2 แปะ (นามสมมติ) (สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน 2562)

แป๊ะ หญิงอายุ 26 ปี เป็นคนจังหวัดสกลนคร จบการศึกษาระดับปวส. แปะ เล่า ว่า ก่อนเดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีเธอทำอาชีพเป็น Sale Assistant แต่เพราะมีหนี้ส่วนตัวที่อยากจะสะสางเลยตัดสินใจเดินทางไปทำงาน ครอบครัวของแป๊ะไม่ได้มีความขัดสน ไม่มีหนี้สิน แป๊ะเดินทางไปทำงานเมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2560 จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะถูกห้ามปรามจากครอบครัวแต่เธอก็ยังเลือกที่จะเดินทางไป

การเดินทางของแป๊ะเป็นการเดินทางไปคนเดียว ชื่อตัวเครื่องบินเองคล้ายกับจะเดินทางไปเที่ยวแบบคนทั่ว ๆ ไป แต่แป๊ะได้มีการติดต่อกับญาติที่ปัจจุบันก็อยู่ทำงานอย่างผิดกฎหมายให้ช่วยจัดหาที่พักรวมถึงช่วยหางานให้ ความกังวลใจของการเดินทางไปทำงานในครั้งนี้ทำให้แป๊ะจัดทำแผนการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเองเกี่ยวกับสถานที่และการเดินทางเพื่อที่จะทำให้สามารถตอบคำถามของเจ้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ ตลอดจนจัดเตรียมบัตรพนักงาน บัตรเครดิต และเงินสดอีก 30,000 บาท แป๊ะบอกว่าบรรยากาศรอบ ๆ ตัวนั้นดูออกว่าใครจะเดินทางไปทำงานได้จากการแต่งตัวไฟล์ท์ที่เธอเลือกเดินทางไปเป็นไฟล์ท์ดึก ซึ่งเป็นไฟล์ท์ที่ราคาถูกที่สุดในวันนั้น มีผู้ร่วมโดยสารเป็นคนไทยจำนวนมาก หลายคนถามเรื่องการกรอกใบตรวจคนเข้าเมืองและดูมีความกังวล สำหรับประสบการณ์กับการพบเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง แป๊ะถูกถามด้วยคำถามทั่วไป เช่น มากี่วัน ต้องการจะไปเที่ยวที่ไหน ทำไม่ถึงมาคนเดียว ซึ่งแป๊ะสามารถตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษได้และพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้กับกลุ่มคนไทย

งานปัจจุบันที่แป๊ะทำเป็นงานแรกและงานปัจจุบัน เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำปกหนังสือ ปกใบปริญญา ในโรงงานขนาดกลางที่เมืองพางู จังหวัดชัยภูมิ ที่โรงงานไม่มีสวัสดิการให้ แป๊ะมีรายรับประมาณ 40,000 บาทต่อเดือน และค่าแรงสำหรับการทำงานงานนอกเวลาประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน แป๊ะเจออุปสรรคทั้งเรื่องของภาษาและเคยประสบกับปัญหานายจ้างไม่จ่ายเงินประมาณ 2-3 เดือน ในช่วงที่ไม่มีรายได้ทำให้ต้องใช้เงินเก็บทำให้ระหว่างนั้นก็ต้องหางานที่อยู่ใกล้กับละแวกบ้านเช่าทำก่อนจะถูกเรียกให้กลับไปทำงานอีกครั้ง บรรยากาศของการทำงาน แป๊ะบอกว่าในบางครั้งก็รู้สึกว่าคุณเหยียดจากการที่เธอเป็นแรงงานต่างชาติที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน และอยู่ลำบากกว่าที่ประเทศไทยมาก ๆ และเมื่อถามถึงการเดินทางไปทำงานอย่างถูกกฎหมาย แป๊ะเคยศึกษาและหาข้อมูล แต่เพราะได้ยินมาว่าแรงงานหญิงจะต้องรอในการเรียกตัวไปทำงานนาน ทำให้ผลการทดสอบภาษาหมดอายุ ส่วนการสอบภาษาเกาหลีแป๊ะก็มองว่ายากแม้ว่าจะไม่เคยมีประสบการณ์สอบก็ตาม

แรงจูงใจของแปปคือการทำที่ตัวเองออกจากความฟุ้งเฟ้อ ใช้เงินเก่ง และพยายามที่จะล้างหนี้บัตรเครดิตที่ก่อเอาไว้ เธอมองว่าการไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีจะช่วยปรับพฤติกรรมของเธอได้ และการมีญาติเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ตัวแปปไปทำงาน เพราะแปปบอกว่าถึงไม่มีญาติอยู่ก็จะหาช่องทางอื่นในการไปทำงานอยู่ดี

ในตอนนี้อัปปไม่ได้พอใจกับรายได้ที่ได้รับเพราะคาดหวังเอาไว้สูงกว่านี้ แต่ก็เข้าใจดีว่าการเป็นแรงงานผิดกฎหมายและการที่เป็นผู้หญิงย่อมส่งผลต่อค่าแรงที่เธอได้รับ สำหรับความคาดหวังในอนาคตหรือความต้องการที่จะเดินทางกลับของแปป แปปมีความลังเลใจเล็กน้อยเพราะช่วงนี้เป็นช่วงที่เปิดโอกาสให้คนไทยกลับบ้านโดยสมัครใจ ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ลงตรวจในโรงงานหรือพื้นที่ไร้สวนต่าง ๆ ค่อนข้างถี่ แต่สุดท้ายเธอก็เลือกที่จะยังไม่เดินทางกลับ แต่ถามว่าอยากอยู่ต่อหรือไม่แปปก็บอกว่าไม่ได้อยากอยู่เพราะความลำบากที่พบเจอ ขณะเดียวกันก็ไม่ได้อยากกลับเพราะยังสามารถหาเงินได้ แปปทิ้งท้ายเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการที่มีคนไทยเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมายแล้วส่งผลให้การเข้าประเทศเป็นเรื่องที่ยากขึ้นสำหรับคนอื่น ๆ ว่า ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่พูดถึงคนที่ลี้ลับไปทำงานในโลกโซเซียลนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตัวเธอ แปปมองว่าเธอไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้กับใคร และยังบอกว่าในส่วนของคนที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างบริสุทธิ์ใจก็เพียงแค่เตรียมตัว ดูแลการแต่งกายให้เหมาะสม จัดเตรียมเอกสารและการตอบคำถามกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็สามารถค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตแบบที่เธอตัวเองก็เรียนรู้จากช่องทางนั้น

กรณีศึกษาที่ 3 นคร (นามสมมติ) (สัมภาษณ์วันที่ 10 เมษายน 2562)

นคร ชายอายุ 47 ปี เป็นคนจังหวัดลำปาง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นครเล่าว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้วเขาทำงานเป็นครูสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งยังไม่ได้รับการบรรจุ รายได้ในตอนนั้นไม่ถึงหมื่นบาททำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้สินในครอบครัว รวมทั้งส่งเสียลูกอีกสองคนได้ ทำให้นครตัดสินใจเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีทั้ง ๆ ที่พ่อแม่และพี่สาวผู้พี่เดินทางไปทำงานก่อนหน้า ออกปากเตือนและห้ามเขาไม่ให้เดินทางไปทำงาน

นครใช้บริการนายหน้าในการจัดหาและพาไปทำงาน นครเล่าว่าสมัยนั้นไม่ได้หาข้อมูลง่ายเหมือนปัจจุบัน เพราะแค่การมีโทรศัพท์ยังเป็นเรื่องยาก ในส่วนของเรื่องการทำงานต่างประเทศนั้นมีการโฆษณาอย่างเป็นเรื่องเป็นราว มีการแปะใบปลิว โบรชัวร์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มีนายหน้าที่โน้มน้าวเก่ง แจกแจงความสำเร็จในชาวบ้านฟังว่าไปทำงานได้เงินเท่าไร ส่วนตัวนั้นไม่ได้รู้สึกว่าการตัดสินใจ

เดินทางไปทำงานมาจากการถูกโน้มน้าวแต่เพราะเป็นความตั้งใจที่จะไปเป็นทุนเดิม เขาจ่ายเงินให้กับนายหน้าประมาณ 300,000 บาท โดยเอาที่ไปเช่าธนาคารไว้ ค่านายหน้าที่เสียไปทำให้ไม่ต้องดำเนินการอะไรด้วยตนเองเพราะทุกอย่างได้รับการอำนวยความสะดวกทั้งหมด มีคนรับส่งตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงสถานที่ทำงาน มีผู้ร่วมเดินทางไปด้วยอีก 4 คน และไม่มีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง

เมื่อไปถึงสาธารณรัฐเกาหลีนครเล่าว่าภายใน 5 เดือนที่ทำงานอยู่นั้นต้องเปลี่ยนงานถึง 3 ครั้งโดยมีเหตุผลหลักคือต้องหลบหนีเจ้าหน้าที่ งานแรกเป็นโรงงานที่เกี่ยวกับเหล็ก นครต้องทำงานในช่วงเวลากลางคืนด้วยเหตุผลสำคัญคือเพื่อหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่ งานที่สองเป็นโรงงานยางรถยนต์ที่ได้ทำงานในช่วงเวลากลางคืนด้วยเหตุผลเรื่องเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ซึ่งโรงงานที่สองนี้เป็นงานที่หนักในเรื่องพละกำลังสำหรับเขามากที่สุด นครพูดถึงแรงงานคนอื่น ๆ ว่าพวกเขาเหล่านั้นเดิมทำอะไรทำนาหรืองานที่ใช้แรงงานอยู่แล้ว ทำให้สามารถปรับตัวได้อย่างสบาย ส่วนตัวเองที่เรียนหนังสือมาตลอด รู้สึกว่ามีกำลังไม่พอและไม่คุ้นชินกับการนอนดึก ซึ่งทำให้เริ่มท้อแท้กับการทำงาน จนย้ายมาทำงานสุดท้ายที่ทำเกี่ยวข้องกับกระจก ซึ่งต้องเจอกับสารเคมีจำนวนมากทำให้สุดท้ายเขาตัดสินใจกลับบ้าน ทั้งที่ยังทำไม่ครบเดือนดี ภาพรวมของรายได้ที่นครได้รับคือประมาณเกือบ 40,000 บาทยกเว้นเดือนสุดท้ายที่ได้ราว ๆ 10,000 บาท ไม่มีสวัสดิการ นครบอกว่าอุปสรรคสำคัญคือภาษาและเพื่อนร่วมงานคนไทยมีพฤติกรรมที่ไม่ดี คือชอบชักชวนกันดื่มเหล้า ซึ่งในที่สุดกลุ่มคนเหล่านี้ก็ถูกตำรวจจับได้เพราะส่งเสียงดังแล้วเพื่อนบ้านโทรแจ้งความ

แรงจูงใจของนครไม่ได้ซับซ้อนเพราะมองเรื่องรายได้เป็นที่ตั้ง นครเคยหาข้อมูลของการไปทำงานอย่างถูกกฎหมายโดยไปถึงที่จัดหางานจังหวัด แต่เพราะรู้ว่าต้องรอนานและความขัดสนในบ้านทำให้เขารอนานขนาดนั้นไม่ได้ ด้วยปัญหาทางการเงินที่ครอบครัวไม่สามารถรอได้ขนาดนั้นทำให้เขาเลือกเดินทางไปทำงานแบบผิดกฎหมาย นอกจากนี้นครบอกว่าเขายังต้องแบกรับค่านิยมของคนในหมู่บ้านในตอนนั้น ซึ่งไม่ต่างจากในตอนนีที่ว่าคนที่ไปทำงานต่างประเทศจะต้องมีเงินมากมาย ร่ำรวย นครบอกว่ารายได้ของเขาไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้และเมื่อกลับมาก็ต้องหาเงินใช้หนี้เพื่อไถ่ถอนบ้านที่ได้ไปจำนองไว้ ปัจจุบันนครกลับมาเมืองไทยและทำงานรับราชการครูและมีฐานะที่มั่นคงแล้วในอนาคตเขาวางแผนว่าอยากจะทำธุรกิจส่วนตัวเพื่อหารายได้เสริม

กรณีศึกษาที่ 4 ส่ง (นามสมมติ) (สัมภาษณ์วันที่ 10 เมษายน 2562)

ส่ง ชายอายุ 56 ปี เป็นคนจังหวัดลำพูน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ส่งบอกว่าเขาเดินทางไปทำงานในเกาหลีมากกว่า 10 ปีแล้ว เพราะหนี้สินก้อนใหญ่จากการลงทุนค้าขายแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ส่งเล่าถึงการเดินทางเมื่อหลายสิบปีที่แล้วว่า เป็นการเดินทางพร้อมกับภรรยา พวกเขาตัดสินใจขายที่เพื่อนำเงินไปต่างประเทศ ส่งได้รับคำแนะนำจากเพื่อนที่มารู้ภายหลังว่าเพื่อนคนนั้นก็คือนายหน้าที่ได้เงินจากเขาไป 180,000 บาท โดยตอนแรกนั้นส่งจะเดินทางไปทำงานที่เยอรมันคนเดียว เอกสารสำหรับการเดินทางไปเยอรมันในตอนนั้นเรียบร้อยดีแต่ไม่มีนายหน้าที่ปลายทางมารับ ซึ่งในระหว่างที่รอเดินทางก็ต้องมาทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ อยู่เป็นปีเพราะเพื่อนเอาเงินก้อนนั้นไปหมุนในบริษัทและสุดท้ายก็ไปเยอรมันไม่ได้ แต่ได้เดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี 2 คนกับภรรยา ส่งบอกว่าสมัยนั้นไม่มีคนห้ามปรามหากจะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ เพราะได้เงินดีและใคร ๆ ก็อยากไป การเดินทางของพวกเขาสะดวกและราบรื่นดี ส่งบอกว่าสมัยนั้นสาธารณรัฐเกาหลียังคงเข้าง่ายอยู่มาก

ชีวิตการทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีในช่วงแรกนั้นส่งและภรรยาต้องเผชิญกับความยากลำบากเป็นอย่างมาก ทำงานที่โรงงานอัลบั้มรูปในช่วง 3 เดือนแรก พวกเขาต้องทำงานหนัก โดยเฉพาะกับภรรยาที่รู้สึกคิดถึงลูกวัย 3 เดือนที่ฝากไว้กับยาย สภาพชีวิตความเป็นอยู่คือต้องกินข้าวกับกิมจิ ไม่มีเงิน พอทำงานไปได้ครึ่งเดือนก็ขอเบิกเงินซึ่งตอนนั้นได้เงินมา 20,000 วอน (700 บาท) และด้วยความไม่รู้จึงไม่ได้เรียกร้องจนกระทั่งต้องไปซื้อของพวกเขาถึงรู้ว่าเงินที่ได้มานั้นน้อยมาก เมื่อส่งทำงานไปจนกระทั่ง 3 เดือนแต่กลับได้รับค่าจ้างเพียง 50,000 วอน (1,750 บาท) เขาเล่าว่าตอนนั้นมีเงินที่นำติดตัวมาจากประเทศไทยอีก 300 ดอลลาร์ (9,500 บาท) ทำให้พวกเขาตัดสินใจหนีพร้อมกับเพื่อนคนงานอีกสองคนที่เพิ่งเข้ามาทำได้ประมาณครึ่งเดือนออกไปทำงานที่อื่น พวกเขาเดินทางออกจากจังหวัดเชียงใหม่ เมืองพางู (ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าเป็นจังหวัดที่เป็นเขตทหาร) โดยนั่งรถไฟมาลงที่โซลโดยมีตัวเขาเป็นผู้นำทางเพราะสามารถอ่านภาษาอังกฤษได้บ้างและอาศัยถามทางกับคนท้องถิ่น เขาบอกว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้กล้าหนีออกจากโรงงานเพราะที่สาธารณรัฐเกาหลีคนไทยเยอะมาก ทุกคนอยู่กันแบบช่วยเหลือกันและอยู่กันเป็นเครือข่ายที่จะช่วยกันหางานใหม่ให้ได้ จนกระทั่งมาได้งานใหม่เป็นพนักงานในฟาร์มไก่ ได้เงินเดือน 600,000 วอน ส่วนภรรยาได้ 400,000 วอน (รวมรายได้ 27,000 บาท) เป็นงานที่ได้รับเงินสม่ำเสมอแต่ค่อนข้างน้อย ทำงานอยู่ได้สองปีแล้วจึงตัดสินใจหนีไปทำงานที่อื่น ที่ใหม่เป็นโรงงานเฟอร์นิเจอร์เริ่มต้นได้รับเงิน 800,000 วอน ภรรยาได้รับ

600,000 วอน (รวมรายได้ 39,000 บาท) เพราะเป็นคนขยันทำงานอยู่ได้ไม่ถึงปีก็ได้ขึ้นเงินเดือนเป็น 1,000,000 วอน ภรรยาได้รับ 800,000 วอน (รวมรายได้ 50,200 บาท) และสุดท้ายได้เป็นหัวหน้างาน ได้รับเงินเดือน 1,300,000 วอน ภรรยาได้รับ 900,000 วอน (รวมรายได้ 61,400 บาท) ซึ่งถือว่าได้รับเยอะมากได้ช่วงเวลานั้น (ปัจจุบันการไปทำงานแบบผิดกฎหมายแบบเป็นคู่สามีภรรยา มีรายได้ประมาณ 3,000,000 วอนต่อเดือน หรือราว 83,000 บาท) เขาบอกว่าเขาเป็นที่รักของนายจ้างเพราะความขยัน และนายจ้างเองก็ชอบการทำงานของคนไทย ที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์นี้มีที่พักและอาหารให้ ยกเว้นวันหยุดซึ่งได้วันหยุดเดือนละ 4 วันที่จะต้องจัดการเรื่องอาหารเอง หากทำงานในวันหยุดก็จะได้ค่าจ้างอีกเท่าหนึ่ง หรือทำต่อจากงานเล็กก็จะได้ประมาณ 250 บาทต่อชั่วโมง ซึ่งในท้ายที่สุดเขาและภรรยาได้รับการช่วยเหลือจากนายจ้างให้เป็นแรงงานที่ทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และหากมีความต้องการที่จะกลับมาประเทศไทยเขาก็สามารถกลับได้อย่างปกติ

ในแง่ของประสบการณ์ในระหว่างการทำงาน ส่งได้เจอนายจ้างที่ดีแต่เพื่อนร่วมงานที่เป็นคนเกาหลีมักมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดีนัก เช่น ชอบใช้คนไทยทำงานเวลาที่นายจ้างไม่อยู่ ชอบด่าคนไทยซึ่งในตอนแรกเขาฟังไม่รู้เรื่องแต่ถึงจะเข้าใจในภายหลังก็ไม่ได้สนใจ ภาษาเกาหลีของเขาพัฒนาขึ้นจากการพยายามเรียนรู้จากคนงานเกาหลีผู้หญิงที่เป็นมิตร โดยให้ช่วยสอนและจดบันทึกลงสมุด และเมื่อมีคนงานคนไทยเข้ามาใหม่เขาจะช่วยเรื่องการสื่อสารและหากมีคนไทยมาขอความช่วยเหลือในเรื่องงานเขาก็จะช่วยหางานให้หรือเรียกมาทำงานด้วย มาถึงในส่วนนี้เราปฏิเสธไม่ได้ว่าเขาเป็นคนที่ค่อนข้างมีอิทธิพลและเป็นที่รู้จักของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี มีคนไทยที่ประเทศไทยติดต่อมาหาเขาเพื่อให้เป็นธุระจัดหางานให้อยู่เสมอ ๆ ส่งเล่าต่อว่าขั้นตอนในการพาคนไทยมาทำงานนั้นเขาเองก็เป็นคนแนะนำ เช่นว่าจะมีการไปรอรับที่สนามบินและแนะนำให้หนีจากโกดังในตอนกลางคืน ในมุมหนึ่ง เขาช่วยด้วยเหตุผลที่ว่าคนไทยด้วยกันและสงสาร เพราะตัวเขาเองก็ลำบากมาก่อน ส่วนปัญหาที่ต้องเจอประปรายก็คือนิสัยของคนไทยที่ชอบดื่มเหล้าแล้วเสียดัง ทำให้เพื่อนบ้านแจ้งความแล้วถูกจับ คนส่วนใหญ่ที่ถูกจับไม่ได้ถูกจับเพราะตำรวจที่เข้ามาตรวจแต่ถูกจับเพราะดื่มเหล้า ส่งเล่าเสริมอีกว่าหากถูกจับจะไม่ได้ถูกดำเนินคดีใด ๆ มีแค่การส่งตัวกลับเท่านั้น ถ้าในตอนนั้นมีเงินก็สามารถซื้อตั๋วเครื่องบินกลับได้เลย

ส่งใช้ชีวิตเป็นแรงงานที่สาธารณรัฐเกาหลีรวมระยะเวลาประมาณ 5 ปีกว่า เหตุผลที่ต้องเดินทางกลับก็เพราะแรงงานต่างชาติสามารถทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลีได้ 5 ปีเท่านั้น เมื่อลงนับดูคร่าว ๆ ส่งมีรายได้รวมประมาณ 3-4 ล้านบาท ในคราวแรกที่กลับมายังประเทศไทย ส่งยังคงมี

ความพยายามที่จะเดินทางกลับไปทำงานอีก ทั้งด้วยความตั้งใจส่วนตัวและนายจ้างก็ยังคงต้องการให้เขามาทำงานด้วย สงเคราะห์ว่านายจ้างเองก็พยายามช่วยเหลือให้เขาได้กลับไปทำงานมีการพยายามจ่ายเงินในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ สุดท้ายเขาเลือกที่จะปลอมแปลงตัวเลขในหนังสือเดินทางแล้วเดินทางไปทำงาน เขาเล่าว่าเสียค่าดำเนินการเพื่อให้สามารถผ่านสนามบินประเทศไทยได้ก่อนจะถูกจับได้ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขาถูกส่งตัวกลับมาดำเนินคดีที่ประเทศไทยในข้อหาปลอมแปลงเอกสาร ถูกปรับไป 500 บาท และรอลงอาญา 2 ปี

ในปัจจุบันสงบกว่าสัก ๆ ก็ยังอยากไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีอีก แต่ด้วยอายุที่มากขึ้นก็อาจจะลำบากแล้ว ตอนนี้เขาทำธุรกิจค้าขายซึ่งก็มีรายได้ที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และยังมีแรงงานไทยอีกหลายคนเข้ามาปรึกษาส่งในการเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี ส่งให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ายอมรับว่าปัจจุบันนี้หากไปแล้วโชคดีได้เงินเยอะกว่าเมื่อก่อนมาก แต่เดินทางไปทำงานยากขึ้น คนแถวบ้านของส่งเพิ่งไปทำงานกลับมาได้ไม่ถึงปีได้เงินประมาณหนึ่งล้านบาทแต่พอจะกลับไปก็เข้าประเทศไม่ได้แล้ว ทำให้อาจจะต้องปรับตัวไปขึ้นเครื่องที่ภาคใต้อย่างจังหวัดภูเก็ตหรือหากมีเงินมากหน่อยก็ให้ไปขึ้นเครื่องที่ฮ่องกง ส่งบอกเพิ่มเติมว่าเดี๋ยวนี้แรงงานผิดกฎหมายต้องปรับตัวมากขึ้น เช่น แนะนำให้ถ่ายเอกสารพาสปอร์ตเอาไว้ แล้วถ้าเจอนายจ้างไม่ดีก็ให้เขายึดตัวจริงไปแล้วหนีออกไปทำงานที่อื่น หรือ ทำพาสปอร์ตไว้ 2 เล่ม เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 5 แคท (นามสมมติ) (สัมภาษณ์วันที่ 11 เมษายน 2562)

แคท หญิงอายุ 29 ปี เป็นคนจังหวัดลำพูน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 แคทมีลูกวัย 3 ขวบกับสามีที่หย่าร้างกันแล้ว 1 คน ก่อนไปทำงานที่เกาหลีแคททำงานเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน ซึ่งมีรายได้ที่อยู่ในระดับที่เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ไม่มีหนี้สินแต่เพราะอยากมีรายได้ที่มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทำให้เธอเลือกที่จะไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายแม้ว่าจะถูกห้ามปรามจากพ่อแม่

ในเรื่องของการเดินทางไปทำงาน แคทเล่าว่าเพื่อนที่เธอรู้จักที่ทำงานอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลีเป็นคนแนะนำ (ซึ่งเป็นโรงงานที่เธอทำอยู่ในปัจจุบัน) เธอเดินทางสองคนพร้อมกับแฟนโดยจัดการซื้อตั๋วเครื่องบินเอง ศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น เตรียมแผนเดินทาง การตอบคำถามในกรณีที่ถูกเรียกตัว หนังสือเดินทางของแคทมีตราประทับจากการไปทำงานที่ประเทศลาว ส่วนบรรยากาศในวันเดินทาง แคทบอกว่าแทบจะไม่เจอคนไทยเลยในไฟลท์นั้น ถึงแม้จะมีความกังวล

แต่ก็ไม่มากเพราะก็เตรียมใจเอาไว้ว่าหากไม่ผ่านก็แค่กลับบ้านเท่านั้น แคทสามารถผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ และเมื่อจะออกจากสนามบิน เพื่อนเป็นคนจัดทำให้แท็กซี่มารับ แท็กซี่นั้นเป็นคนไทยซึ่งคนเหล่านี้ทำงานเป็นเครือข่ายกันและมีธุรกิจรับส่งแรงงานผิดกฎหมายโดยเฉพาะ โดยเสียเงินค่าแท็กซี่คิดเป็นเงินไทยประมาณ 14,000 บาท เพราะเป็นการเดินทางไปภาคจังหวัดในภาคใต้

ในการทำงาน แคททำงานอยู่ในโรงงานผลิตเบาะรถยนต์ในพื้นที่เขตจังหวัดคยองจู มาเป็นเวลาประมาณ 1 ปี กับอีก 6 เดือน โดยเป็นงานแรกและงานปัจจุบัน มีรายได้ประมาณ 30,000 - 40,000 บาท หากเป็นช่วงที่ต้องทำงานนอกเวลาประจำ (OT) จะได้รับประมาณ 50,000 - 60,000 บาท แคทพูดด้วยน้ำเสียงสดใส่ว่าไม่เคยได้รับเงินเดือนล่าช้าเลยแม้แต่ครั้งเดียว โรงงานที่ทำงานนี้มีแรงงานประมาณ 30 - 40 คน เป็นคนไทย 15 คน โดยที่ทั้งหมดเป็นแรงงานผิดกฎหมาย ทุกคนเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีและนายจ้างใจดี แคทได้รับอาหารกลางวันเป็นสวัสดิการและหากเจ็บป่วยรุนแรงนายจ้างก็จะพาเป็นคนไปโรงพยาบาล แคทไม่มีความกังวลใจในงานทำงานแม้จะไม่สามารถสื่อสารภาษาเกาหลีได้ ในส่วนของปัญหาเรื่องการลงตรวจจากเจ้าหน้าที่ แคทมีประสบการณ์หลบหนีเจ้าหน้าที่ซึ่งในตอนนั้นไม่ได้ลงตรวจที่โรงงานที่เธอทำงานโดยตรงแต่เป็นโรงงานข้าง ๆ ซึ่งนายจ้างก็เป็นผู้ที่ชี้ทางให้ว่าเธอและเพื่อนแรงงานคนอื่นหลบหนีไปทางใด ส่วนอุปสรรคใหญ่ที่สุดสำหรับเธอที่ต้องเผชิญคือความคิดถึงลูกที่ย้ายเป็นคนเลี้ยงดูให้อยู่ที่บ้านเกิด

แรงจูงใจสำคัญในการเปลี่ยนหน้าที่การงานโดยการไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายคือ ต้องการมีรายได้ที่มากขึ้นกว่าเดิม แคทรู้เรื่องกฎหมายและบทลงโทษ และบอกว่าเพราะบทลงโทษนั้นไม่ได้รุนแรงเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ ที่สำคัญคือจะไม่คิดติดตัว แคทศึกษาช่องทางที่ถูกกฎหมายแต่เพราะว่าต้องรอนาน ขั้นตอนยุ่งยากและผู้หญิงมักไม่ค่อยถูกเรียกตัว ขณะเดียวกันก็เห็นว่ามีการถูกกฎหมายหลายคนหนีออกจากที่ทำงานไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายเพราะนายจ้างไม่ดี แคทจึงมองว่าไม่ว่าจะมาเป็นแบบถูกหรือผิดกฎหมายจึงไม่ได้สำคัญแต่เป็นเรื่องโชคชะตาว่าจะไปเจอกับปลายทางแบบใดมากกว่า แคทบอกอีกว่าสาธารณรัฐเกาหลีไม่ได้เป็นปลายทางแรกที่ตั้งใจจะเดินทางไปทำงาน เพราะนอกจากสาธารณรัฐเกาหลีก็มีญี่ปุ่นที่เธอก็มีเพื่อนที่ทำงานที่นั่น แต่เพราะว่าสาธารณรัฐเกาหลีเดินทางเข้าง่ายกว่าญี่ปุ่นมากจึงทำให้เลือกเดินทางไป สำหรับอนาคตแคทมองว่าอาจจะทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีไม่เกิน 2 - 3 ปี ให้พอเก็บเงินสร้างเนื้อสร้างตัว มีบ้านมีรถได้ และเหตุผลสำคัญของการตัดสินใจที่จะกลับบ้านในอนาคตก็คือลูก

ตารางสรุปข้อมูลจากกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	แอน	แป้ง	นคร	ส่ง	แคท
เพศ	หญิง	หญิง	ชาย	ชาย	หญิง
อายุ (ปี)	30	26	47	56	29
สถานภาพ	โสด	โสด	สมรส	สมรส	หย่าร้าง
การศึกษา	ปริญญาตรี	ปวส.	ปริญญาตรี	ป.4	ม.6
ภูมิลำเนา	อุดรธานี	สกลนคร	ลำปาง	ลำพูน	ลำพูน
อาชีพเดิม	เจ้าหน้าที่ โครงการ	Sale Assistant	ครู (ยังไม่ได้ รับการบรรจุ)	ค้าขาย	แรงงานใน นิคม อุตสาหกรรม
ระดับ เศรษฐกิจใน ครอบครัว	มีรายได้และ ไม่ขัดสน ไม่มี หนี้สิน	มีรายได้ ครอบครัวไม่ ขัดสน แต่มี หนี้สินส่วนตัว	รายได้ไม่พอ ยังชีพ มี หนี้สิน	เป็นหนี้จาก การค้าขาย จำนวนมาก	มีรายได้ที่ เลี้ยงชีพได้ ไม่ มีหนี้สิน
ความคิดเห็น ของ ครอบครัว	ครอบครัว ทราบแล้วว่า เดินทางไป ท่องเที่ยว	ครอบครัวไม่ สนับสนุนและ ห้ามไม่ให้ เดินทาง	ครอบครัวไม่ สนับสนุนและ ห้ามไม่ให้ เดินทาง	ครอบครัว สนับสนุน	ครอบครัวไม่ สนับสนุนและ ห้ามไม่ให้ เดินทาง
ปีที่เดินทาง ไปทำงาน	กลางปี 2561	ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2560 – ปัจจุบัน	มากกว่า 10 ปีมาแล้ว	มากกว่า 10 ปีมาแล้ว	ประมาณปี ครึ่งจนถึง ปัจจุบัน

กรณีศึกษา	แอน	แป้ง	นคร	ส่ง	แคท
ระยะเวลาที่ทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี	1 เดือน	1 ปี 6 เดือน - ปัจจุบัน	5 เดือน	5 ปี โดยประมาณ	1 ปี 6 เดือน - ปัจจุบัน
ประเภทของงานที่ทำ	งานแฮนด์เมดที่ทำเกี่ยวกับอัลบั้มและกล่องใส่รูปภาพ	งานทำปกหนังสือ ปกใบปริญญา	แรงงานอุตสาหกรรมหนัก	โรงงานเฟอร์นิเจอร์	โรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเบาะรถ (ฝ่ายผลิต)
ประเภทสถานประกอบการ	ธุรกิจครอบครัว	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดกลาง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	40,000	45,000 - 50,000	40,000	60,000 สำหรับ 2 คน	45,000 - 55,000
วิธีการเดินทาง	ซื้อตั๋วและเดินทางเองคนเดียว	ซื้อตั๋วและเดินทางเองคนเดียว	นายหน้าดำเนินการทั้งหมด	นายหน้าดำเนินการทั้งหมด	ซื้อตั๋วและเดินทางสองคน
หมายเหตุ	มีญาติที่สาธารณรัฐเกาหลีเป็นผู้แนะนำงานให้	มีญาติอยู่สาธารณรัฐเกาหลีทำงานแบบผิดกฎหมาย เป็น	จ่ายค่านายหน้า 300,000 บาท	จ่ายค่านายหน้า 180,000 บาท สำหรับ 2 คน	มีเพื่อนอยู่สาธารณรัฐเกาหลีทำงานแบบผิดกฎหมาย เป็น

กรณีศึกษา	แอน	แป้ง	นคร	ส่ง	แคท
		ผู้แนะนำงาน และจัดหาที่พัก			ผู้แนะนำงาน และจัดหาที่พัก
แรงจูงใจ	เห็นญาติได้ เงินเดือน จำนวนมาก	หาเงินเพื่อ แก้ไขปัญหา หนี้สินส่วนตัว	หาเงินเพื่อ แก้ไขปัญหา หนี้สินใน ครอบครัว	หาเงินเพื่อ แก้ไขปัญหา หนี้สินใน ครอบครัว	อยากได้เดือน สูงขึ้น
ความรู้ กฎหมาย	ทราบว่ามี กฎหมาย	ทราบว่ามี กฎหมาย	ทราบว่ามี กฎหมาย	ทราบว่ามี กฎหมาย	ทราบว่ามี กฎหมาย

จากตารางสรุปข้อมูลจากกรณีศึกษาสามารถจำแนกข้อมูลที่สำคัญได้ดังนี้

อายุ : แรงงานที่มีประสบการณ์ลึกลงเข้าไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี มีอายุอยู่ระหว่าง 26 – 56 ปี ซึ่งในกลุ่มอายุที่ ต่ำกว่า 30 ปี มี จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เพิ่งเดินทางไปไม่เกิน 2 ปี และมี จำนวน 2 คนที่อย่างคงทำงานอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลี ส่วนกลุ่มที่อายุ 31 ปี ขึ้นไป มี จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีเมื่อ 10 ปีที่แล้ว และปัจจุบันอาศัยอยู่ในประเทศไทย

การศึกษา : ระดับการศึกษาของแรงงานกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ใน 5 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เทียบเท่าอนุปริญญา (ปวส.) 1 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน และ ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน จะเห็นได้ว่ามีค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาที่สูง โดยเฉพาะกับผู้ที่เพิ่งตัดสินใจเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย

ภูมิลำเนา : เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ จำนวน 3 คน และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 คน

ระดับเศรษฐกิจในครอบครัวโดยภาพรวม : แรงงานมีภาพรวมเศรษฐกิจในครอบครัวไม่มีหนี้สินหรือไม่ขัดสน จำนวน 3 คน และมีภาพรวมเศรษฐกิจในครอบครัวมีหนี้สินหรือขัดสน จำนวน 2

คน โดยในกลุ่มที่ไม่มีหนี้สินหรือขาดสนั่น เป็นกลุ่มที่เพิ่งเดินทางไปและยังคงทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันไม่ใช่แค่ผู้ที่มีปัญหาหนี้สินเท่านั้นที่มีความต้องการเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี

แรงผลักดันจากครอบครัว : ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบัน ครอบครัวยังคงเป็นผู้ไม่สนับสนุนให้แรงงานไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี ด้วยเหตุผลเรื่องความปลอดภัย ซึ่งมีเพียง 1 คน เท่านั้นที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเพราะเป็นการเดินทางไปทั้งสามีและภรรยา

ระยะเวลาการทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี : ในกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างมีความหลากหลาย โดยในกลุ่มที่กลับมาจากสาธารณรัฐเกาหลีแล้ว จำนวน 3 คนนั้น อยู่ไม่เกิน 90 วัน 1 คน อยู่ 5 เดือน จำนวน 1 คน และอยู่ 5 ปี จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ครบกำหนดให้แรงงานต่างชาติทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีได้ ส่วนกลุ่มที่ยังคงทำงานอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 2 คน ยังคงมีความตั้งใจที่จะอยู่อีก 2-3 ปี

วิธีการเดินทาง : แบ่งออกเป็นสองกลุ่มสำคัญคือ เดินทางโดยนายหน้า จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีเมื่อ 10 ปีที่แล้ว โดยมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 180,000 – 300,000 บาท ส่วนปัจจุบันแรงงานนิยมเดินทางด้วยตนเองมากกว่าโดยให้เหตุผลว่ามีการติดต่อญาติหรือเพื่อนที่ปลายทางเอาไว้แล้ว รวมทั้งเป็นการหลีกเลี่ยงการเดินทางกับกลุ่มคนไทย ซึ่งมีจำนวน 3 คน

แรงจูงใจสำคัญ : แรงงานทุกคนต้องการมีรายรับที่สูงกว่าการทำงานในประเทศไทย ทั้งผู้ที่มีหนี้สินและผู้ที่ไม่มีความขาดสนั่นเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพราะมองว่าเป็นให้สร้างโอกาสให้กับตัวเอง

ความรู้กฎหมาย : ทุกคนทราบดีว่าการลักลอบเข้าไปทำงานนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งมีการพิจารณาก่อนการตัดสินใจ และดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังตัวในระหว่างที่ทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี โดยในกรณีของกรณีศึกษาที่ 1 นั้นมีความตั้งใจที่จะอยู่ไม่เกิน 90 วัน เพื่อไม่ให้เสี่ยงต่อการเสียประวัติทางอาชญากรรมในกรณีที่ถูกจับได้ และในกรณีศึกษาที่ 5 นอกจากจะทราบว่าเป็นผิดกฎหมายแล้วยังทราบถึงบทลงโทษที่ไม่รุนแรงเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ

นอกจากแรงงานไทยผู้มีประสบการณ์ลักลอบไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีทั้ง 5 คนแล้ว ผู้วิจัยได้มีโอกาสพบแรงงานผิดกฎหมายที่มาร่วมงานไทยเฟสติวัลซึ่งจัดขึ้นที่กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี เมื่อวันที่ 20-21 เมษายน พ.ศ. 2562 จำนวน 2 คน โดย 1 ใน 2 คนนี้เป็น

แรงงานที่เคยมีประสบการณ์ไปทำงานอย่างถูกกฎหมายโดยการจัดส่งของรัฐ หรือโครงการ EPS แต่ปัจจุบันเป็นแรงงานผู้ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย

รูปที่ 8 งานไทยเฟสติวัล ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 20 – 21 เมษายน 2562
ณ Cheonggye Plaza กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2562 ณ สาธารณรัฐเกาหลี

โดยแรงงานไทยที่เราพบโดยบังเอิญคือ เอ (นามสมมติ) ชายหนุ่ม ปัจจุบันอายุ 48 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่ง และมีรายได้ประมาณ 50,000 – 60,000 บาทต่อเดือน เอเคยสอบมาทำงานกับโครงการ EPS 2 ครั้ง และอยู่เต็มเวลาที่กำหนดคือ 5 ปี โดยการเดินทางมาทำงานในครั้งล่าสุดนี้เป็นการเดินทางเข้ามาด้วยตนเองเนื่องจาก เขาไม่สามารถเข้าร่วมโครงการ EPS ได้เพราะอายุเกินกำหนดแล้ว เมื่อถามถึงการออกมาใช้ชีวิตภายนอกหรือการตัดสินใจมาร่วมงานไทยเฟสติวัลนี้ เอบอกว่าเขาไม่กลัวถูกจับ ด้วยระยะเวลาทั้งหมดที่ทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่มาอย่างถูกกฎหมายจนถึงตอนนี้ก็เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว ทำให้เขาสามารถสื่อสารภาษาเกาหลีได้ค่อนข้างดี รู้วิธีการเดินทาง และรู้วิธีการปฏิบัติตัวเมื่อเจอเจ้าหน้าที่ โดยเอให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า แรงงานส่วนใหญ่ต่างมีความต้องการที่จะออกมาใช้

ชีวิตนอกโรงงาน แต่หากต้องเจอกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แรงงานเหล่านี้มักแสดงพฤติกรรมที่มีพิรุณ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องขอตรวจสอบและอาจถูกจับกุมในที่สุด

รูปที่ 9 บูธสำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล ในงานไทยเฟสติวัล
ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 20 – 21 เมษายน 2562 ณ Cheonggye Plaza กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2562 ณ สาธารณรัฐเกาหลี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในวันที่ผู้วิจัยพบเจอเอ การแต่งกายของเอค่อนข้างกลมกลืนไปกับคนส่วนใหญ่จนดูไม่ค่อยออกกว่าเอเป็นแรงงานผิดกฎหมาย โดยเอสวมเสื้อโปโลและกางเกงยีน สวมแว่นกันแดด สวมหมวก และสะพายกล้องดิจิตอลพร้อมเลนส์ขนาดใหญ่ ยืนรับประทานอาหารด้วยท่าที่สบาย ๆ และผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคาดหวังในอนาคต เอบอกกับผู้วิจัยว่าตอนนี้สาธารณรัฐเกาหลีเข้ายากกว่าเมื่อก่อนหลายเท่า ดังนั้นพอเข้าได้แล้วก็จะอยากอยู่ให้นานที่สุด เดือนหนึ่ง ๆ เขาส่งเงินกลับบ้านประมาณ 30,000 บาท ส่วนที่เหลือก็เก็บเอาไว้ใช้ เอรู้สึกว่าการชีวิตที่เกาหลีไม่ได้ลำบาก เขามีรายได้ที่เหมาะสมกับรายจ่ายและยังคงมีเงินเก็บแม้ว่าค่าครองชีพที่สาธารณรัฐเกาหลีจะสูงกว่าประเทศไทยก็ตาม นอกจากเอแล้วยังมีก้อย (นามสมมติ) ที่เดินทางมางานไทยเฟสติวัลกับเอ ก้อยเป็นผู้หญิงที่เคยไปทำงานในต่างประเทศหลายที่ ทั้งในตะวันออกกลางและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ก้อยเคยอยู่พำนัก

เกินกำหนดในสาธารณรัฐเกาหลีหนึ่งครั้ง ซึ่งก่อนเดินทางมาครั้งนี้เธอยอมรับว่ามีความกังวลเล็กน้อย เตรียมใจเอาไว้แล้วว่าอาจจะไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง แต่ก็ยอมก็ผ่านมาได้ด้วยดี และเช่นเดียวกับเอ ก็ยอมมองว่าสาธารณรัฐเกาหลีนั้นเข้ายากกว่าเมื่อก่อนมาก เจ้าหน้าที่เข้มงวดขึ้นมา เธอเลยอยากจะทำงานให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็ยังมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการทำงานในต่างประเทศมากกว่าการทำงานในประเทศ เธอมีความพยายามและชวนชวนเกี่ยวกับการไปทำงานในต่างประเทศค่อนข้างมาก โดยให้เหตุผลว่าการทำงานในประเทศไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ เพราะความไม่สัมพันธ์กันระหว่างค่าแรงและค่าครองชีพ นอกจากนี้ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองในปัจจุบันยังเป็นแรงส่งเสริมให้เธอเลือกที่จะทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีต่อ

โดยสรุปสำหรับบทนี้ดังที่เกริ่นนำในตอนต้นว่าในบทนี้จะให้ความสำคัญกับการนำเสนอผลการศึกษาผ่าน “ตัวแรงงาน” เป็นหลัก ในส่วนสุดท้ายจึงเป็นการอภิปรายข้อมูลระดับปฐมภูมิจากการศึกษา เก็บข้อมูล และลงพื้นที่ด้วยตัวเองข้างต้นนี้ โดยจะกล่าวถึงทั้งเครือข่ายข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย เครือข่ายตัวแสดงในการย้ายถิ่น ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและสังคม มาตรการของรัฐที่มีผลต่อการเคลื่อนย้าย และวาทกรรมของสังคมที่มีต่อการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี

ท่ามกลางวาทกรรมของสังคมที่มองว่ากลุ่มของคนที่ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้สร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้กับคนส่วนใหญ่ในสังคม บ้างใช้ถ้อยคำรุนแรงและหยาบคายผ่านการใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่อกลุ่มผู้ลักลอบเดินทาง บ้างแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการหรือดำเนินการบางอย่างต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ แต่ด้วยเหตุผลใดที่ยังคงทำให้มีคนอีกจำนวนมากต้องการเดินทางไปทำงานด้วยวิธีการและรูปแบบที่ผิดกฎหมาย จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิในเบื้องต้นเราจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการเคลื่อนย้ายของแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างเห็นได้ชัด ท่ามกลางความสามารถในการเข้าถึงการเคลื่อนย้ายที่แตกต่างกัน เช่น การได้รับการสนับสนุนหรือขัดขวางจากครอบครัว การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งกลายเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงาน แม้ว่าเป้าประสงค์สำคัญของการลักลอบไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานไทยคือการมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แรงงานทุกคนต่างมีความต้องการที่จะหลุดพ้นจากความยากจนและความ

ลำบาก แต่วิธีการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จขัดแย้งกับรูปแบบและวิธีการที่เลือกใช้ ทำให้เหตุผลเหล่านั้นกลายเป็นเพียงข้อแก้ตัวในสายตาของคนในสังคม

จากการศึกษาพบว่าการลักลอบเดินทางไปทำงานนั้นมีรูปแบบและวิธีการของการเคลื่อนย้ายที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันเมื่อช่วงเวลาผ่านไป ซึ่งมีผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้หรือการได้เรียนรู้จากประสบการณ์รอบตัวของแรงงานเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัยซึ่งใช้อายุเป็นเกณฑ์ โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มตัวอย่างของแรงงานเดินทางไปเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หรือมากกว่า 10 ปีที่แล้ว กลุ่มนี้ปัจจุบันอายุ 45 ปี ซึ่งในขณะที่เดินทางไปมีอายุประมาณ 35 ปี กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อาศัยการทำงานของนายหน้าอย่างมาก ประสบการณ์รอบตัวมักถูกชักจูงด้วยบุคคลที่ประสบความสำเร็จ (หาเงินได้มาก) หรือบุคคลที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ มีทัศนคติต่อการไปทำงานในต่างประเทศว่าเป็นหนทางที่ทำให้ได้มาซึ่งเงินทองมากมาย มีชุดความคิดเกี่ยวกับการไปทำงานต่างประเทศว่าเมื่อกลับมายังบ้านเกิดแล้วจะต้องร่ำรวยกว่าคนที่ไม่ได้ไปทำงาน ซึ่งทัศนคติและชุดความคิดนี้ทำให้ทั้งหมู่บ้านเต็มไปด้วยแรงงานที่ต้องการจะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศทั้งที่รู้ว่าผิดกฎหมายและไม่รู้ว่าผิดกฎหมาย ทำให้แม้ว่าแรงงานจะได้รับการศึกษาที่เฉลี่ยแล้วสูงกว่าคนอื่น ๆ ถูกกดทับด้วยทัศนคติและชุดความคิดดังกล่าว เมื่อรวมกับสภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัวบีบคั้นให้เสาหลักของบ้านต้องทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะให้ได้เงินทองมาจุนเจือครอบครัว ซึ่งสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวนี้เป็นปัจจัยส่งเสริมสำคัญที่ทำให้แรงงานเลือกจะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ นอกจากนี้แรงงานยังมีการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกันคือ การที่นำเอาบ้าน ที่ดิน ไปจำนองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับนายหน้าเพื่อให้สามารถไปทำงานได้ และมีความคาดหวังสูงว่าจะสามารถหารายได้จากการไปทำงานในต่างประเทศได้จำนวนมาก ซึ่งผลลัพธ์นั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและส่งผลกระทบต่อตัดสินใจในการอยู่ทำงานต่อในต่างประเทศ

ส่วนอีกกลุ่มเป็นกลุ่มของตัวอย่างของแรงงานรุ่นใหม่ ปัจจุบันอายุไม่เกิน 30 ปี นิยมใช้รูปแบบและวิธีการลักลอบเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีนั้นคือ แรงงานเลือกที่จะเดินด้วยตนเอง เช่น วางแผนการเดินทาง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมือง ซื้อมอเตอร์ไซด์ นิยมเดินทางคนเดียวหรือสองคนและหลีกเลี่ยงกับการอยู่ใกล้กับกลุ่มคนที่มีลักษณะลักลอบเดินทางไปทำงานในบริเวณสนามบิน ประสบการณ์การเรียนรู้มาจากการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลในโลกออนไลน์มากกว่าสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งหมายถึงการที่มีคนใกล้ชิดประสบความสำเร็จหรือร่ำรวย อย่างไรก็ตามก็อาจจะปฏิเสธไม่ได้ทั้งหมดว่าคนใกล้ชิดนั้นมีผล แต่เมื่อ

พวกเขาคิดคำนวณแล้วก็ได้ไม่นำมาเป็นแรงผลักดันแต่เป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งในแง่ของการอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการหางานและหาที่พักให้เท่านั้น เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจว่าการกระทำผิดของแรงงานในลักษณะของการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้ แรงงานมีค่าเฉลี่ยของการศึกษาที่สูงขึ้น รวมทั้งมีภาพรวมของเศรษฐกิจในครอบครัวในระดับดี แรงงานในกลุ่มนี้ไม่ได้มีปัจจัยผลักดันที่ชัดเจน ซึ่งพวกเขาสามารถทำงานและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศได้ โดยมองเพียงว่าการไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นการเพิ่มโอกาสให้มีรายได้ที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับการทำงานในประเทศ ซึ่งจัดเป็นปัจจัยดึงดูด นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยของการศึกษาที่สูงขึ้นและการเข้าถึงข้อมูล ทำให้พวกเขาเข้าถึงข้อมูลกฎหมาย เรียนรู้ถึงบทลงโทษและคิดคำนวณผลลัพธ์ก่อนที่จะตัดสินใจลักลอบเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย

แม้ว่าแรงงานทั้งสองกลุ่มจะมีความแตกต่างกันในรูปแบบและวิธีการที่เลือกใช้ มีปัจจัยที่ผลักดันที่แตกต่างกันออกไปแต่ภายใต้การตัดสินใจเดินทางเหล่านี้ การเคลื่อนย้ายของแรงงานที่เกิดขึ้นยังรวมเอาเรื่องของความคาดหวังในชีวิตทั้งของตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะกับทัศนคติของคนรอบข้างเกี่ยวกับการที่ต้องประสบความสำเร็จจากการไปทำงานในต่างประเทศ ไม่ใช่เพราะพวกเขาไม่สนใจกฎหมายหรือไม่รู้กฎหมาย ไม่ใช่แม้กระทั่งรู้กฎหมายแล้วยังเลือกที่ใช้วิธีที่ผิด เพราะยังมีเรื่องของตัวแสดงที่ส่งผลอย่างการเคลื่อนย้ายอย่างนายหน้า รวมทั้งเครือข่ายข้อมูลโซเชียลมีเดียที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเคลื่อนย้ายของแรงงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นตัวกำหนดความยากง่ายของการตัดสินใจเคลื่อนย้าย

นอกจากสถานการณ์รอบตัวของแรงงานที่ส่งผลการเคลื่อนย้ายที่ทำให้การลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานมีความซับซ้อนมากกว่าการเคลื่อนย้ายในรูปแบบปกติ การถูกเลื่อนชั้นทางสังคมที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวการเคลื่อนย้ายก็ทำให้เกิดความซับซ้อนที่อยู่ภายใต้รูปแบบและวิธีการที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ด้วย เป็นที่แน่นอนว่าท่ามกลางทัศนคติของแรงงานที่ว่าการทำงานในต่างประเทศหรือการใช้ชีวิตในต่างประเทศในฐานะแรงงานอาจได้รับการชื่นชม ยอมรับ หรือถูกยกให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าแรงงานที่ใช้แรงงานอยู่ในประเทศ ซึ่งกลายเป็นทัศนคติที่ครอบทับและส่งผลต่อการตัดสินใจของแรงงานหรือผู้ให้การสนับสนุนแรงงาน เช่น พ่อแม่ คู่สมรส การได้รับการยอมรับที่มากขึ้นอาจเป็นส่วนหนึ่งให้ยังเกิดแรงสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการเดินทางในรูปแบบที่ผิดกฎหมายโดยเฉพาะกับในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้านที่ห่างจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ

จากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นเรายังพบการเลื่อนชั้นทางสังคมที่เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือกลุ่มที่ถูกเลื่อนชั้นให้สูงขึ้นจากการเคลื่อนย้ายซึ่งเป็นส่วนน้อยและไม่ค่อยเกิดขึ้น คือแรงงานผิดกฎหมายที่ได้รับความช่วยเหลือจากนายจ้างให้เป็นแรงงานถูกกฎหมาย ก่อนจะกลายเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลและได้รับการยอมรับจากแรงงานอีกหลายคนในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือทั้งทางงานและช่องทางการหลบหนี ในขณะที่อีกกลุ่มถูกเลื่อนให้ต่ำลงคือก่อนเดินทางไปพวกเขาเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาที่สูงกว่าแรงงานโดยเฉลี่ย มีอาชีพและรายได้ที่เลี้ยงชีพได้ เป็นคนชนชั้นกลางในประเทศไทย แต่เลือกที่จะไปเป็นกลุ่มของคนใช้แรงงานในต่างประเทศ ทำให้การเลื่อนชั้นที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเป็นทั้งผลพลอยได้และเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในกรณีที่ต้องถูกเลื่อนชั้นทางสังคมให้ลงต่ำลงเพื่อแลกกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของแรงงานนั้นมีความซับซ้อนในระดับหนึ่งเมื่อมองในมุมของตัวแรงงาน ทั้งภูมิหลังที่ส่งผลต่อความจำเป็นในการตัดสินใจ การแบกรับความคาดหวังทั้งจากตนเองและครอบครัว การต่อสู้กับวาทกรรมทางสังคมที่ยังคงกดให้คนเหล่านี้เป็นปัญหาที่รอการแก้ไข ความซับซ้อนของการลักลอบไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลียังคงไม่สิ้นสุด และเมื่อมองย้อนกลับไปยังบทก่อนหน้า จะพบว่าสิ่งหนึ่งที่ผลการศึกษายังขาดไปคือ การที่รัฐเองก็มีส่วนทำให้ปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ทั่วถึง และก็อาจปฏิเสธไม่ได้ว่าภาครัฐเองก็มีส่วนทำให้ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อมองย้อนกลับไปที่จุดเริ่มต้นของปัญหา สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ที่ค่อนข้างมาก การเข้าถึงศูนย์กลางเศรษฐกิจยังเป็นเรื่องที่ยากสำหรับบางพื้นที่ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรยังคงทำได้ไม่สมบูรณ์ การที่แรงงานตัดสินใจเลือกใช้วิธีการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ทั้งด้วยเรื่องของความจำเป็นของครอบครัว และความต้องการมีรายได้ที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งล้วนเป็นเหตุผลปัจเจกของแรงงาน เพราะนอกจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้อาจมีแรงงานคนอื่น ๆ ที่มีเหตุผลของการตัดสินใจแตกต่างออกไป แต่แรงงานทุกคนจะมีจุดร่วมเดียวกันคือการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดี ค่าแรงขั้นต่ำที่ไม่สัมพันธ์กับค่าครองชีพ ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการบริหารงานของภาครัฐ กล่าวคือทั้งปัจจัยผลักดันจากภายในประเทศอย่างสภาพทางเศรษฐกิจและช่องโอกาสของการทำงานในประเทศไม่เอื้อแก่คนที่มีความรู้น้อยหรือมีความยากจน และปัจจัยดึงดูดจากประเทศปลายทางอย่างค่าแรงงานที่สูงกว่าหลายเท่า ทำให้คนเหล่านี้ดิ้นรนและหาอาศัยช่องว่างที่จะออกไปแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้กับตัวเองและส่งผลกระทบต่อต่าง ๆ ตามมา โดยการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนี้เกิดขึ้นเพราะคนเหล่านี้

ไม่สามารถเดินตามเส้นทางในแบบที่สังคมกำหนดได้ด้วยสถานะทางสังคมโดยเฉพาะเรื่องของความยากจน การขาดการศึกษา ที่นำไปสู่การขาดโอกาสที่จะไปสู่เป้าหมายโดยผ่านวิถีทางที่สังคมกำหนด ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนและการก่ออาชญากรรม ซึ่งสามารถอธิบายได้ภายใต้ทฤษฎีความกดดันที่มองว่าการปฏิบัติตามกฎของมนุษย์เป็นสิ่งปกติ แต่การละเมิดเป็นสิ่งไม่ปกติ เช่นเดียวกับการเรียนรู้ระเบียบทางสังคมเป็นสิ่งปกติ เพราะมนุษย์ย่อมจะต้องเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่เป็นค่านิยมของสังคม แต่มีบางสิ่งบางอย่างมากกดดันให้เขาต้องเบี่ยงเบนออกไปจากวิถีทางที่จะบรรลุเป้าหมายของสังคม เช่นเดียวกับแรงงานไทยที่เลือกจะลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย แรงงานเหล่านี้ยอมรับค่านิยมในสังคมเรื่องการประสบความสำเร็จในชีวิตโดยเฉพาะกับการทำชีวิตให้ดีขึ้นโดยมีเงินเป็นปัจจัยหลัก แต่ไม่ได้เลือกใช้แนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งตามทฤษฎีกดดันเป็นการปรับตัวแบบ Innovation ซึ่งเป็นรูปแบบของการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ยอมรับเพียงส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม คือ การยอมรับเพียงวัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมเท่านั้น แต่พวกเขาเหล่านี้จะไม่ยอมรับวิถีทางแห่งสังคมเพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคม เพราะจะปฏิเสธกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมโดยทั้งหมด

เมื่อมองรวมกันระหว่างมุมมองของภาครัฐและมุมมองของแรงงานจะพบว่าปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายไม่สามารถมุ่งเน้นไปที่การกระทำที่ผิดกฎหมายของแรงงานได้เพียงอย่างเดียว เหตุผลปัจเจกก็ไม่สามารถเป็นสิ่งที่ตีตราให้แรงงานเป็นผู้ก่ออาชญากรรมฝ่ายเดียว เพราะยังมีปัจจัยในเรื่องโครงสร้างทางสังคม ชนชั้น และความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งยังมีช่วงเวลาหรือสถานที่ที่แตกต่างกันออกไป และเป็นสาเหตุที่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยแนวทางการแก้ปัญหาแบบตรงไปตรงมาได้ คือแม้ว่าสังคมจะสร้างวาทกรรมให้กับผู้ลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันสังคมก็ต้องยอมรับว่าปัญหาทางโครงสร้างและการจัดสรรทรัพยากรของรัฐส่งผลต่อการตัดสินใจของแรงงานด้วย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยตัดสินใจ และเพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี การวิจัยนี้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) สัมภาษณ์แรงงานไทยที่มีประสบการณ์เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย จำนวน 5 คน โดยไม่กำหนดเพศ สำหรับอายุได้กำหนดช่วงอายุออกเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปี และ กลุ่มที่อายุน้อยกว่า 30 ปี มีกลุ่มของแรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ไม่กำหนดช่วงเวลาที่ใช้เดินทางไปทำงาน อาจเดินทางกลับมายังประเทศไทยแล้วหรือยังคงทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเกาหลี 2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องโดยมีหน้าที่และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการนำแรงงานลักลอบเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งในระดับบริหาร และ/หรือ ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน จำนวน 2 ท่าน เจ้าหน้าที่กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศกรมการกงสุล จำนวน 2 ท่าน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานทูต ณ กรุงโซล จำนวน 2 ท่าน และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล จำนวน 1 ท่าน

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์กับชุดปฏิบัติการศูนย์ประสานการปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางาน ณ ด่านตรวจคนหางานดอนเมือง สนามบินดอนเมือง ในขณะที่ปฏิบัติการระงับการเดินทางของทางแรงงานไทยที่มีแนวโน้มจะลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี และผู้วิจัยร่วมเดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลี โดยสังเกตการณ์แรงงานไทยที่มีแนวโน้มจะลักลอบเดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายตั้งแต่บริเวณเคาน์เตอร์เช็คอินของสายบิน บริเวณทางเข้าก่อนขึ้นเครื่อง ในระหว่างการเดินทาง และปลายทางที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง สนามบินอินชอน สาธารณรัฐเกาหลี รวมทั้งผู้วิจัยแฝงตัวเป็นลูกค้า (แรงงาน) เลือกใช้บริการในนายหน้าจากโซเชี่ยลมีเดียที่จัดหาแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 1 ราย เพื่อศึกษากระบวนการทำงานของนายหน้าผิดกฎหมาย

สรุปผลการวิจัย

โดยจากคำถามงานวิจัยที่ว่า “ท่ามกลางวาทกรรมทางสังคมและมาตรการของรัฐเกี่ยวกับการอพยพแรงงานอย่างผิดกฎหมายไปยังสาธารณรัฐเกาหลี เหตุใดจึงยังมีแรงงานจำนวนมากเลือกที่จะเคลื่อนย้ายโดยอาศัยช่องทางที่ผิดกฎหมายดังกล่าว ?” ในส่วนของการสรุปผลการวิจัยนี้จะเป็นการรวมเอาระหว่างเนื้อหาในบทที่ 4 ซึ่งได้นำเสนอผ่านภาครัฐเป็นหลัก และเนื้อหาในบทที่ 5 ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของแรงงานมาผนวกรวมและสรุปผ่านการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงของกระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทยไปยังสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าแรงงานที่ลักลอบเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีนั้น เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ค่าเฉลี่ยอายุที่ลดต่ำลงโดยเฉพาะกับผู้ที่เพิ่งตัดสินใจเดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายเป็นครั้งแรก และเปลี่ยนจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมในครอบครัวจากที่มีความขัดสนหรือมีหนี้สินมาก มาเป็นครอบครัวฐานะปานกลางและไม่มีหนี้สิน โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความนิยมจากการเดินทางโดยอาศัยนายหน้าผิดกฎหมายไปเป็นการเดินทางด้วยตนเองโดยมีผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่ที่ปลายทาง การเดินทางโดยอาศัยนายหน้าผิดกฎหมายนี้ยังเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน เพราะแต่เดิมเป็นการที่นายหน้าเดินทางไปหาแรงงานถึงที่บ้าน หรือชุมชน เพียงแค่จ่ายเงินก็นายหน้าก็ดำเนินการให้หมดทุกอย่าง ตั้งแต่ประเทศต้นทางไปจนถึงปลายทาง แต่ปัจจุบันแรงงานสามารถเข้าถึงนายหน้าได้ง่ายมากขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคโนโลยีและการเข้าถึงโซเชียลมีเดีย ขณะเดียวกันความนิยมของการเดินทางไปด้วยตนเองเพิ่มขึ้นก็เนื่องมาจากมาจากการเข้าถึงโซเชียลมีเดียเช่นเดียวกัน เหตุผลสำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจเดินทางคนเดียวหรือสองคนมากขึ้นคือ การพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่กับคนหมู่มาก เพราะแรงงานที่เลือกเดินทางด้วยตัวเอwnั้นเป็นกลุ่มที่คิดว่าตัวเองแตกต่างจากแรงงานคนอื่น ๆ และคิดว่าตนเองสามารถเอาตัวรอดได้ดีกว่า

การปรับตัวของแรงงานและนายหน้าผิดกฎหมายก็มีส่วนสำคัญในกระบวนการของการเคลื่อนย้าย เช่น เมื่อการถูกระงับการเดินทางอย่างเข้มงวดมากขึ้นในเขตพื้นที่ท่าอากาศยานดอนและท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทำให้นายหน้าและแรงงานบางส่วนเลือกที่จะเดินทางจากท่าอากาศยานนานาชาติในเขตพื้นที่ภาคใต้ หรือ การเดินทางโดยสายการบินต้นทุนต่ำจากท่าอากาศยาน

ภายในประเทศจะเป็นที่พึงเลี้ยงของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสนามบินปลายทาง พวกเขา ก็จะเลือกที่จะเดินทางออกจากประเทศที่สองอย่างชื่องงซึ่งเป็นที่นิยมมาก เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือผลักดันให้แรงงานไทยตัดสินใจเลือกเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าแรงผลักดันหรือปัจจัยที่ส่งเสริมให้แรงงานตัดสินใจเลือกที่จะลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี จากผลการวิจัยนี้เป็นออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ รายได้ รายรับที่มากกว่าการทำงานในประเทศทำให้แรงงานทุกคนมีความตั้งใจที่จะไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลี โดยมีความคาดหวังในรายได้ที่จะมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนต่อมาคือ การมีความรู้ทางกฎหมาย นอกจากรายได้ที่มากกว่าแล้วปัจจุบันแรงงานจำนวนหนึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดในการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย เช่น คิดคำนวณว่าจะอยู่ไม่เกิน 90 วัน หรือ หากอยู่เกิน 90 วัน ก็ทราบถึงบทลงโทษที่ไม่รุนแรง เช่น การถูกส่งกลับเมื่อถูกจับได้ก็จะมีคดีติดตัว พวกเขาตัดสินใจลงมือทำทั้งที่รู้ว่าผิดกฎหมายแต่เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับก็คุ้มค่ากว่า

และจากการศึกษายังพบว่าที่สิ่งเคยเป็นปัจจัยส่งเสริมกลับกลายเป็นเพียงแรงผลักดันเล็ก ๆ เท่านั้นเมื่อเทียบกับปัจจัยจูงใจหลักอย่างรายได้และการรู้กฎหมาย คือ ครอบครัวและระดับเศรษฐกิจในครอบครัวโดยภาพรวม ครอบครัวเคยเป็นแรงผลักดันสำคัญให้แรงงานออกไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะกับแรงงานที่เป็นเสาหลักของครอบครัว โดยไม่ได้สนใจว่าจะเป็นการเดินทางไปถูกหรือผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันการถูกห้ามปรามจากครอบครัวก็ไม่สามารถหยุดยั้งการตัดสินใจของแรงงานได้ และระดับเศรษฐกิจในครอบครัวโดยภาพรวมก็เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนคือ จากการที่สถานะทางครอบครัวประสบปัญหาหนี้สินมาสู่การที่แรงงานไม่มีหนี้สินและสามารถเลี้ยงดูครอบครัวจากรายรับของการทำงานในประเทศได้ แต่พวกเขาก็ยังเลือกที่จะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศเพื่อเพิ่มโอกาสทางรายได้ให้กับตนเอง

มุมมองภาครัฐต่อแรงงานไทย ผลกระทบจากการเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

จากผลการวิจัยสรุปว่าหน่วยงานและบุคลากรของภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความกังวลเกี่ยวกับสวัสดิภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างมาก โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นส่วนที่ต้องดูแลที่ปลายทางในกรณีที่แรงงานได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิต หรืออาจต้องการความช่วยเหลืออื่น ๆ หลังจากเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีแล้ว แม้จะมีหน้าที่

สำคัญในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาแต่อย่างไรก็ตามการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาย่อมดีกว่าการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับทัศนคติของแรงงานเกี่ยวกับการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศที่กลายเป็นค่านิยมในสังคมชนบท โดยกรอบค่านิยมที่มองว่าทุกคนจะต้องประสบความสำเร็จในการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศแม้จะต้องแลกด้วยการกู้เงิน ขายหรือจำนองทรัพย์สินของตน รวมทั้งการตกอยู่ในสถานะเสี่ยงทั้งเรื่องการถูกหลอกลวงจากนายหน้าผิดกฎหมายและความเสี่ยงจากการทำงานโดยไม่มีสวัสดิการที่สมควร

ผลกระทบสำคัญจากการเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายนั้นปัญหานี้ส่งผลต่อเรื่องภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยตรง ทำให้นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทางประเทศไทยถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองอย่างมาก และทำให้สถิติการส่งกลับของคนไทยจากสาธารณรัฐเกาหลีไม่ลดลงเลยในช่วง ปี พ.ศ. 2559 – 2561 ต่อมาคือการที่แรงงานไม่ได้รับการลงทะเบียนให้เป็นแรงงานถูกกฎหมาย ทำให้เมื่อได้รับความไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง บาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือเสียชีวิต ดังนั้นสถานเอกอัครราชทูตฯจะต้องรับภาระทดรองค่าใช้จ่ายไปก่อน และไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่แรงงานจะชำระคืนตามกำหนด ส่งผลกระทบต่อโควตาแรงงานที่จัดส่งโดยรัฐโดยตรง เพราะการคำนวณโควตาในแต่ละปีจะนำสัดส่วนของแรงงานผิดกฎหมายในช่วงเวลานั้นเข้ามาคำนวณด้วย ซึ่งอาจส่งผลให้ในปีถัดไปประเทศไทยได้โควตาน้อยลงและส่งผลกระทบต่อแรงงานรุ่นต่อ ๆ ไป รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและไกด์ทัวร์ที่มีกลุ่มแรงงานแฝงตัวเข้าไปในกลุ่มทัวร์ ซึ่งความเสี่ยงในการเซ็นรับรองให้แรงงานทำให้หลายครั้งบริษัททัวร์ก็จะปฏิเสธการเซ็นรับรองให้กับคนที่ไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองเพื่อปกป้องอาชีพของตนเอง และสุดท้ายคือผลกระทบโดยตรงต่อตัวแรงงาน แรงงานผิดกฎหมายเหล่านี้มีประกันชีวิต ไม่มีสวัสดิการ ประกอบกับการใช้ชีวิตอย่างไม่เหมาะสม พฤติกรรมการดื่มสุรา ทำให้แรงงานเจ็บป่วยและแรงงานเหล่านี้มักไม่เดินทางไปโรงพยาบาลเนื่องจากกลัวถูกจับทำให้ในแต่ละปีแรงงานไทยเสียชีวิตจำนวนมากโดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการเจ็บป่วยเล็กน้อย และในส่วนของมาตรการแก้ไขปัญหาสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

มาตรการ	รายละเอียด	อุปสรรคการดำเนินงาน
ป้องกัน	ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับคนหางาน ให้พ้นจากการถูกหลอกลวง โดยกระทำให้ลักษณะเชิงรุกในพื้นที่เสี่ยง เช่น รูปแบบของการเคาะประตูบ้าน	-
ป้องปราม	มีการสกัดกั้นและระงับการเดินทางของคนหางานอย่างเข้มงวด ในการตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของคนหางาน ณ ด่านตรวจคนหางานทั่วประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์	-
ปราบปราม	มีการดำเนินคดีกับสาย/นายหน้า และบริษัท จัดหางานเถื่อนอย่างจริงจัง	-
เจรจา	ขอเพิ่มโควตาการจัดส่งแรงงานโดยรัฐ และขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเพื่อให้เอื้อต่อประโยชน์ต่อแรงงาน	สาธารณรัฐเกาหลีไม่ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดส่งแรงงานไปทำงานภายใต้ระบบ EPS แค่ประเทศไทยประเทศเดียว จึงต้องปฏิบัติต่อประเทศอื่นอย่างเท่าเทียม
ส่งเสริม	รับลงทะเบียนผู้ที่มีความต้องการที่จะอบรมภาษาเกาหลีกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำหรับผู้ต้องการไปทำงานในระบบ EPS และในกรณีที่แรงงานถูกส่งตัวกลับก็มีการให้แรงงานแจ้งความประสงค์ในการหางานต่อไป	ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากแรงงาน

ในท้ายที่สุดนี้จึงสรุปได้ภายใต้รูปแบบของการเลือกเดินทางอย่างผิดกฎหมายนี้ประกอบไปด้วยเหตุปัจจัยของการตัดสินใจมากมาย ทั้งเรื่องของช่วงเวลาเดินทาง การได้รับการสนับสนุน

หรือต่อต้านจากครอบครัว ความยากง่ายของการเข้าถึงการเคลื่อนย้าย สภาพการณ์ของสังคมไม่ว่าจะ ปัญหาทางเศรษฐกิจ การว่างงาน ค่าแรง รวมไปถึงเสถียรภาพทางการเมือง ต่างส่งผลต่อการตัดสินใจ เคลื่อนย้ายของแรงงานทั้งสิ้น และค่าแรงที่ยังคงเป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้การอพยพแรงงาน ระหว่างประเทศยังคงเกิดขึ้น ขณะเดียวกันปัจจัยผลักดันภายในประเทศอย่างค่าแรงงานขั้นต่ำที่ไม่สามารถดำรงชีพได้ สภาพการว่างงาน หรือสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ซึ่งเป็น ผลมาจากการจัดการที่บกพร่องของรัฐ ยิ่งเป็นการผลักดันให้แรงงานตัดสินใจเดินทางไปทำงานยัง ต่างประเทศโดยไม่สนใจเรื่องรูปแบบหรือวิธีการ นอกจากนี้ประสบการณ์ระหว่างการเดินทางเคลื่อนย้าย และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานส่งผลต่อการตัดสินใจในอนาคต บางคนต้องการที่จะ กลับบ้านเพราะสิ่งที่พบไม่เป็นแบบที่คาดหวังไว้ บางคนยังต้องการจะอยู่ต่อเพราะเห็นโอกาสของการ มีรายได้ที่มากกว่าการทำงานในประเทศไทยถึงแม้ว่าจะต้องเจอกับรายได้ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง อุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างการทำงาน พวกเขายังคงมีความคาดหวังจากทั้งตัวเองและความคาดหวังจาก ครอบครัว ทำให้การเคลื่อนย้ายนี้ไม่ได้การเคลื่อนย้ายอย่างอิสระแต่ยังคงมีความซับซ้อนของผู้ที่อยู่ เบื้องหลังของแรงงานซึ่งเป็นความคาดหวังระหว่างการเคลื่อนย้ายที่แรงงานแบกรับเอาไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

สถานการณ์แรงงานไทยล้นเกินเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายในสาธารณรัฐเกาหลีในปัจจุบัน ยังไม่มีทีท่าว่าจะลดจำนวนลงและทางการสาธารณรัฐเกาหลีก็ออกหนังสือเตือนเรื่องนี้อยู่ บ่อยครั้ง หลายภาคส่วนเองก็ตระหนักถึงปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของ แรงงานไทยและมีความพยายามอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยลด ผลกระทบในด้านภาพลักษณ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปสาธารณรัฐเกาหลีอย่างสุจริต ยังช่วยลด ภาระทางการเงินให้กับกระทรวงการต่างประเทศเพราะมีแรงงานจำนวนมากที่แม้จะเซ็นสัญญา รับสภาพหนี้จากการขอความช่วยเหลือจากภาครัฐแต่ไม่สามารถจ่ายคืนให้กับรัฐได้

การศึกษานี้ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการเคลื่อนย้ายของแรงงานในสถานะที่ผิดกฎหมายนี้มีความ ซับซ้อนของการเดินทางอยู่มาก ทั้งในเรื่องเหตุปัจจัยของการตัดสินใจเคลื่อนย้ายและสภาพการณ์ ต่าง ๆ ที่แรงงานต้องแบกรับ เช่น ความคาดหวัง หรือแรงงานกดดันจากสังคมรอบข้างตัวแรงงาน ทำ ให้เราไม่สามารถตัดสินใจหรือประเมินการเคลื่อนย้ายดังกล่าวนี้ไปที่พฤติกรรมหรือตัวแรงงานเพียง อย่างเดียวได้ เพราะยังมีทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคม มาตรการเชิงกฎหมาย และตัวแสดงอื่น ๆ ที่

มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายอย่างผิดกฎหมายนี้อยู่ไม่น้อย ทำให้ปัญหาการเคลื่อนย้ายของแรงงานแบบผิดกฎหมายเป็นเรื่องที่กว้างไปกว่าเรื่องของตัวแรงงานเอง จึงนำมาเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคตคือการศึกษาเชิงโครงสร้างของแรงงานในประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยเพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และศึกษาปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น เช่น สภาวะการว่างงาน การส่งเสริมอาชีพให้แรงงานสามารถเลี้ยงชีพและทำงานอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของคนในท้องถิ่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เศกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ. คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานไทยในญี่ปุ่น : ศึกษากรณีแรงงานนอกกฎหมาย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

ไทยรัฐฉบับพิมพ์. ลักลอบทำงานผิดกฎหมาย บริษัททัวร์ป่วนคนไทยหนีเข้าเกาหลีใต้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/business/949417> [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

ไทยรัฐออนไลน์. 'ฝืนน้อยไทย' รายงานตัวกลับบ้านกว่า 9 พันคน หลังเกาหลีปลดแบล็กลิสต์. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/politic/1465776> [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

กระปุกดอทคอม. ฝืนน้อยทำพิษ ! เกาหลีใต้จ่อยกเลิกฟรีวีซ่า นทท.ไทย เช่นปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <https://travel.kapook.com/view198370.html> [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล (2562). สถิติการเดินทางกลับประเทศอย่างสมัครใจตามมาตรการผ่อนปรนของรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีที่ให้แรงงานต่างชาติที่ลักลอบทำงานผิดกฎหมายเดินทางกลับประเทศโดยไม่ถูกขึ้นบัญชีเป็นผู้กระทำผิด ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา (2562). จำนวนนักท่องเที่ยวของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2561.

กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ (2562). จำนวนคนไทยที่พำนักในสาธารณรัฐเกาหลี โดยประมาณการ ประจำปี พ.ศ. 2561.

กองทะเบียนจัดหางานกลางและคุ้มครองคนหางาน (2562). ผลจากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2561 – 14 มีนาคม พ.ศ. 2562.

กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ (2561). จำนวนคนหางานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานต่างประเทศ (จำแนกตามประเภทการเดินทาง) ยอดสรุปประจำปี 2561 (มกราคม - ธันวาคม).

กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 (2562). สถิติคนไทยที่ถูกปฏิเสธเข้าเมืองแล้วถูกส่งกลับ ประจำปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามท่าอากาศยานที่มีเที่ยวบินไปสาธารณรัฐเกาหลี.

กันนิดา อังศุชนสมบัติ. ผู้ช่วยแม่บ้านไทยในฮ่องกง : ภูมิหลัง สภาพการทำงาน และแนวทางการจัดทำ “โครงการแรงงานคืนถิ่น”, 2542.

ข่าวสดออนไลน์. ฝืนน้อยพ่นพิษ! รัฐบาลเกาหลีใต้พิจารณายุติฟรีวีซ่าคนไทย หลังหนีไปทำงานเป็นแสนคน.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1490814 [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

ข่าวสดออนไลน์. เกาหลีเข้ม ส่งคนไทยกลับยกถ้าไม่ให้เข้าประเทศ หลังฝืนน้อยอาละวาดหนัก! [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_2438185 [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

พฤษภาคม 2562]

งานพิธีการตรวจคนเข้าเมือง ด่าน ตม.ทอ. กรุงเทพฯ (2562). สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามเพศ.

งานพิธีการตรวจคนเข้าเมือง ด่าน ตม.ทอ. กรุงเทพฯ (2562). สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามเหตุผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองสาธารณรัฐเกาหลี.

งานพิธีการตรวจคนเข้าเมือง ด่าน ตม.ทอ. กรุงเทพฯ (2562). สถิติคนไทยถูกส่งกลับจากสาธารณรัฐเกาหลีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2561 จำแนกตามลักษณะการเดินทาง.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. สังคมวิทยาอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

จูเลีย กมลทิพย์ คอลอสทรอม. แรงงานย้ายถิ่นตามฤดูกาลข้ามชาติและการพัฒนา: ชีวิตของแรงงานไทยเก็บเบอร์รี่ที่ กลับจากสวีเดน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ณัฐพรรณ วงศ์พร้อมมูล. ผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายการจ้างงานใหม่ที่มีผลกระทบต่อแรงงานไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ดวงฤทัย สังข์ทอง. ยุทธศาสตร์ด้านแรงงานของเกาหลีใต้ในยุคโลกาภิวัตน์เชิงเสรีนิยมใหม่: ศึกษากรณีบันทึกความเข้าใจด้านแรงงานระหว่างไทยกับเกาหลีใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

ประเสริฐ แรงค์กล้า. ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อน. ปทุมธานี... ปทุมธานี: บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด. 2561.

ประไพ พานา. ปัจจัยที่มีผลต่อการจ้างแรงงานไทยในระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (EPS) ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็กและขนาดกลางของเกาหลีใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ประชัยพล จีเรนตร. นโยบายส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีส่งแรงงานไทยไปได้หัวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ประชาไท. สื่อเกาหลีเผยมีคนไทยผิด กม.ในประเทศร่วม 4 หมื่นคน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://prachatai.com/journal/2015/02/58079> [สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2560]

ประพันธ์ ดิษยทัต. ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในเกาหลีใต้, รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558. สถาบันเทวะวงศัวโรปกการ การทรงกรมต่างประเทศ 2558.

ปิยะวัฒน์ คงช่วย. ระบบจัดหางานไปต่างประเทศของประเทศไทยและการร้องเรียนของแรงงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

ฝ่ายแรงงานประจำสถานเอกอัครราชทูต กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี. แรงงานไทยในสาธารณรัฐเกาหลี. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://korea.mol.go.th/node/489> [สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2560]

พรรณศิริ พรหมพันธุ์. นโยบายต่างประเทศด้านแรงงานของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พัชรวัลย์ วงศ์บุญสิน. การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปได้ในเอเชีย. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาการพัฒนามนุษย์ และการย้ายถิ่น วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553.

ภาณินี กิจพ้อคำ และณัฐรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อาชญาแนววิพากษ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2545.

มติชนออนไลน์. บัวแก้วตรวจสอบแล้ว ยืนยันไม่มีรายงาน ชาวเกาหลีใต้จ่อเลิกยกเว้นวีซ่าคนไทย. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/foreign/news_1102435 [สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2562]

รติวัฒน์ สุนทรธา. ทัศนคติแรงงานไทยที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ณ เมืองฮ่องกง, ผลงานวิชาการ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมจัดหางาน. 2547.

ลักขณา สิริเวชประเสริฐ. จัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในประเทศสิงคโปร์, ผลงานวิชาการ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมจัดหางาน. 2546.

วาสนา ละอองปลิว (2561). การเมืองของการ(ไม่)เคลื่อนย้ายของแรงงานหนุ่มสาวไทย. ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อนย้าย. ปทุมธานี บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด: 47-78.

วิลาสินี อารียะกิจโกศล. การย้ายถิ่นไปทำงานในรูปแบบไม่ปกติและการละเมิดทางเพศของแรงงานหญิงไทย: กรณีศึกษาธุรกิจนวดแผนไทยในกรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.thaiembassy.org/seoul/th/relation/31117-Bilateral-relations.html> [สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2560]

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล (2562). สถิติจำนวนคนไทยที่พำนักเกินระยะเวลาในสาธารณรัฐเกาหลี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.

สร้อยมาศ รุ่งมณี (2561). การเมืองของการ(ไม่)เคลื่อนย้ายของแรงงานหนุ่มสาวไทย. ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อนย้าย. ปทุมธานี บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด: 187-217.

สิริรัฐ สุกันธา. การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่(18/1 (มกราคม - มิถุนายน)): 45-63, 2561.

สุจินดา นวากานนท์ อิชุมิตะ (2559). ชุมชนไทยในญี่ปุ่น. ไทยต่างดาว ท้าวต่างแดน. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทิน สายสงวน. การย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติ: แรงงานไทยในญี่ปุ่นกับแรงงานญี่ปุ่นในไทย. วารสารญี่ปุ่นศึกษา 2(ตุลาคม 2551 - มีนาคม 2552): 52-66, 2552.

สุนทรี เรืองทรัพย์. การพัฒนากระบวนการจัดส่งแรงงานไทยไปฝึกงานในประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สุรพันธ์ สุวรรณประดิษฐ์. ความร่วมมือทางด้านแรงงานไทย-ไต้หวัน ระหว่างปี พ.ศ. 2534-2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

อากิโกะ ควาจิมา. การย้ายถิ่นของแรงงานไทยไปญี่ปุ่นและผลกระทบ: กรณีศึกษาผู้ย้ายถิ่นจากหมู่บ้านในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

อุดม สาทิโต. ปัญหาและอุปสรรค/การส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ กรณีศึกษาแรงงานไทยในโอมาน/เยเมน, รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1 ปี 2552.
สถาบันเทวะวงศัวโรปกการ การทรวงการต่างประเทศ 2552.

ภาษาต่างประเทศ

Cresswell, T. On the move: Mobility in the modern western world. London: Routledge. 2006.

Kang, S. D. Thai Migrant Workers in South Korea. The Asian Research Center for Migration/Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, 1996.

KBS WORLD. 2018 Minimum Wage Raised 16.4% to 7,530 Won. [Online]. Available from: http://world.kbs.co.kr/english/news/news_Ec_detail.htm?No=128727
[Retrieved, 2011, November 20]

Urry, J. Moving on the mobility Turn. In W. Canzler, V. Kaufmann, & S. Kessekring (Eds.) Tracing mobilities: Towards a cosmopolitan perspective. London: Routledge. 2008

경향신문. 태국 현지서 마약 들여온 후 자국민에게 판매한 태국인 일당 무더기 검거. [Online]. Available from: http://news.khan.co.kr/kh_news/khan_art_view.html?art_id=201905161003001#csidx8298ab1b65a0206bed2e7502edd0628 [Retrieved, 2019, May 8]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นิมนตรา ศรีเสน
วัน เดือน ปี เกิด	12 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด	เชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2558 รัฐศาสตรบัณฑิต (สาขาการระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	121 ถ.เจริญธรรม ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY